

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stop, peti-vrsta
mali oglasi po 150
in 20, večji oglasi
nad 45 mm višine
po Din 2-90, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, neizbrano
pismo se ne sprejema. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za Inšerate, Sarajevski. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

1858 - 1928

PROŠT ANDREJ KALAN

Umetnik najmenj tak kot Ivan Cankar, ki je bil Andreju Kalanu tako blizu, bi moral biti, da bi bil količkaj kos podati osebnost gospoda prošta. Zakaj veličina gosпода prelata je neizmerljiva, in kaj za nas pomeni njegovo življensko delo, je sodobnikom prav tako težko dovolj pre-ceniti kakor je nemogoče izčrpati bogastvo njegove osebnosti.

Andreja Kalana je sama dobrota. Slovenska dobrota je rada ali robata ali ironična in ošabna, njegova je čista in fina ter razumevajoča; dobrota blagorodnega, lepega, prosvetljenega modreca. Njegovo krasno starčevsko lice spominja na Goetheja; gosposka natura v najboljšem pomenu, do viška dovršene kulture in izbranih form, pa vendar pristno slovenska, preprosta in močna; umerjena, zdržana in urejena po železni volji v samoobvladanju, ki je tako naravno, blažeče in dvigajoče k sebi, da nas je vse iščoče, razdvojene in nezadovoljne vedno z neodoljivo silo vleklo v njegovo bližino. Nedosežen mojster tudi v vladanju drugih, vzoren svečenik in predstojnik, ki nima sebi enakega, je nam »naš prelat« bil vedno oče, h kateremu smo se zatekali, ko nihče drugi ni vedel več besede, tolažbe in sveta.

Imajoč od narave praktičen razum, kakor ga ni imel v taki meri nihče izmed njegovih velikih sodelavcev na polju kršč. preporeda našega naroda, ki nepogrešljivo vedno loči bistveno od postranskega, vidi

vsako stvar v pravi luči in se ne da zmotiti od njenih prigradnih aspektov — je Andrej Kalan tudi po svojem v študiju pridobljene duševnem obzorju eden najširših, po svoji estetski kulturi pa sploh najgloblji med velikimi voditelji katoliškega pokreta v Slovencih. Nihče ni tako videl in tudi še danes ne vidi tako globoko važnosti

umetnosti tudi za našo religiozno in etično kulturo kakor on. To njegovo široko umevanje, združeno z zdravom a nikoli ne utesnujočo kritiko, ga je ohranilo vedno blizkega vsaki naši mladi generaciji in vsemu rastočemu. Tako ga tudi tu občudujemo, kako v sebi ves izčiščen, izmodren in izmirjen, umeva in pospešuje vse, kar stremlji in globlje in nevzdržno napreduje. In če razna mnenja časih trdo trčijo skupaj, je zopet naš prošt, ki ublažuje, pomirjuje in vse pozitivne ustvarjajoče sile vsoglašuje. Toda trd in neuklonljiv je, kjer

nespamet, malenkostnost ali samo sebe videču sebičnost skuša razdvajati in potrebno skupnost rušiti.

Kar je Andrej Kalan storil, vse je izžarelo iz osebnosti, ki je tako velikega stila kakor naši največji, a posebna v tem, da je delovala in deluje predvsem po svoji veliki duhovnosti, ki vpliva vedno neposredno, sama po sebi, tiho, a tem silnejše in trajnejše, vedno z isto intenzivnostjo; ki nikoli ne razočara, ampak vedno razodeva nove zaklade svoje nedogledne globine.

Petdeset let kulturnega dela

Močan je bil mladi katoliški rod, ki je v 80ih letih preteklega stoletja stopal v našo javnost. Zgodovina mu je odločila važno in težko nalogo, da izvojuje boj s prav tedaj odmirajočo pravo dobo našega narodnega prebujanja in položi temelje novi dobi in novemu rodu, ki naj vodi k narodnemu in dušnemu odrešenju. Narodna zavednost in ljubezen do domače besede, ki ju je prava doba gojila kot namen med omikanimi sloji naših mest in trgov, sta bili novemu rodu samo po sebi dana stvar, vsled česar je niso več gojili kot namen, marveč kot odhodno točko za vse višji namen: kulturno vzgojo našega naroda v njegovih najširših plasteh.

Postajalo je vedno jasneje, da je za tako narodovo vzgojo treba graditi na mnogo globljo podlago kakor samo onanje politično narodno zavednost, da more taka narodova vzgoja najti pravi temelj le v skupni miselnosti, v enotnem svetovnem nazoru. Vprašanje svetovnega nazora pa je v prvi dobi narodnega prebujanja stopalo v ozadje deloma radi močnih narodnostno političnih ovplinov leta 1848., v znatni meri pa tudi radi mrtila, ki ga je v verskem pogledu zanesel med ljudstvo mrki janzenizem, ki je skoro čisto nemoteno obvladoval naše kraje skozi vso prvo polovico 19. stoletja in odtujil našemu narodu Boga in cerkev, ki sta se mu odmaknili v nedosežne daljave. Tako naše dijaštvo ni dobivalo doma nikakih trdnih svetovnonazornih opor in ni odnašalo s seboj v univerzitetna mesta toplino verskega prepričanja. Zato je razumljivo, da jih je opajala filozofija vseučilišč, ki je pogosto izhajala iz krščanstva zlasti pa katolištva ne-prijaznih krogov. Prihajali so domov razklani sami v sebi, ker si osebnostnega svetovnega nazora navadno niso poiskali ter so kolebali med domačo tradicijo ter moderno filozofijo svobodomiselnosti. Ti tuji neasimilirani nazori so se vedno pogostejše pojavljali tudi v naši javnosti, v našem časopisju in po shodih. Čutili so naši izobraženci sami, da prihajajo v konflikt z nazori naroda, zato so ob vsakem koraku v svobodomiselnost prisluknili, kaj poreče javnost. Duhovščina, ki se je vzgajala stalno doma in je ostajala tako vedno v neposrednem stiku z ljudstvom, je najjasneje čutila ta tihi spor. Sem in tam je prišlo do manjših prask — v začetku 70ih let se je celo zdelo, da si bo ta napetost poiskala ventila — a se je iz narodno političnih ozirov zopet vse potlačilo v nejasnost z lepim napisom: narodna sloga.

V tako težko ozdušje, ko je človek mogel dihati komaj s četrtino svojih pljuč, je plnila zdrava katoliška mladina 80ih let, ki ji je Mahnič s svojimi krepkimi kololci utiral pot skozi megle predsodkov ter jo navdahnul s pogumno podjetnostjo. Zahtevala je pravico do polnega življenja, raztrgala krinko sloge, ki jo je dušila, in iskala pot v popolno sproščenost. Bila je izrazito narodna, a bila je več ko samo narodna: bila si je na jasnem v svetovno nazornem pogledu in hotela do take jasnosti pomagati tudi svojemu narodu. Videla je, da naše izobraženstvo ostaja s svojimi nazori omejeno na majhen krog meščanov, da zgublja žive stike in pravi smisel za naše ljudstvo, ki je v svojem jedru verno. Tako je mladina one dobe spoznala, kje je njena moč in bodočnost: poglbiti in poživiti krščanski svetovni nazor ter z njim dvigniti ljudstvo iz njegove zapučenosti in bede, kamor se je otapljalo. Tako sta bili dani novemu rodu obe smeri: svetovno nazorna in socialno gospodarska. V tem pogledu so se ločili mladi tudi od konservativcev, ki so pač branili vero svojega naroda pred raznimi domačimi in tujimi nevarnostmi, ki jim je bilo pač krščanstvo nedotekljivo svetinja, ne pa življenjska sila, ki mora prežeti vsega človeka. Katoliška mladina 80ih let pa je začutila v sebi to stvarno moč krščanstva, obsodila položajstvo, razvila svoj program in prešla iz obrambe v razmah svojega nazora.

Med najpomembnejše in najizdatnejše delavce in borce za novi rod v označenih doh smereh spada današnji sedemdesetletnik, gospod Andrej Kalan. Še danes mu zaskri oko ob spominu na one čase prvih načrtov, ki so jih snovali v ozkem krogu prijateljev; še danes mu mladostno zazveni beseda, kadar se zataplja v one čase, polne dela in borbenosti. To so tihe, a neutajljive priče, kako iskreno in globoko so morali prvi pionirji nove dobe čutiti v sebi speti ogenj pravične borbe, kako živo so bili prepričani o potrebi in koristi te borbe za slovenski narod. Zato pa je tudi njihovo delo osvajalo narod in ga bogatilo v prostornem in kulturnem pogledu, ga vodilo od zmage do zmage in končno do osvoboditve.

Težko je ločiti delo posameznika v tisti dobi, ko so bili delavci tako tesno strnjeni, da je prihajala do veljave samo ideja. Tudi ta nesebičnost, ki ni iskala nikdar osebnih ambicij, nam je dokaz, kako visoko so pojmovali svojo nalogo, kako čista je bila njihova ljubezen do ljudstva in naroda. Kalanovo delo je toliko težje ločiti, ker je delal predosem v katakombni dobi, ko za to ni žel ne priznanja ne časti, ko pa so v zmagovalnem pohodu nastopile čete s svojimi vojskonodji, se je umaknil v tihoto med sirote.

Tako današnja javnost komaj ve, kako velika hvaležnost je dolžna osebno skromnemu in tihemu, a zato nič manj globokemu in velikemu kulturnemu delavcu, ki slavi med nami sedemdeseti rojstni dan.

V skromni »Katoliški družbi« so se ogrevali in pripravljali za visoke naloge in pripravljali javnost na svoj nastop v »Glasi«. Med najmlajšimi in najdelavnejšimi v tem krogu srečaš Kalana. Kmalu so začele mlade sile prekipovati okoli samo verske družbe, posegati so začeli v javnost, v politiko. Stopili so med ljudstvo z besedo in knjigo. Takrat (1888) je vrgel Kalan v razgredo slovensko javnost svoj ljudski list »Domoljub«. Skromna 14 dneva »Slovenec« priložila si je hitro pridobila ljudstvo in si osvojila tisoče in desetisoče. Kdo bi mogel presoditi vso dalekosežno pomembnost lista, ki si je utrl pot v zadnjo gorsko hišo, ki je vodil tisočim in desetisočim pogled v življenje in svet. Koliko gospodarskega pouka, koliko zanimanja za izobrazbo, koliko pobud za lepoto in dobroto je ponesel v hiše, kamor ni imel dostopa noben drug list. Kot proturednik je znal izvrstno pogoditi ton, kako naj bo pisan, da si bo osvojil naše preprosto ljudstvo. Tako je tudi brez ozira na politično važnost njegov »Domoljub« postal eden velikih prospektiv slovenskega ljudstva, med katerim je poleg tega budil ljubezen do naroda, razžigal versko zavednost in jo strnil v enotno miselnost, iz katere naj novi dobi nastane nova moč.

Naši borci v 80ih letih so pač dobro vedeli, kaj je list brez tiskarne. Zato so si osnovali že zgodaj svojo tiskarno (1883), ki jo je sprejelo v last katoliško tiskarno društvo (1887). Ustvarilo si je podjetje svoj dom in začelo s svojim vplivom med ljudstvom. Andrej Kalan se je že s prvih početkov živja zanimal za njegov razvoj in sodeloval pravo bistro. Od 3. julija 1905 (torej prav 25 let!) predseduje KTD; kdor ve, kakšna ogromna stavba je zrasla pod njegovim predsedstvom na oglu Kopitarjeve ulice, ne bo mogel prezreti delavnosti in podjetnosti društvenega predsednika. Kaj bi bili danes brez tako izvrstno opremljene tiskarne, je težko pogoditi, a gotovo je, da nam je v kulturnem pogledu neizmerno veliko koristila. Saj je bilo s tem omogočeno, da se nam je razvilo časopisje vseh panog, da smo dobili marsikak list in marsikako knjigo, ki bi je sicer ne mogli. Zgodovina tiskarne in KTD je tako tesno zvezana z delom predsednika Kalana, da je v znatni meri zgodovina tiskarne, zgodovina njegova. Skrit za tema dvema ogromnima vidljivima spomenikoma njegovega duha je vodil neopaženo v veliki meri vse naše kulturno delo zadnjih desetletij. Ob ogromnosti teh spomenikov pa je javnost ose preveč pozabljala, kdo tiči za njima, oddaljen, da je njegovo ime sorazmerno z njegovim kulturnim delom vse premalo znano naši dobi.

Če naj omenjam samo največje kulturne zasluge našega jubilanta pri ustvarjanju naše dobe, moram omenjati zlasti tisto, ki je sicer najsubtilnejša, najmanj vidna, a zato ni-

kakor ne najmanjša: njegova osebnostna moč, ki nam je vzgojila cel rod naraščaja. Spričo njegove blage narave, spričo njegove plemenitosti, ki raje krivico trpi, kakor dela, spričo njegove rahločutne in umirjene čudi imam vedno vtis, da ni bil rojen za politično areno, ki je pogosto brezobzirna in tudi zahteva brezobzirnost. V tem me potrjuje tudi njegovo presrečno slovo od političnega boja, »kjer otropljen je prostor vsak, kjer same spljete vladajo, kjer dobro vse se v zlo pretvarja: značaji, žal, propadajo, kjer že nebroj krivic in zmot, kjer sila javnega mnenja podi na polzko pot«. In vendar je bil prav on eden tistih redkih mož, ki so v politiki hodili vedno ravno pot prepričanja, a so v svojem nastopu spoštovali vedno in v vsakem človeško dostojanstvo. Ni se ogibal razprav, ni bežal pred debato, bil je spreten in priden pri razpravah v deželni zboru, a je tudi v kritiki ostajal vedno stvoren in dostojen. Kot tak je tudi pri svojih nasprotnikih vžigal velik ugled in spoštovanje — naj spomnim le dolgoletnega plemenitega prijatelja in njim in dr. Tavčarjem, ki je rodilo tak lep sad. Če se je kljub temu povzpelo do tako težke sodbe o javnem političnem delu, nam bo jasno, da ga nista vodila vanjo ne lastna narava ne osebna ambicija, marveč gola potreba, samo ljubezen za stvar. Zato se je umaknil, brž ko mu je bila čista možnost in je mogel svoje delo prepustiti drugim rokam.

Prav v tej osebnosti potezi pa vidim korenino onemu mogočnemu vzgojnemu vplivu, ki je bil naši rasti tako neobhodno potreben. Kaj bi nam pomagalo, če bi si nekaj močnih osebnosti pomagalo do oblasti, a ne bi bili v mlajših organsko zvezani s prihodnostjo: posestvo brez otrok. To je tako samo ob sebi umljivo, da skoraj ne znamo več ceniti takih močnih podtalnih vzgojnih tokov, kakršne je pretekla doba imela zlasti v Andreju Kalanu in dr. Kreku. Zdi se mi, da potrebna taka vzgojna sila, kakor je potrebna družini materina žrtev, če hočemo, da je neselje in zadovoljstvo v hiši. Zato smatram neprestan stik našega jubilanta z mladino kot eno velikih kulturnih del, ki je prineslo nesluteno mnogo blagoslova. Njegov blagodejni vzgojni vpliv se ni upe-ljal le v okviru Marijanišča, kjer je neposredno in poklicno vzgajal, marveč je poseglo premnogokrat tudi v potek naših javnih razmer. Nič važnega in velikega se ni zgodilo pri nas brez njegove vednosti ali njegove pomoči. Kadar je bila sila najhujša, se je pokazal celo v javnost. Zapustil je sirotišče, »kjer ljubav čuva še svoj ... kot«, in šel na »svetovno grobišče« politike, ker je videl, da je njegov vpliv v hudi stiski narodu potreben. Tudi ta njegova žrtev je obrodila sad, čez dobro leto dni je zgodovina potrdila, da se tudi tedaj ni zmotil.

Hudomušni njegov prijatelj dr. Ivan Tavčar spravlja našega starosta v povest, kjer dokazuje, kako je ljubezen nam osem v pogubo. Je nekaj na tem, a ob nesebičnosti, duhovni ljubezni, s kakršno je delal in se žrtvoval Andrej Kalan, bi mogel prav tako sijajno dokazati, kako taka ljubezen osvaja in odrešuje. Njemu pa želimo, da bi še dolgo ožival svoje ljubezni živi cvet in sad!

J. Solar.

Oblikovalec slov. katoliškega gibanja

Slovensko katoliško gibanje v 70. letih je bilo odmev istočasnega slišenega gibanja med alpskimi Nemci. Ker so dajali temu gibanju praveč fevdalci, je imelo zato tudi tedanje naše gibanje izrazito konservativni značaj! Zaradi hudega pritiska germanizatoričnega nemškega liberalizma je katoliški pokret na Slovenskem tedaj komaj dobro živel, ker se je vse zatekalo le k slogaškemu geslu.

V to sterilno slogaštvo je sredi 80ih let prvi prinesel »več luč« dr. A. Mahnič, ki je začel z njemu lastno brezobzirnostjo in temeljitostjo žigosati breznačelno slogaštvo, pobijati liberalizem, ki se je tiho zajedal v vse naše javno življenje ter opozarjati na potrebo dosledne načelnosti v vsem javnem delu in življenju. Istočasno kakor Mahnič na Slovenskem, je nastopal med avstrijskimi Nemci Kettelerjev učenec Vogelsang, ki je opozarjal na socialne dolžnosti katoličanov in tako začel na Dunaju krščansko-socialno gibanje.

Mahničevi in Vogelsangovi nauki so imeli silen vpliv na peščico tedanjega mladega slovenskega izobraženstva, ki je vedno bolj jasno čutilo vsestransko škodljivost breznačelnega slogaštva in zahtevala obnovev katoliškega gibanja v zmislu stroge načelnosti ter modernih socialnih in demokratičnih zahtev. Na čelu te majhne peščice je stal tedanji trnovski kaplan — Andrej Kalan.

Ker je Kalan instinktivno čutil, da mora slovensko katoliško gibanje koreniniti v širokih plasteh ljudstva, je ustanovil v družbi z nekaterimi svojimi prijatelji 1.1888. najprej »Domoljub«, ki se je zlasti s »Kalanovimi povestmi« hitro širil in priljublil kmetičkemu ljudstvu. Bil je potem 11 let »Domoljubov« urednik in iz njega ven začel pripravljati prepoved tedanjega slov. katol. gibanja med ljudstvom v zmislu Mahničevih in Vogelsangovih načel.

Spomladi 1.1889. se je vršil na Dunaju II. avstr. katoliški shod, na katerem so stopili že v ospredje krščanski socialci. Udeležilo

se ga je tudi več Slovencev s Kalanom in tam so dobili krepkih pobud za nadaljnje delo. Prišedši domov, je začel Kalan takoj s tihim, toda vztrajnim bojem proti konservativnim prvakom oficelnega katoliškega tabora. Ta boj je šel tako daleč, da je nastopil pri deželnozborskih volitvah 1.1889. celo kot protikandidat proti oficelnemu Klunu. Za enkrat je sicer šel zmagal Klun, toda Kalanova smer se je uveljavljala bolj in bolj. Krepko oporo si je ustvaril s tem, da je ustanovil 1.1889. v Ljubljani »Katoliško politično društvo«, ki je postalo kmalu središče in ognjišče vsega katoliškega političnega gibanja na Kranjskem. Ker Klun za organizacijo ni imel nobenega zmisla, je obvladoval društvo Kalan z Žitnikom in dr. Gregoričem. Čeprav je bil načelnik katoliške delegacije v deželnem in državnem zboru še vedno Klun, je bil pa vendarle dejanski voditelj vsega mladega katoliškega političnega gibanja Kalan.

Mahničovo delo v »Rimskem katoliku« in Kalanovo v »Domoljubu« ter v Katol. polit. društvu je rodilo 1. slov. katoliški shod leta 1892., ki je za vedno pokopal breznačelno slogaštvo ter priboril zmago Mahnič-Kalanovi struji nad Klunovo. Na tako preorano in pripravljeno njivo je prišel potem veliki sejalec dr. J. Ev. Krek, ki je z vedno snujočo inelativnostjo oblikoval katoliško gibanje dalje in dalje.

Nemogoče je na tem omejenem mestu podati izčrpno sliko Kalanovega političnega dela, toda mirno lahko ugotovimo, da je bil ravno on tisti, ki je v slovenskem katoliškem gibanju pripomogel do zmage modernim Mahničevim in Vogelsangovim načelom. Kalan je prvi organizator in oblikovalec današnje SLS, prvi početnik demokratičnega in socialnega pravca v slov. kat. gibanju. Krek ter Sušteršič sta potem le nadaljevala Kalanovo delo.

Ko je prišlo proti koncu 90-let slovensko katoliško politično gibanje v pravi in vsestranski tek ter je začelo korakati od zmage

do zmage, je smatral Kalan svoje delo v politični areni za dovršeno. Prepustil je »Slovenec« in »Domoljub« mlajšim rokam in umeknil se je tudi iz kranjskega deželnega zbora, kjer je bil po Klunovi smrti voditelj katoliške delegacije. Iz svojega Marijanišča je spremljal in po potrebi v važnih trenutkih tudi še iniciativno posegel v tok dogodkov, toda na javni politični oder ni stopal več.

V središču in na čelo ga je poklicala zopet šele vojna. Ko je prikel 1.1917. v SLS boj med Sušteršičem in mladimi do vrhunca, je bil ravno Kalan poleg škofa Jegliča ona avtoriteta, v kateri so našli mladi svojo najmočnejšo oporo. Dne 22. novembra 1.1917. je dr. Sušteršič razpustil SLS, toda že v naslednjih dnevih se je pod Kalanovim predsedstvom organiziral nov izvršilni odbor, ki je uveljavil novo orijentacijo, rešil stranko začasnega razsula ter pripomogel do popolne zmage jugoslovanskega gibanja med širokimi sloji ljudstva. Kakor četrstoletja poprej, je bil tudi to pot Kalan na čelu boja za novo dobo slovenskega katoliškega političnega gibanja.

Najmlajši rod pozna današnjega jubilanta kot častiljivega starčka in očetovskega vzgojitelja malega drobiža v Marijanišču, toda on je tudi eden izmed največjih in najmarkantnejših oblikovalcev in prvoboriteljev slovenskega katoliškega gibanja. Vodil je to gibanje v dveh najvažnejših dobah, to je v 90. letih iz konservativizma v krščanski socializem in med vojno iz Sušteršičeve v Krekovo orijentacijo.

Kot časnikar

A. Ušeničnik

Bilo je konec leta 1893, ko sem prišel za Kalanom kot stolni vikar v Ljubljano. Kalan je bil postal za Jeranom »korar«. Kmalu so me pritegnili tudi k »Slovencu«. Tako sem bliže spoznal glavnega urednika, ki je bil že nekaj let (od 1.1893) vprav Andrej Kalan.

»Slovenec« se je urejeval tiste čase v stolnem župnišču. Bilo pa ni tako, kakor je sedaj, ko je cel »štab« urednikov, ki imajo kakor ministri med seboj razdeljene »resorte« in razne uredniške sobe in sprejemnice itd. Tedaj je imelo vse uredništvo eno sobo (druga, na pol temnica, se skoraj ni mogla tako imenovati). V tej sobi sta bila zgoraj dva pulta, vsak na eni strani, po sredi pa dolga miza. Pri enem pultu je stal šef, pri drugem odgovorni urednik (skromni in neizrečeno pridni g. Iv. Rakovec), pri mizi, ki je bilo na njej razgrajenih nekaj časnikov, je pa časih sedel kak stolni kaplan kot »honorarni« pomočnik. Časih je privihal odkod s kakim člankom še dr. Krek, pregledal liste, malo pozabavljaj in s prešernim smehom »fantje, le pogum!« odvihral kdove kam.

V tej sobi je sprejemal šef tudi stranke. Prihajali so gospodje z dežele, Kalan se je pomenil z njimi o vsem, kar je bilo treba, potem jih je pa navadno povabil k sebi na kosilo. (Bil je namreč izredno gostoljuben, tako da je bilo tedaj pri njem, kakor prejšnje čase pri sloveči »gadovi mizi« kanonika Kramarja.) Prihajale so gospe z nabiralnimi polami. Za odličnejše goste je bila tista napol-temnica za »salon«. Imenitna res ni bila, a bilo je vsaj mogoče izpregovoriti kakoli bolj zaupno besedo, ker so bila vmes steklena vrata. Gospa J.-ova se je časi tu živahno razgovarjala po cele ure. Šef ni nič zinil, a vedeli smo, da gospa rada obravnava slovanske probleme in pri slovanskih problemih ni lahko priti do konca. Čudili smo se mu pa vendarle, s kakšnim stočnim mirom je potem nadaljeval delo, ko je šla časih zelo trda za čas in list. Prihajali so tudi srmežljivi dijakji z tihimi prošnjami. Kalan je bil namreč podedoval za Jeranom z zlatim sreem tudi cele vrste ubožnih slovenskih dijakov. Kateri je prinesel tudi kak prvenec za »Slovenec«, Ivan Cankar je prav tista leta objavil v »Slovencu« svoje prve »dekadentske« feljtone.

Tako je bilo tedaj v uredništvu »Slovenca«. In kakšna časnikarska načela je imel tedanji »Slovenec« glavni urednik?

Le style c'est l'homme, pravijo Francozi. Lahko bi pa rekli tudi narobe: kakršen mož, takšen slog. Kdor dobro pozna Kalana, si lahko tudi misli, kakšen je bil Kalan kot časnikar. Ko ga še nisem poznal in mi je bil prišel na uho samo izraz iz »Slov. Naroda« »trnovski petelin« (pristen Tavčarjev izraz!), sem si ga predstavljal kot močno bojevitega. A spoznal sem, da nikakor ni bil takšen. Bil je res ves zavzet za zmago katoliških načel, hotel je, da bodi »Slovenec« načelno katoliški list, a ljubil je bolj pozitivno delo kakor pa boj. Tam v deželni zbornici, v sedanjem »Ljudskem domu« je res parkrat v pravični jezi vzkipeł zoper tedanjega najhujšega našega sovražnika, barona Heina, da smo kar strmeli, žal da ni imel okrog sebe dosti mož, da bi bil z njimi vrgel tuja iz dežele. Tudi nekateri naših so bili slabihi in so se v rajske veselju topili, če je gospod »landesprezident« z njimi izpregovoril!

A sicer ni bil Kalan noben rogoborec. Bil je po mišljenju odločno Mahničevih načel, a v praksi, tudi časnikarski, ni mogel popolnoma z njim. Bil je druge narave. Značajka Kalanove narave je ljubezen. Ta ljubezen ga je nagnila, da je sprejel Jeranovo zapuščino, ta ljubezen mu je izročila sirote, ta ljubezen je njegovo glavno vzgojno načelo. Ljubezen ga je spremljala tudi pri časnikarskem delu. Sta

pač dva tipa tudi v krščanski cerkvi. Eni so brezobzirni, bolj ustvarjeni za boj, drugi so polni sočutja, bolj ustvarjeni, da z ljubeznijo celijo rane. Oboji so potrebni, pri obeh je moč tudi enostranost, a v pravi meri se med seboj lepo dopolnjujejo. Gotovo je pa prva ljubezen — maior autem horum est charitas!

Tiste čase so naši gospodje mnogo čitali Španca Darda y Salvany »El liberalismo es pecado« v nemškem prevodu: Der Liberalismus ist Sünde. V tem delu je bila sankcionirana Mahničeva taktika. Ne vem, ali je Kalan kdaj čital to delce, a če ga je, ne verjamem, da bi mu bilo simpatično. Držal se je rajši Avguštinovega rekla: Occidite errores, diligitte errantes! Pobijajte zmote, a ljudi ljubite! Zato ni bil za osebne polemike, še manj seveda za osebne napade. Res kot časnikar ni mogel mimo vsega. Tiste čase je bil prinesel »Slovenec« Krekov članek »Pons asinorum«, ki je vse učiteljstvo strašno razburil, prinesel tudi marsikaj drugega, kar je nasprotnike kačilo. Kalan je tudi z umom pripravljen, da drugače skoraj biti ne more. Saj je bil že prof.

Jesenko v samem »Narodu« in potem v knjižici »Časnikarstvo in naši časniki« popolnoma pravilno razložil, kako je s to rečjo. »Strahovito grdo je, je dejal, prav surovo v javnost, v časopise tirati take osebne napake, ki nimajo z javnim življenjem prav nič opraviti. Drugače je z očitno sleparijo in volkarijo; te nikakor, nikjer in nikdar ne moremo ločiti od sleparja in volka; zato je kaj nespametno, da se slepar in volk silita v javno življenje; narodu so taki ljudje v največjo škodo in sramoto, zato se jih mora vselej braniti ter jih v tmino in zaduhle kote zavračati, kjer bi imeli celo hvaležni biti ljudem, da jih ne tirajo v javnost.« (217). Kalan je to dobro vedel, a srce ga je tudi tedaj bolelo, ker je videl v nasprotniku vedno vendarle — človeka. Zato se mi zdi, da se ni nič težko odločil, ko so ga 1. 1900 prosili, naj bi šel v Marijanišče za očeta sirotam. Pustil je časnikarstvo in šel in zgradil še dom dijakom, da bi tako mogel svojemu narodu posvetiti svojo osebitost, to je, svojo ljubezen.

Zasnoval je list »Domoljub«, pri katerem je kot urednik skrbel za dober, zanimiv podlistek. Nekaj jih je pač sam priredil, izvečine pa si je znal pridobiti spretnih sotrudnikov, ki so mu prevajali ali pa tudi sami pisali. Tako vidimo v tem krogu dva mlada kaplana, rojena Čeha, Fr. Lakmajerja, Fr. Hierscheta, ki sta prevajala iz češčine (Tfbiškega, V. Kosmaka, Brodskega i. dr.); božični igrokaz mu prevaja Jos. Volc; sodelujeta z izvirnimi prispevki Janko Barle ter Peter Bohinjec; med sotrudniki z izvirnimi leposlovnimi prispevki nahajamo pa tudi dva pisatelja, ki sta si takrat šele pričela služiti pisateljska pera, a stojita danes v prvi vrsti naših književnikov: Semen Semenov (Iv. Prijatelj) ter Basnigov (Fr. Finžgar). Iz tistih kratkih podlistkov je nastalo 13 knjižic t. zv. Kalanovih povestí. Na zunaj najmanj vidno je to organizatorno delo najgloblje oralo in orje še danes na globoko in široko.

Zelo mnogovrstni pa so njegovi lastni spisi. Pridno je gojil

nabožno slovstvo.

Kot mlad trnovski kaplan je objavil dolgo vrsto (521) pridig o cerkvenem letu (Duh. Pastir 1887 in 1888). Takrat je spisal tudi Smarnice (v tisku l. 1891), vsebujoče razlago Marijinega slavošpeva Magnificat. Za prvo petletnico (lustrum) Leona XIII. je spisal članek v Glasih km. družbe (1883); za tisočletnico Metodove smrti sestavek istotam (l. 1885.). (V tem se lepo vidi vpliv profesorja Marna, ki je v šoli tako rad govoril o slovanskih blagovestnikih ter staroslovenski književnosti.) O priliki zlate maše Leona XIII. (1887) je sestavil obširen življenjepis Leonov v Drobčinah (XXI. str. 7—40. Med sotrudniki tistega leta vidimo tudi Jan. Ev. Kreha ter Fr. Rajčeviča.) Življenjepisi so mu bili sploh zelo priljubljena snov, zlasti mož. katerih življenje je najlepša apologija krščanstva. Tako je večkrat zelo priščno pisal o Fr. Lampetu (v DSV-u l. 1900, 1917). v Drobčinah (1900); obširni citati iz Lampetovih pisem prijetno oživljajo vse te tri biografije. S posebno ljubeznijo nam je izklesal podoba Friderika Ozanama, slovečega kulturnega zgodovinarja francoskega ter očeta Vincencijevih konferenc: v devetih poglavjih (DSV, 1913) nam riše Ozanamovo mladost, študije, znanstvena potovanja, borbe s svobodomislecí, rodbinsko življenje, pisateljevanje, bolezni in smrt. Zdi se nam, da je naš današnji slavjenec prav v Ozanamu našel vtelesen vzor izobraženega katoličana: globoko vero, znanstveno utemeljeno, ter praktično udejstvovanje vere v občevarju z najbednejšimi. Tudi, ko nam opisuje življenje V. Hugo-a (DSV,

1902), nam kaže, koliko jasneje je mislil in čustvoval ta velikan, dokler je bil veren, kakor pa pozneje, ko je zavrgel vero svoje mladosti. Med Slovenci je naš jubilar našel poleg dveh gori omenjenih še enega moža po svojem srcu — Andreja Einspielerja, čigar 70-letnico življenja je zelo živahno popisal (v Slovenscu, 1887, v številkah 189—209). V tesni zvezi z življenjepisí je njegov potopis (Glas katol. družbe, 1882), kjer nam pripoveduje o romanju Slovanov v Rim v jubilejnem letu 1881. Pisatelj je bil takrat v drugem letu ljubljanskega bogoslovja. Držeč se načela: »Kakar potuješ, govori z vsakim!«, je tudi naš mladi bogoslovec porabil vožnjo v vlakcu, da je govoril s tujimi sopotniki. Zanimiv je njegov razgovor z ruskim nihilistom. V Rimu pa je videl in slišal dva velika moža: Leona XIII. ter Strosmajerja. Vestno nam je zabeležil njiju nagovora. — Še ena veda ga je vedno mikala: estetika. Ko je v predpustu l. 1887 ljublj. gledališče pogorelo, je imel na pepelnico govor v Katoliški družbi o solnčni in senčni strani gledališča. (Slovenec, 1887, 69—75). Ko je pa Fr. Lampe l. 1888 osnoval Dom in Svet in se oziral po sotrudnikih, mu je naš jubilar takoj v II. letniku priskočil na pomoč z razpravo: Ali je umetnost sama sebi namen? (DSV, 1889.) Sicer je bil urednik v I. že sam govoril o tej temi v članku: »Lepota in pravda«, ali Kalan gre v članku dalje s tem, da polemizira s Stritarjem in se ozira na praktične zgled (n. pr. glede E. Zole), dočim je Lampetova razprava čisto teoretična in ne imenuje niti enega pisatelja. — Nežnočuteče človeško srce si v globoki žalosti ali tudi v veliki radosti dá duška s pesmijo. Kaj čuda, če je ob smrti nepozabnega Fr. Lampeta tudi njegovemu nasledniku v vodstvu Marijanišča kanila vroča solza v obliki pesmi na prerani grob! (Drobčinice, 1900.) In enako na grob bogoslovca Iv. Voliča, mladega sotrudnika in pesnika Doma in Sveta. (Drobčinice, tam.) S kakšnimi čustvi spremlja v svet svoje gojenčce, pa tudi, kako gleda na svoje čebelice v ulnjaku, ali kaj si misli sredi vrvenja svojih dečkov v poletnih večerih... vse to nam s neko prijetno toploto izražajo sonetje v Domu in Svetu l. 1903.

Odlični so tudi

Kalanovi prevodi.

Kot trnovski kaplan je za Mohorjevo družbo prevedel Tom. Kempčana »Hojo za Kristu-som« (V Celovcu, 1888.) s stvarnimi in slovstvenozgodovinskimi uvodom. Nekaj uvodnih misli je vzel iz Mih. Sailerja. Sailerjev prevod je pri Nemcih še danes — po sto letih — med

Prošt Andrej Kalan kot književnik

J. D.

Mlademu Frideriku Ozanamu je dejal slavni Lacordaire, spodbujajoč ga k pisateljevanju, te-le znamenite besede: »Paziti je treba, da se človeku pero ne posuši. Seveda pisateljevanje ni prijeten posel, toda časopisje je postalo prevelika sila, da bi smeli mi v tem pogledu roke križem držati.

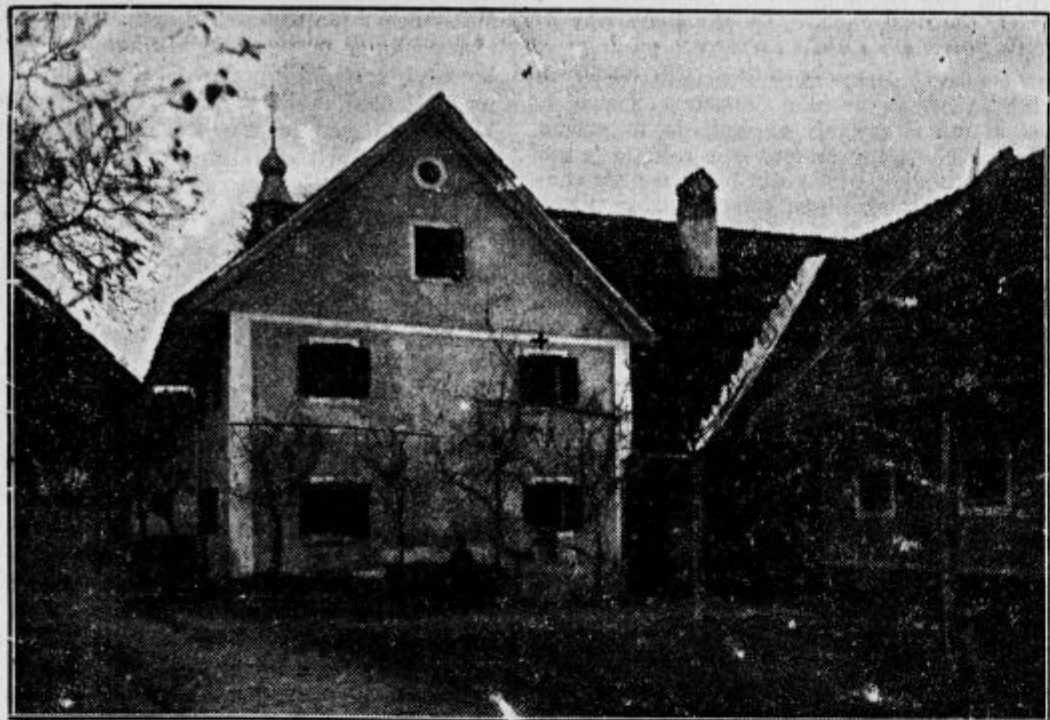
Ne pišemo za slavo, pišemo za Gospoda Jezusa.

(DSV, 1913, str. 300.) Ozanam se sicer ni mogel odločiti za žurnalistiko, h kateri ga je Lacordaire vabil, pač pa je vneto služil katoliški stvari s sodelovanjem pri znanstvenih listih s svojimi temeljitimi članki iz kulturne zgodovine. Našega slavjenca so razmere prisilile, da je nekaj svojih najlepših let posvetil žurnalistiki, a njegovo srce je bilo prej in poslej pri znanstvenem in leposlovnem delu, h kateremu se je takoj vrnil, ko se je mogel umakniti iz arene političnega življenja. Pri prvem kakor pri drugem delu pa je tudi on iskal le slavo božjo, nikdar ne svoje. Deset let je bil urednik »Slovenca« (1891—1900) in 11 let (ob istem času) urednik »Domoljuba«. Bili so časi Heinovega paševanja, časi ljutih bojev v dežel-nem zboru kranjskem. Slovenec je takrat izhajal zvečer. Ko smo se bogoslovci v mraku vračali z izprehoda, smo časih videli, da je

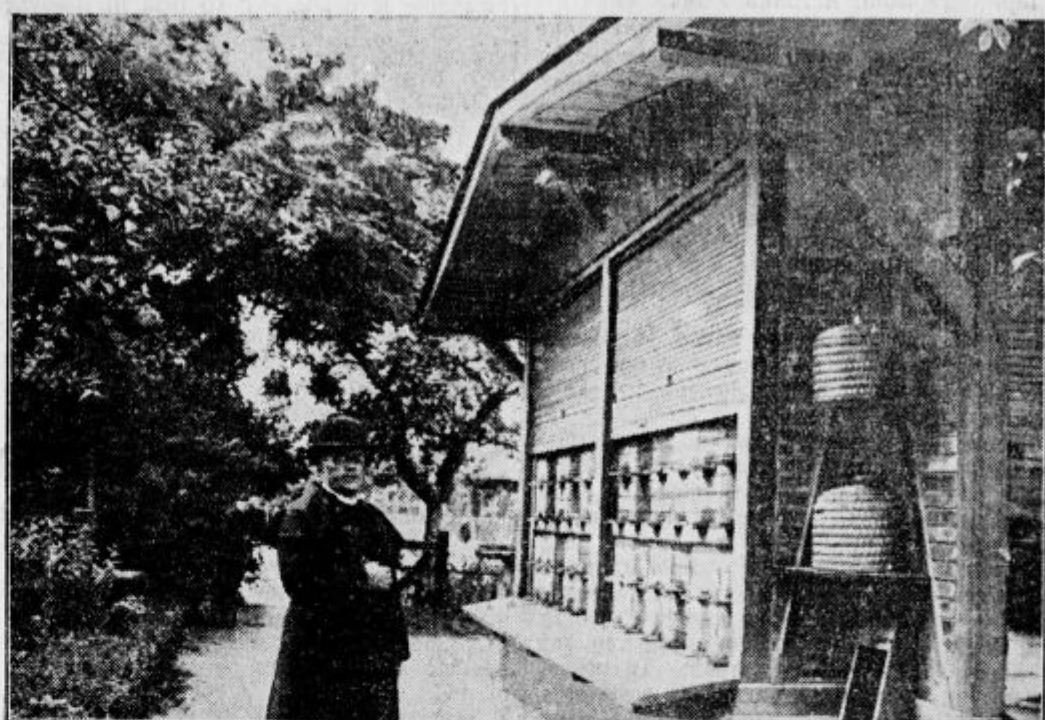
urednik Kalan, dovršivši list, tedaj prišel iz uredništva na zrak, da si ohladi vročo glavo. Živo se spominjam, kako smo s spoštovanjem zrli nanj, dobro vedoč, kakšno breme nosi. To breme je pač dobro skrbelo, da se urednikovo pero takrat ni posušilo. Ni se pa posušilo, odkar je začel pisati (l. 1881), pa vse do danes. Ko se je jeseni l. 1900 iz političnega življenja umaknil v mirno Marijanišče, se mu je iz prs izvil radostni vzklík: »Oj ven, oj ven, iz labirinta!« (Drobčinice, 1900), podobno — če naj mi je podoba dovoljena — kakor je Stritar po večletnem preziranju Modric vzkliknil: »Nazaj, nazaj v deželo sveto!« Ljubezen do knjige in književnosti je pač najprej dobil v šoli pri profesorju Marnu, čigar geslo »Sursum corda« si je osvojil (DSV 1889) in čigar delo za Jeziknik je lepo ocenil (1888) in čigar življenje je opisal (DSV 1891), stalno pa ga je dvigal — kakor sam na več mestih priznava — vzvišeni zgled prijatelja in vrstnika Frančiška Lampeta. Čigar neumorno delavnost je z drugimi vred občudoval in jo skušal v svojem delokrogu posnemati.

V trojno smer je šlo, menim, njegovo književno delovanje. Na zunaj najmanj vidno je bilo njegovo

organizatorno delo.

Rojstna hiša prelata Kalana v Pevnu (+ prelatova soba).

Prelat Kalan pri svojem čebelnjaku v Marijanišču.

„Gospod prelat“

O Andreju Kalanu

ob njegovem sedmem križu F. S. Finžgar.

So naslovi, ki so in — niso.

So ljudje, ki mislijo, da jim daje naslov poudar osebnosti. Daje ga, toda samo njegov zvok je hudo prazen.

Pa so ljudje, ki jim osebnost prekuje naslov in mu vtisne poseben pomen.

Tako »prelat« Andreja Kalana.

Kar nas je hodilo pismarjev od njega, prav nihče nikoli ni občutil v naslovu odlikovanja. Občutili smo več. Ne duhovnika po božji volji, in ne odlikovanca vatikanskega: občutili smo v prelatu človeka — očeta. Njega, ki otroke ume v kreposti in v slabosti, ki svari, pa nikdar ne sovraži, ki sodi, pa ne pogublja, ki ljubi, pa ne malikuje; ki pred njim lahko raztoriš vse breme svoje edinščine, pa te ne sune čez prag: zato, ker je človek — in ker vrh tega še žive vere kristjan — dvakrat človek.

To je Andreja Kalana »prelat« po njem za nas pismarje prekopan — v človeka očeta. In če bi mu duhovne in posvetne gosposke zdale odlikovanj še in še, saj bi bila zaslužena in po pravici, nam starim pismarjem pa bi bili vsi naslovi le cingljajoči zvončki, ker nam budno poje samo prelat.

Zato.

Pred Prešernom srečam Ioana Cankarja. Vihral je z nenavadno podjetnostjo proti Frančiškanskemu mostu.

»Kam, Ivan?«

»K prelato.«

»Z rokopisom?«

»Ne. Z idejo. Za imenitno črtico.«

»Spremlim te.«

Po dveh korakih se Ivan sunkoma ustavi.

»Ali imaš deset kron?«

»Za te bi imel.«

»Potem ne pojdem k prelato.«

»Zakaj ne?«

»Iz usmiljenja. Saj je tudi on usmiljen.

Pojdiva na pivo.«

Pri prelatovi gostoljubni mizi. Krog nje sedi korona pismarjev. Pismar Peter govori z epično širokostjo. (Danes je posebno bahiški; v škornjih je, na ovratniku mu lepi drobce blata, ki mu ga je orglo na voz kopto njegovega novega konja.) »Sedaj pišem pa zares,« pripoveduje Peter. »Včeraj sem ves dan pisal pod jablano na vrtu. Ko je bila pola popisana, sem jo vrgel v peter in travo. Zvečer je prišla dekla in pograbila pole na kup. Kar tri stvari hkrati pišem: dve drami in povest.«

»Zato bo vse troje slabo,« ga zbode Ivan.

»Seveda, samo Vase je dobro.«

»Je, ker delam s trpljenjem.«

»Vi? Saj še ne veste ne, kaj je trpljenje.«

Cankar ogorčen plane:

»Jaz da ne? Pomislite, kolikokrat sem bil zaljubljen in že ženin!«

Miza buši v smeh. Prelat se nagne k Petru:

»Sedaj si jo skupi!«

Peter suho pljune čez ramo.

Ivan: »Hoala lepa, gospod prelat. Vi ste pa res človek!«

Medved in jaz sva se sešla v Ljubljani. Suha kakor vedno.

Kam? — K prelato.

In sva šla.

V ulnjaku je prebiral Ano Karenino v ruskem izvirniku. Ves je bil preozet od čtiva.

Vesel se doigne, pogleda naju preko naočnikov in povabi, da sedeva. Čisto natančno je vedel, čemu sva prišla. Pa ni načel tega. O Karenini je govoril. Midva sva poslušala in se spogledovala. Do poguma nisva mogla. Tone še manj kot jaz. Nazadnje mu vendarle priznam, kako in kaj.

»Koliko potrebuješ?«

To je bilo tisto, kar je človeku dajalo in jemalo pogum. Ne; po vrstah, straneh in pesmih se ni merilo. Mera so bile naše potrebe in njegovo srce. Sam Bog ve, koliko je še nedopisanih kron, katere so šle iz tiste-ga žepa, ki ga je prelat za naše prošnje vselej na isti način poiskal pod talarjem.

In še to.

Kajkrat sem videl solzo v njegovih očeh.

Pa je ni nikdar izželo samopridje. Tuja bolečina jo je iztisnila in še morda žalitev od koga onih, ki jih je ljubil, pa jim v solzah odpuščal.

Da, tudi v letu osemnajstem, v letu osvobođenja, ki ga je doživljal kakor nihče ne bolj iskreno — takrat, ko je poveljna blodnost prevzela ljudi in so ginili milijoni narodnega imetja — takrat sta mu pritekli dve težki solzi po licu:

»Ali res nismo vredni tega velikega trenutka?«

»Oleum effusum nomen tuum.« Tako so starega veka pismarji vedeli povedati s simbolom.

Za njimi ponavljam: kakor bi pretakal olje nam mehko zveni ime »gospod prelat«.

Matija Malešič:

Tisti pogled

Za nas, ki nas je razkropila borba za kruh po svetu, imajo spomini na Marijanišče tople čar. Kaj zna svet o vseh tistih naših lepih, malih doživljajih. Dvorišče, kegljišče, telovadnica, vrt, čebelnjak, vsaka steza po vrtu, vsako drevo, še vsak grm bi pripovedoval o nas. In mi o njem in o dogodku ob njem. In kapela in vsaka soba...

Francoska soba! Francoska za to, ker so nam včasih ubijali v njej francosčino v glavo.

vsemi najboljši. In vendar jih imajo dovršeno številko! Ni potemtakem lahko delo, prevajati Kempčana. V uvodu k drugi izdaji (v Lj. 1920) izvem, da je našemu prevajalcu pomagal dr. Aleš Ušeničnik. Drugi izdaji se na mnogih mestih prijetno čuti tisti notranji ritim, ki zveni tudi iz izvirnika. — Prosti čas je pozneje g. prelat porabil v to, da je prevajal iz angleščine, francoščine in španščine. Pri tem njegovemu delu je posebno pomembna težnja, dati Slovincem dela katoliških avtorjev. Tako je poskrbel, da so mu krajše povestice L. Colome D. J. prevajali mladi sodelavci pri »Domoljubu«, daljši roman »Boy« pa je preložil sam. (Lj. 1917.) Paul Bourget nam je postal domač po prevodu romana »Razporek« (Lj. 1906). Ko je L. 1898 François Coppée izdal svojo knjigo »La bonne souffrance«, je naš slavjenec, ki je posebno francosko slovnost pazno zasledoval, takoj prevel nekaj stvari za podlistek Domoljuba. V Domoljubovih povestih je zastopana tudi angleška konvertitinja Lady Fullerton.

Ce danes g. jubilar gleda nazaj na pretekla leta in svoje književno delo, se mu morda vse zdi kakor velik vrt, poln sadnega dreva, ki ga je vsako leto zasajal: najbolj goste pa je v letih 1886—1890, ko je bil mlad trnovski kaplan. Čudovito je, koliko je takrat naš g. prelat pisal in snoval! Najlepša je pač mladost, zlasti, če je tako izrabljena, kakor jo je izrabil in izkoristil — Andrej Kalan.

Slike o gospodu

M. J. M.

Marijanišče. Dolga, dolga hiša, resna, kot so oficijelne zgradbe v Ljubljani. Pa samo od zunaj.

Morda si radoveden in vstopiš. Objame te tiha, svetla domačnost, ki je sicer v takih zavodih ne poznajo. Vrvanje in beganje po stopnicah, po hodnikih, od glavnega vhoda vidiš na dvorišče, na vrt, kjer vihrajo sem in tja veseli otroci. Nič ni klosterske tesnobe v teh mladih ljudeh, vse je neprisiljeno, naravno.

Pa ni vedno tako. Poznamo tudi tihe, resne ure študija, a vendar prava slika Marijanišča je v sveži razigranosti prostega časa.

Skrivnost. Mnogi ji ne vedo razlage. Mi pa. Ime ji je — gospod prelat.

Gospod prelat. Osrednja postava. Srce in duša Marijanišča. Pozna ga vsi: od osmošolca — do zadnjega pobiča v prvem razredu. Vsi vidijo v njem oca. In vsak mu tako pravi. Tudi on vse pozna, ne samo po imenu, tudi po njegovih najsikrejših težavah in radostih. Vsakemu ve modro besedo o pravem času in na pravem mestu, za vsakega ve, kje in kaj mu manjka. Za vsakogar željo in pritožbo ima odprto uho.

In tako že osemindvajset let. V teh letih je vtisnil Marijanišču pečat svoje osebnosti in svojega dela. In zdi se mi, da nosijo ta pečat generacije, ki so izšle iz Marijanišča.

Gospod prelat je umetnik. Umetnik v pridobivanju mladih duš, ki si jih ve nakloniti, kot nihče drugi.

Naj podam par slik? Gospodova soba. Svetla in prijazna. Soba mecen slovenske umetnosti. Pa zdaj to ni važno. Mlad fant stoji poleg gospoda, ki sedi pri pisalniki.

Fant prosi za sprejem v zavod. Razočaran je. Nezadovoljen s seboj. Drugod so mu vrata pokazali, obsodili ga za izgubljenega. Pričakuje obsode tudi tu.

Gospod ga gleda. Pozorno, prodorno. Njegov pogled, njegovo vprašanje se z ostro, skoraj hladno jasnostjo vgreza mladcu v dušo in izsili priznanja njegovih najglobljih tišin. Z mogočno močjo prodira do dna in vidi pod napakami in nerodnostmi, ki rasejo iz mlade krvi, zdravo dušo, dovetno še za vse. Namesto obsode — očetovsko tople besede, ki mlado srce dvigne prej kot milijon pridig. In kot otrok objubi fant, da bo priden. Ta priden pomeni vse. Namesto zabijavanja in naštevavanja paragrafov mu gospod zaupa metodo svoje vzgoje: pustiti mlademu človeku čim več svobode za njegov razvoj in posegati vanj le redko.

Tam v prvem nadstropju nove hiše, tik ob stari je. Nasproti očetove spalnice. (Oče je gospod prelat.) Govorniške vaje smo imeli vsako nedeljo po sprehodih v njej, pa burna zborovanja ob koncu leta, ko smo volili novega urednika domačemu listu — »Plamenu« — in predsednika govorniških vaj in odbor telovadnemu krožku. Samo ob takih prilikah so nam odprli tisto sobo. Drugače je bila zmirom zaprta in zapečatena ko s sedmerimi pečati. Ključ pri prefektu.

Tam v francoski sobi je bilo...

Kajenje v zavodu je bilo strogo prepovedano, kajpa. Nič čudnega in posebnega, kdo bi se nad tem spotal? Ali: Prepovedan sad, kako si sladak! Ta zavest, da si kljub vsem zaprekam pokadil kje polovičko in te ni zalotil ne mirni oče, ne nervozni prefekt. Med odmorji je že šlo. Tam za kegljiščem, tam za grmičevjem med vrtom in njivami, tam za čebelnjakom, tam pri kozolcu — kotičkov na izbero. Prefekt med odmorji ni nikdar stikal tam okoli. Oče sočasno krenili tja. Drazili smo tistega, ki si je opekel dlani, ko je stisnil prižgano cigareto v pest. Strahopetec! Očeta niso zanimala naše glasne razprave. Obrnili so nam hrbet. Ko da cigarete na svežem zraku nimajo ne dima ne duha. Med odmorji in na prostem s kajo ni bilo Bog ve kake skrbi. Ali med študijem po večernem odmoru! Muka, skrbi in jo! Vrata na dvorišče zaprta. Prostor tam pod streho, kjer smo si snazili

Čuvati nad njegovimi koraki, da ne zaidejo v stran. Samo to in nič več.

In mlade, ki ni čul takih besed, odkar se je poslovil od matere, vidi in čuti, da je tu naš oče. In ginjen ne najde besed, da bi se zahvalil.

In ena mlada duša je pridobljena... Drugič. Nekdo ni v zavodu zadovoljen. Godrnja in grozi z izstopom. V mladi krvi je včasih hudobnost, ki ve, da s tem najbolj zadene svoje vzgojitelje.

Gospod ga bo poklical k sebi, bi si kdo mislil in ga rotiti in prepričeval o tem, kar je zanj dobro. Pa ni tako.

Pusti ga, da se mlada poredna kri izdivja in pomiri in sama pride do pametne misli. Po navadi se stvar tako čisto pametno izteče.

Sele potem, ko je že vse v starem redu, gospod ob kaki priliki povpraša dotičnika, kako in kaj. In fant mu pove vse, svoje križe in težave, pritožbe in želje. In je spet zadovoljen in miren.

Gospod prelat je čebelar. Veliko panjev ima in lep ulnjak. Ulnjak mu služi v lepih dneh tudi za sprejemnico, zlasti za dijake, ki tam opravijo celo tako uradne akte, kot je koncem leta oddajanje prošnje za sprejem.

A še važnejši je za mlade ljudi pri ulnjaku pridelek. Tega so deležni vsi v majhni ali večji meri, kakor je letina. Posebej pa še pevci ob napornih vajah in bolniki.

Bolniki v Marijanišču. Ti so gospodu posebno na srcu. Vsak dan trikrat pride redno v bolniško sobo. Gre od postelje do postelje, vsakemu ve prijazno in tolažilno besedo, za vsako malenkost se zanima. Pri vseh enako: pri osmošolcu in pri fantku iz prvega osnovnega razreda.

Ko je pa tudi njega položila bolezen na posteljo, kako je šele tedaj skrbel za svoje bolnike! Vse mu je morala sestra poročati o vsakem, celo temperaturi. Vedno je pošiljal pozdrave in darove: zdaj hruške, zdaj jabolka, zdaj med.

Pa ne bi človek čutil njegove očetovske ljubeče roke.

Za vsakogar ve, ali je potreben in česa mu manjka.

Zima je in nekdo ima slabe čevlje. Denarja ni. Gospod že kako zve za to in fant se čudoma čudi, ko ga gospod pokliče nekega dne k sebi in mu stisne nekaj v roko, rekoč: »Na, da si boš lahko čevlje kupil, da te ne bo zeblo«.

Kolikokrat se to zgodi, vedo tisti in pa Bog, ki gleda nanje in ki bo plačnik za vse to.

Z veseljem zasleduje vsak napredek fantov, bodisi v šoli ali v privatnem izobraževanju, zlasti se pa zanima za literarno delo fantov, ki se javlja pri višješolcih v »Plamenu«, pri nižješolcih v »Izviru«.

To vedo povedati zlasti sedanjí in bivši uredniki obeh listov, ki nesejo vsako novo številko najprej gospodu, da jo bere.

Bilo je lani, ko je urednik »Plamena« nesel gospodu koncem leta ves letnik lista. Gospod ga je prijel v roko in potežkal in ga tehtal. Nazadnje je dejal: »Veliko dela in duševnega napora je v teh listih«. Ni bila to hvala, ampak gre za tisto, dejal bi primitivno pedagoško potezo, ki jo žal malokdaj nahajamo pri poklicnih vzgojiteljih, namreč: ceniti delo gojenčev in mu izraziti priznanje za trud pri samostojnem delu.

In tako bi lahko našteval še in še. Nešteto tistih majhnih, vsakdanjih stvari, ki se človeku vtisnejo v dušo. V vsem tem leži skrivnost njegove vzgojiteljske modrosti in uspehov, ki jih podobne le malokdo dosega. Hkrati je oče in vodnik, a še mnogo bolj oče s čuječim očesom in odprtim srcem za svoje otroke, ki so srečni v njegovem zavetju. V njih srcih si gradi spomenik, ki ne bo umrl.

Slavlienec ~ čebelar

Znano je, da je naš slavlienec velik prijatelj narave in še posebej ljubitelj živali. Ni čuda torej, da je z vsem srcem vzljubil tudi čebelo in čebelarstvo, čim se mu je nudila za to ugodna prilika. Ko mu je bilo l. 1900 poverjeno vodstvo Marijanišča, je prevzel v svoje varstvo poleg mladine tudi čebelice — zapuščino svojega prednika dr. Lampeta. Z vsjo ljubeznijo, pa tudi s pravim umevanjem se je lotil čebelarstva. Kmalu je opustil stari način čebelarjanja in si osvojil novodobna načela, ki jih je baš v tisti

dobi jelo širiti Slovensko čebelarstvo društvo. In ko je bivši deželni odbor postavil l. 1911 na marijaniškem vrtu uzoren čebelnjak, se je začela nova doba v čebelarstvu prečistiljivega gospoda prošta. Marijaniški čebelnjak je bil odsej, rekel bi skoraj njegovo vsakdanje bivališče. Tu so se shajali čebelarji iz vse Slovenije, tu so se vršili pod ljubeznivim pokroviteljstvom gospoda prošta neprisiljeni pogovori, predavanja, tečaji, veselice, razstave, seje in zborovanja — skratka: Marijaniški čebelnjak je postal središče naprednega slovenskega čebelarstva. Ne rečemo preveč, ako trdimo, da je baš marijaniški čebelnjak pod vodstvom njegovega modrega zaščitnika največ pripomogel, da se je novodobno čebelarstvo po Sloveniji tako naglo razširilo in tako utrdilo.

Leta 1919 je bil naš današnji jubilar na občnem zboru Sloven. čebelarskega društva soglasno izvoljen za predsednika tega društva. Od tedaj še s posebnim zanimanjem zasleduje razvoj našega čebelarstva ter ga podpira, kjer koli more. Kako velik prijatelj čebelarstva je naš slavlienec in kako mu je pri srcu napredek v tej panogi, nam izpričuje tudi dejstvo, da je s svojim velikim vplivom — ko je bil l. 1919—1920 v prvi narodni vladi poverjenik za kmetijstvo — izposloval, da smo dobili tako potrebnega potovalnega učitelja za čebelarstvo.

Na stotine je čebelarjev širom naše domovine, ki so prihajali v Marijanišče k raznim čebelarskim prireditvam. Se več pa je tistih, ki poznajo današnjega jubilara samo iz njegovih čebelarskih spisov in pripovedovanj svojih tovarišev. V imenu vseh teh in onih kličem ob priliki današnjega izrednega slavlja:

Bog v svoji neskončni dobroti naj Vam, premlilostljivi gospod prošt, podaljša dni Vašega plodonosnega življenja do skrajnih mej Vašega življenja in naj Vam da še mnogo, mnogo let uživati neskaljeno veselje pri ljubljanih čebelah!

M. H.

Iz pisma vzgojitelju

Pavel P.

... Čudnolepi so mladostni dnevi, ki sem jih preživel v Marijanišču. Ne gredo mi iz spomina. »Tam so bile očetovske in materske roke, ki so nas negovale,« mi je nekoč pisal prijatelj iz strelskega jarka. Kako vse oživi v takih dneh kot je Vaš jubilej sedmih življenjskih križev, gospod prelat! Vse ono neizrazno iz mladih dni danes živi v meni. Ko se blišči Vaš obraz pred menoj, ne bi rad pozabljal onih nežnih in skrbnih Vaših častnih sester, ki opravljajo najtežavnejši posel z najmlajšimi, tako nepoznano in postrvovalno. Od Vas gre odsev na vse. Še nikdar Vas nisem zrl tako lepega, moškega kot danes in sem se začudil, da ste ostali tako mladostni. Verjemite mi, da sem sanjal že v mlajših letih, ko sem bil pri Vas, da v tej službi ostane vsakdo mlad. Danes sem vesel, da se je to na Vas izpolnilo.

Morebiti Vam bom nadležen, pa Vaš obraz je dobrotljiv in naj povem, zakaj sem prišel. Ivan Cankar je neke je zapisal ali samo dejal, da je bil Kalan njegov edini dobrotnik. Jaz ne bi smel in mogel drugače zapisati. In to mislim, da je največ, ako se more o kom reči: ta je moj edini dobrotnik. Gotovo sem bil tako grde vnajnosti, ali pa sploh nisem vzbudil nikake pozornosti, da me je odkrilo samo Vaše oko. In še to naj Vam razodenem: kar nas je bilo slabih gojenčev, vsi smo čutili edino v Vas oni topli dihi ljubezni: morebiti se boš pa le kedaj v življenju zavedel, da sem ti želel le dobro. Ta pogled očetovske ljubezni me spremlja vsepovsod in mi ne da miru. Bežečemu v brezdnih prepada se zoperstavi in me tišči nazaj, da ne omahnem. Zaupam Vam, da se ne borim z nikomur toliko in tako težko kot samo z Vami, z onó lepo sliko izza mladosti, ki mi je zlasti danes tako zarka in lepa in upapolna. Vaša podoba mi je danes — najdražji gost.

Dolgo je že, odkar sem Vas zazrl prvokrat. Morda 25 let. Čudovito je, kako ostane slika lepa in jasna le ona, ki je izraz resničnosti in notranje nuje. Vse drugo je tako plehko. Poznal sem slikarja, ki mi je dejal, da nekateri ljudi ni mogoče slikati, ker nimajo nikakih značajnih potez. Danes to dobro razumem. Koliko ljudi sem srečal v življenju, pa so bile le bežne sence, ne ločim jih več med neznanci. Kdor je

spoznal enkrat Vaš obraz, ostal mu je svež in svetel vse življenje. Spominjam se dogodkov kot da bi se zvršili včeraj. Težko je dodel Vaš glas, in bali smo se Vas. Pa ste se pod večer vsedli med nas in kramljali z nami. Tedaj ste prešli od nas intimni naziv: oče. In prelepa je ta poteza, vsa božajoča in nežna kot mati ob prvem otroku, ki graja, a sproti odpusča. Zela ni pustila nikdar. Kot umen čebelar ste čuvali vsako besedico-čebelico, da ni ranila in umrla. Sredi življenja nisem več srečal takih ljudi.

Še dve potezi naj spomnim. Prva se Vam bo zdela vsakdanja. Ljubezen do zapuščenih in zanemarenih otrok. Gospod direktor! O tem bi se morala napisati posebna knjiga. Pisati bi jo morali oni, ki so se v skrajni telesni in duševni bedi zatekli k Vam, in kakšni so odhajali? Kot od rodnega očeta so se poslavljali fantje in šli v rokodelstvo. Kolike sreče je bil deležen oni, ki je smel v gimnazijo, zlasti še potem, ko ste proti volji odločujočih faktorjev odprli svoj dijaški konvikt na Poljanah. Najboljši vzgojitelj ste bili v izvolitvi poklicev. To ste smatrali za najsvetejše trenutke svojih gojenčev in niste posegali vmes in ste veselo zrl, ko so vstopali zreli moške v življenje. Tu se pojavlja pred mojimi očmi resna postava sivolasnega svečenika, ki v marijaniškem svetlišču moli za vse one, ki so mu izročeni in ki so bili nekdanj njegovi. Najresnejši je ta očetovski obraz, ako izve, da se je kdo odčuljil in se izgubil. Slika očeta Kalana naj danes zasije v sleherni duši marijaniščinov in naj se obrne na njegovo pot, ako je kdo postal nezvest.

Kot najnevrednejši naj zapišem še to: med nami ni moža, ki bi s svojim lastnim delom in življenjem za mladino bil večji od Vas.

2. decembra 1928.

Iz biografskega leksikona

Kalan Andrej, stolni prošt in generalni vikar v Ljubljani, rojen 2. decembra 1858 v Pevnu pri Stari Loki, je študiral 1871-78 gimnazijo, od 1879-83 teologijo v Ljubljani in bil 1882 posvečen. Služboval je kot kaplan 1883-84 v Predosljah, dalje v Predvdvoru, Cerkljah, Preski, Trnovem v Ljubljani in l. 1896. postal stolni kanonik. Po smrti A. Zamejca l. 1907. je bil predlagan za stolnega dekana. Deželni predsednik pa je s svojim poročilom o političnem delu Kalanom pred l. 1900. dosegel, da ga cesar ni imenoval. Ko naj bi bil deset let pozneje postal naslednik stolnega prošta Sejovca, ga je dumajska vlada iz političnih razlogov zopet odklonila. Šele po prevratu 1919 je bil od sv. Stolice imenovan za stolnega prošta. V istem letu ga je po smrti generalnega vikarja Janeza Flisa škof imenoval za svojega generalnega vikarja. L. 1908. je postal papežev hišni prelat. V novembru l. 1900. je šel za ravnatelja v Marijanišče, deško sirotišče Vincencijeve družbe. V Marijanišču je prenovil in razširil gospodarska poslopja in povečal, večinoma s svojimi sredstvi, zemljiško posestvo. K prvotni stavbi na Poljanski cesti je pridal velik moderni konvikt za srednješolce. Po prevratu je v Marijanišču otvoril dijaško kuhinjo za podporno društvo za akademike in akademsko menzo.

Andrej Kalan je kot dobrotnik in vzgojitelj mladine največji. Velik in doslej nedosežen je kot slovenski književnik in organizator katoliškega tiska. Prikljubljen in plodovit kot ljudski pisatelj in časnika. Prošt Kalan je danes starosta slovenskih časnikaarjev. V javnosti je bil znan kot odločen katoliški in slovenski politik. L. 1895. je bil deželni poslanec in občinski svetovalec v Ljubljani. Po l. 1900. je politiko zapustil in je vstopil vanjo šele l. 1917., ko je razdvojeni in izmučeni slovenski narod neizogibno potreboval njegove neizogibne avtoritete. Tedaj je l. 1917. prevzel načelstvo Slovenske ljudske stranke. Ob prevratu je vstopil v narodno vlado kot poverjenik za poljedelstvo in vodil ta oddelek do pomladi 1920. Bil je predsednik Kmetijske družbe in od l. 1919. je predsednik Čebelarskega društva. Pri vseh panogah narodnega gospodarstva je vneto sodeloval.

čevlje, klavirske sobe in stranišča, to niso bila varna zavetišča in skrivališča. Kolikokrat jo je pripihal Pivko, ki je žulil pipo, ves rdeč in pohlapljen v učilnico. »Oče so me zalotili...« je povedal. »Kje je bil in pri čem so ga zalotili, nam ni bilo treba razlagati.

Tisti večer sem vzel najnovejšo številko »Plamena« in povedal, da jo nesem očetu. Moral sem povedati. Daljše izostajanje pri večernem študiju je bilo sumljivo. Mislim odsotnost tistih, ki nismo bili krepotni in smo kadili.

Oče prijazen in radoveden in zgovoren, da nikdar tega. Še sesti sem moral. Če bi ne kazalo v »Plamenu« razpisati nagrad? Dvajset do trideset kron za povest, pet do deset kron za črtico, po pet kron za pesmi. Ves v ognju urednik. Urednik da kri in življenje za svoj list! Če se bom morda sam potegoval za prvo nagrado? Kaj misli gospod prelat! Kot urednik, član jurija... Če morda nimam za kruh ob desetih v gimnaziji? Srebrn denar v moji roki. Zadrega, skoro sram. Ali morda res misli, da znošim ves denar slugi za kruh? Ne sluti, da ga nosim v tolakarno? Nič suma v očetovih očeh. Dobre volje je. Ali imam kako željo? Mislim, mislim. Sedaj bi ustregel vsaki. Pa nimam in nimam nobene želje. Vsaj na misel mi ne pride.

»Tale naš oče!« sem premislil na temnem hodniku. In mehko mi je bilo pri srcu.

»Oče je pač!« sem kratko sklenil premišljevanje.

Oče tako dober. V roki srebrn denar, iz njega bo kaje za dober teden. V žepu zadnji cigareti. V učilnici puste geometrične naloge. »Nagrade, nagrade za «Plamenu! Premisli, urednik, kake nagrade! Uživaj razkošne trenutke!

Po prstih do francoske sobe. Če si nereden ti, Pivko, in neiznajdljiv, ni neumen tisti, ki ima veliko besedo pri govorniških vajah. Včasih mora pogledati v francosko sobo in kaj pripraviti. Uvidi to prefekt in brez vsake zle slutnje izroči ključ. Če ga pozabi funkcionar govorniških vaj takoj vrniti — kaj čudnega? Ne!

Zastala mi je kri po žilah, ko je zaškrtal ključ v ključavnici. Napeto sem prisluhnil proti očetovi spalnici. Tišina v njej ko v francoski sobi. Bil sem vajen tihega odpiranja in zapiranja vrat v francosko sobo. Saj nisem šel prvič tihotapsko kaditi vanjo. Če Bog da in sreča junaška, tudi zadnjič ne!

Pa sem le šel zadnjič.

Temna, tiha in mirna, resna, svečana francoska soba. Tam od Ambroževega trga ropotanje električne, po cesti hite vojaki proti domobranski vojašnici. Trobentač trobi v vojašnici večerno molitev.

Nagrade! Kadim in premišljam. S prvo bo križ. Ne znajo pisati povesti fantje. Če bi šola navrtal? Ali Korda? Morda zadiši ka-

teremu učiteljskemu dvajset kron. Štirje so, ki pišejo. Črtice me ne skrbje. Na izbero jih bo. Tudi pesmi. Še za listnico bo kaj odpadlo.

Prižgal sem si na prvi drugo cigareto.

Listnica! Tam, urednik, si gospod, da nikdar tega! Absolutist! Gorje mu, kdor se mi zameri...

Zastala mi je kri po žilah. Nekdo je prijel za kljuko na vratih. Hlastno in energično. Tako ne prijemajo sestre za kljuko. Prefekt? Je zapazil, da me ni v učilnici in se je domislil, komu je izročil ključ francoske sobe?

Stisnil sem cigareto v pest in je pogasil. Opekline na dlani nisem čutil. Mrzlo, mrzlo me je spreletalo po hrbtu.

Ključ je zapel v ključavnici.

Oče!...

Oče... Privil je elektriko. V sobi oblak dima, v dimu ves prepaden jaz.

Tako čudno, čudno me je pogledal. Zalostno, da nikdar tako. Rekel pa ni nobene besedice. Obrnil se je, odvil elektriko in odšel.

Pogled, nem, žalosten, žalosten pogled...

Oče je gotovo že zdavna pozabil na tisti pogled. Jaz ne morem. Kadar mi je, da bi se zgrizel, ker je bila zavihrala po meni naglica in nepremišljenost, tedaj vselej: Nem, žalosten, žalosten pogled iz rjavih oči. Kakor tisti večer v francoski sobi.

Slavicus:

Ob kongresu zemljedelcev

Sofija, 28. nov. 1928.

Bolgarsko kmetstvo ljudstvo so začeli organizirati Aleksander Stambolijski, Dimitr Dragiev in Janko Zabunov. Prve organizacije so bile samo gospodarske in strokovne, ki so se l. 1899. na kongresu v Plevnu združile v »Bolgarski zemljedelski narodni sojuz«. Ko je imelo bolgarsko kmetstvo gibanje že precej močne gospodarske temelje, se je l. 1903. na kongresu v Šumnu proglasil Zemljedelski sojuz za politično stranko. Nekateri organizatorji kakor Kormanov in Nedelkov so se uprli temu sklepu in jih je zato kongres izključil.

Odločilno vlogo so začeli igrati bolgarski zemljedelci, ko je njihov voditelj Aleksander Stambolijski prevzel vladno krmilo od voditelja demokratov Malinova, ki je odstavil carja Ferdinanda in proglasil za carja njegovega sina Borisa. Že takrat so se sicer pojavljali v stranki manjši spori, toda močna osebnost A. Stambolijskega jih je znala zadušiti. Stambolijski pa je imel to napako, da je prenehal upajati dalekosežne reforme in da je preveč osredotočil ves zemljedelski pokret v svoji osebi. Ko je 9. junija l. 1923. padel kot žrtev revolucije, tedaj je bila stranka brez voditelja in brez vsake avtoritativne osebe. V stranki so se začeli težki spori, ki še danes niso končani. Zakaj voditelji se nikakor ne morejo zediniti glede strankine taktike, a še težavnejše je vprašanje strankinega voditelja.

Radi tega sta se na zadnjem strankinem kongresu v Stari Zagori dne 7. aprila 1927 ocepila z nekaterimi poslanci Tomov in Dimitr Dragiev, eden izmed začetnikov bolgarskega poljedelskega pokreta. Pri zadnjih volitvah 29. maja 1927 je šla ta zemljedelska skupina samostojno v volilni boj v družbi demokratov in nar. liberalcev. Priborila si je štiri mandate. Tako je nastala zemljedelska stranka, ki se po voditelju imenuje tudi »tomovisti«.

»Bolgarski zemljedelski narodni sojuz« s sedežem v sofijski ulici Vrača (odtod ime vračbisti) je dobil pri zadnjih volitvah 42 poslancev in okrog 318.000 glasov. Opira se na zelo dobro razporedeno zadružno organizacijo. Ima okrog 1400 Reifeisovih posojilnic, 960 nakupnih in prodajnih, vinskih, žitnih in mlečarskih zadrug ter 140 popularnih bank ali Schulze. Delitschevih posojilnic po manjših mestih. Krajevnih političnih organizacij ima okrog 2400. Vsi organizirani člani plačujejo strankin davek in sicer letno 10 levov v sofijsko centralo, 5 levov v okrogno strankino blagajno in 5 levov v blagajno mestne organizacije.

Med vračbisti se borita dve struji. Prvo vodita kmet Georgi Jordanov in Gičev. Ta skupina hoče osvoje za prekrat dne 9. junija. Trde, da se naj združijo vsi kmetje in delavci in naj prevzamejo sami oblast v roke. Zato kometira ta skupina s komunisti in zavrača sodelovanje s katerokoli stranko sedanjega parlamenta. O carju Borisu noče ničesar slišati. Je skrajno demagogična in se bori proti inteligenci v zemljedelski stranki, češ, da ne spada v stranko in naj v njej odločajo le kmetje, ki obdelujejo zemljo. Tej skupini pripada zlasti nerazsodna mladina in 7 poslancev. Imajo dobre zveze z emigranti v Jugoslaviji, v Češkoslovaški in Franciji.

Drugo skupino vodi poslanec Georgi Markov. Ta priznava sedanji parlament in carja ter hoče z vsemi res praviimi demokratskimi elementi v parlamentu sodelovati. Tej skupini pripadajo vsi resni politiki vračbistov. V parlamentarnem klubu ima na svoji strani 35 poslancev. Podpira jo gen. Zekov, bivši vrhovni poveljnik vseh bolgarskih čet v svetovni vojni.

Kako pa je razpoloženje med narodom, bo pokazal 2. december. Ali bodo govorili razlogi ali pa revolverji, ali pa pride do končoveljavne cepitve, je težko proročati. Značilno je, da realno mislečo Markovo grupo podpirajo tudi tomovisti in dragievisti, ki bi se že sedaj radi vrnili v Zemljedelski sojuz, a jih nepomirljiva, maščevanja željna Jordanova grupa odločno odklanja.

Za železničarske vpokoence

Belgrad, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Danes je bil Jugoslovanski klub iz prometnega ministrstva obveščen, da je predloženi zakon o prevedbi južnih železničarjev kronskih vpokoencev v dinarske pokojnine v ministrstvu bil rešen 26. novembra št. 19852 in je bil ta dan poslan predsedniku ministrskega sveta v odobritev. Načrt zakona morata po odobritvi ministrskega sveta podpisati še finančni minister in kralj, nato bo predložen narodni skupščini v razpravo. Kredit ka prevedbo je že zagotovljen. Dinarske pokojnine bodo veljale nazaj do 1. avgusta 1927.

Radičevci slavilo

Zagreb, 29. novembra. (Tel. »Slov.«) »Narodni val« priobčuje članek dr. Krnjeviča, tajnika HSS, v katerem se peča s proslavo desetletnice naše države. V zvezi s to pisavo je značilno, da sta splitska oblast in občina sklenili, prisostvovati proslavi 1. decembra, čeprav sta obe v radičevskih rokah.

Zbor naše industrije

Belgrad, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Danes je zborovala centrala industrijskih zvez. Zborovanje se bo vršilo dva dni. Predsedoval je guverner Narodne banke Bajloni. Na kratko je začrtal smernice centrale in pozdravil vse navzoče, zlasti pa zastopnike vlade. Navzoči so bili zastopniki trgovinskega, finančnega in pravosodnega ministrstva. Nato se je prečitalo pismo dr. Alexandra iz Zagreba, ki je opravičil svojo odsotnost, ker je zadržan. Zagreb je zastopal glavni tajnik zagrebske industrijske zveze Marko Bauer.

K besedi se je oglašil dr. Windischer, ki je v slovenskem jeziku izrekel čestitke guvernerju in ga prosil, da ostane kot predsednik centrale. Windischerjev pozdrav so sprejeli z odobravanjem.

Nato so prešli na dnevni red. Prvi tajnik centrale Čurčin je podal poročilo o svojem delu v Zenevi pri Društvu narodov. Zavzel se je za D. N. in njene gospodarske ustanove. Izrazil je željo, da naj bi naša država v ta zunanji forum poslala samo kvalificirane moči.

Za referat se je zahvalil Marko Bauer, ki je nato podal daljše poročilo o delu naše industrije na tujem.

Dr. Gregorič je podal poročilo o stanju samoupravnih financ in sliko, kako so se oblastni proračuni zviševali in razvijali od l. 1925 do 1927. Na podlagi njegove statistike se je n. pr. proračun oblastnih samouprav v l. 1927 v primeri z letom 1926 zvišal za 15%.

Nato je poročal o smernicah državne politike glede na samoupravne finance ravnatelj samoupravnega oddelka Tosić in povedal, da so samoupravne oblasti dobile od ministrstva navodila za sestavo proračuna. Kontrola oblastnih proračunov je težavna, ker je oblasti 33 in ker je čas za kontroliranje proračunov odmerjen na en mesec.

Nato so govorili zastopnik Zveze iz mariborske oblasti Krejči, ki je napadal proračun mariborske oblasti. Pritoževal se je, da mariborski industriji niso imeli prilike, da bi pri sestavi mariborskega oblastnega proračuna povedali svoje mnenje. Radi tega je njihova obremenitev preobčutna.

Glavni ravnatelj Fale Kripah je podal težave pri elektrifikaciji naše države. Breme za to industrijo je pretičko.

Zastopnik Bosne Jelavić, zastopnik Skoplja in zastopnik Dalmacije Vujičić so poročali o naraščajočih bremenih po takсах in trošarinah v oblasteh.

Nato se je pričela razprava o industrijskih obveznicah. Referenti Čurčin, Popović, Bauer in Kugler so obširno govorili in tolmačili uredbo, ki jo bodo predložili v pretres.

Predsednik Bajloni se je zavzemal za take obveznice in za dvig naše industrije v državi. V dčbato je posegel dr. Windischer, ki je govoril o industrijskem stanju v državi sploh in v Sloveniji posebej. Zahteval je, da preneha kriza pameti in da pridemo do pomiritve v notranje-političnem položaju. Kredit v inozemstvu kljub veliki notranje-politični napetosti ni preveč trpel. Industrija zasluži vpoštevanje države in samouprav, ker je industrija močan državotvoren činitelj. Nato govori o stanju posameznih industrij v Sloveniji in konča z željo, da bi nam prošlavi desetletnice naše države dala neuklonljivo voljo, da posvetimo vse svoje sile in svoje moč za smotreni gospodarski napredek naše države. Močno gospodarstvo je tudi močan odpor naše države. Končni cilj vsakega gospodarstva mora biti dobrobit države, ki je vsem dobra in pravična. Industriji v Sloveniji vemo, da je gospodarstvo velevažen činitelj v državi, ki ga je treba skrbno negovati.

Za duhovnike-veroučitelje

Belgrad, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Na današnji seji odseka za ljudskošolski zakon je prvi govoril Nemeč Kraft. Govoril je nad dve uri o manjšinskem šolstvu. Vsaka manjšina zahteva prosvetno samoupravo. Manjšinsko šolstvo se da pravilno urediti v državnih šolah, če ima ljudstvo v teh šolah pravico sodelovanja. Kdo spada v manjšino? Vsakdo, kdor hoče spadati v manjšino. Uprava tega ne prizna. Edini prosvetni minister, ki je to vprašanje pravično uredil, je bil današnji ministrski predsednik, ki je bil l. 1924 prosvetni minister. Izdal je določbo, da imajo starši pravico odločati, kako naj se njihovi otroci poučujejo, in da imajo v manjšinskih šolah poučevati učitelji iste narodnosti. Toda to se pozneje ni izvršilo. Razmere so postale nevzdržne, ker je Pribežević bil nedostopen za pravice manjšin. Kraft izjavlja, da se strinja z izvajanjem poslanca Kremžarja, da imajo v šoli starši sodelovalno pravico. Nasprotno je laični šoli, ki se v krajih s katoliškim prebi-

valstvom sploh ne da izvesti brez težkih notranjih bojov. Osebo dvomi v uspeh laične šole. Take šole so moralno škodljive. Verski pouk, ki ga naj poučujejo duhovniki, zahtevajo tudi protestanti.

Nato je kratko govoril poslanec JMO Miović, ki se je zavzel za verski pouk po veroučiteljih. Odločno je proti temu, da bi verouk poučevali učitelji, ki za to nimajo vedno dovolj takta.

Nato je minister Grol izjavil: Da se ne bo mislilo, da se strinjam s tem načrtom v celoti, izjavim, da je ta zakon delo več komisij. Predvsem je mnogo na njem deloval radičevce dr. Čukovac. To ni tip enotnega zakonskega načrta in tudi ne more biti. Vprašanje verouka, sodelovanja občin in njenih bremen, in vprašanje narodnih manjšin je vlada rezervirala za ta odbor, da bi se naj v njem dosegel sporazum v teh zadevah.

Prihodnja seja bo jutri dopoldne. V ponedeljek se bo pričela podrobna debata.

Nova grozna žel. nesreča

Belgrad, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Davi kmalu po 4. uri se je zgodila nova strašna železniška nesreča. Mešani vlak iz Belgrada Mala Kršnja—Požarevac je trčil v tovorni vlak, ki je vozil proti Mladenovcu. Požarevaški vlak je imel pol ure zamude. V Topčideru pri Belgradu je čakal pol ure na dežurnega uradnika, da bi dobil dovoljenje za prihod na postajo. Ker pa uradnika ni bilo, je strojevodja zavozil v postajo, kjer je, kot se trdi, slišal signal. V bližini postaje je naletel na drug vlak, ki je s 24 vagoni odpeljal iz Belgrada.

Ko sta strojevodji videla, da je nesreča neizbežna, sta začela zavirati. Istočasno sta začeli lokomotivi brlžgati. Brzina se ni dala zmanjšati. Udarce je bil strašen. Trčila sta na ovinku. Ker je bila noč, so nekateri potniki spali, drugi pa so pripravljali prtljago, ker se je bližal Belgrad. Nekateri vagoni so se razbili, drugi so se prevrnili. Drugi zopet zarili drug v drugega. Nekaj vagonov je popolnoma razbitih. Nekega trgovca iz Požarevca je tako stisnilo, da ni dal nobenega glasu od sebe in je bil na mestu mrtev. Trdi se, da sta mrtva neki

potnik iz Slivarja in neki železničar. Vendar se te vesti do te ure še niso potrdile. Število težko ranjenih je zelo veliko. Zlasti težko ranjeni so štirje potniki. Tudi živina, ki se je vozila v tovrnem vlak, je precej poškodovana, deloma ubita.

Potniki v prvem trenutku niso vedeli kaj početi. Nato so tisti, ki so bil laže ranjeni in nepoškodovani, reševali ranjence. Vrata so odpirali s sekirami, da so prišli v vagon. Ranjence so odpeljali v Belgrajsko bolnico.

V Belgradu se je zvedelo za nesrečo ob 7. zjutraj. Na kraj nesreče je prihitel železniški minister Stanić, ki je odredil, da se takoj suspendira do konca preiskave pet dežurnih uradnikov topčiderske in belgrajske postaje. Na kraj nesreče so prišle tudi druge komisije. Takoj se je uvela preiskava. V teku dopoldneva je bila progla deloma popravljena. Razbiti sta obe lokomotivi. Popolnoma razbitih je 15 vagonov. Deloma razbitih je 7 vagonov. Prometni minister Stanić je bil radi te železniške nesreče skrajno potr.

KDK razpravlja

Zagreb, 29. novembra. (Tel. »Slov.«) Danes se je vršila seja poslovnega odbora KDK, na kateri se je razpravljalo o notranjih zadevah. Za javnost se ni dala nobena izjava in noben komunik. Kakor običajno, je popoldne Pribežević dajal svoje izjave.

Belgrad, 29. novembra. (Tel. »Slov.«) Jutri ob pol 12 bo skupščinsko predsedstvo sprejeto v slovesni avdienci pri Nj. V. kralju.

Dne 6. decembra se sestane agrarni odbor. Zakonski osnutek bo s kratkem dotiskan, nakar se bo razdelil poslancem. Prvotni načrt je v bistvenih točkah spremenjen. Predsednik tega odbora je radikal Stanković, podpredsednik demokrat Ribar, tajnik Vesensjak (SLS).

Narte Velikonja:

Nove oblastne lovske uredbe

Ker je »Jutro« poročalo, da sem »jo popihal« z lovskega zborovanja, čutim dolžnost, da javnosti povem vzroke, zakaj sem se demonstrativno odstranil s tega zborovanja. Stori sem to, ker nisem mogel več biti priča, s kakšnimi trlicami je g. dr. Lovrenčič obdeloval uboge možgane navzočnih lovcev. Prav za prav je bilo njegovo poročanje in tolmačenje novih oblastnih uredb takšno, da je delalo čast onim plehkim ljubljanskim medklicem iz ozadja, a stvarno, kakor je v začetku poudaril, ni bilo.

Jaz se nisem mogel prepričati, da je g. dr. Lovrenčič iz opravičljivega nedoumevanja novih uredb stvari tolmačil tako, kakor niso mišljene. Kajti besedilo, ki ga bode, mu je raztolmačil g. predsednik oblastnega odbora sam tisti dan opoldne in nato še jaz isti dan od ene do dveh popoldne. Ne samo to, celo med govorom sem ga dvakrat opozoril, da se moti, da nisem rabil hujšega izraza! To opozorilo je slišal in nanj reagiral kakor Janošik, ki je »pri kanonu stal in furt lađoval«.

Toda če povem, da me je govornik po najinem razgovoru povabil na zborovanje, »da bom pomirjevalno vplival«, a sam pri tem »pozabil«, da gre za stvarno debato in vse drugo, kakor stvarno prednašal stvar, tudi meni ni bilo več mesta pri njegovi mizi.

Ko me je nekdo vprašal, naj mu nazorno predočim, kako je dr. Lovrenčič tolmačil nove lovske uredbe, sem mu odgovoril: »Tako kakor tisti preneti razlagalec sv. pisma, ki je bral o stvarjenju Eve in preskočil na Noetovo barko. Tako mu je uboga Eva postala tristo kolencev dolga, pedeset široka in trideset visoka. Ali mislite, da je verni razlagalec trenil zočmi.« Če pismo pravi, bo že tako! — »Lovrenčič mu je v tem podoben; v njem je lovec prepričal advokata in niti toliko ni bil advokat loveu lojalen, da bi bil med govorom pristavil svojemu mnenju avtentično tolmačenje merodajnih činiteljev.

Da meni ni bilo radi tega več mogoče sedeti pri isti mizi in se diviti govorniškim zmožnostim poročevalca in študirati njegove kretnje, bo pač razumel vsak in po izjavah, ki sem jih pozneje dobil od merodajnih treznih glav, sodim, da so razumeli tudi ti gospodje, da je bil govor namenjen samo nedeljskim lovcom.

Jaz stvari ne bom razlagal z gospodarskega in lovskega stališča, to je storil poslanski klub SLS v tako ostri in obširni debati, da se zavedam, da so uredbe v tem oziru korak naprej. Meni je samo na tem, da pokažem, kako sem uredbe raztolmačil g. dr. Lovrenčiču samemu in kako jih je on tolmačil na zborovanju.

Storim to radi tega, ker se mi je zbrana družba smilila.

Prehajam k posameznim uredbam.

Uredba o lovskem zakupu.

V bodoče se proti volji občinskega odbora ne bo smel noben lov podaljšati. Kjer je občinski odbor ob poteku zakupne dobe razpuščen, se more lov podaljšati samo s pritrditvijo oblastnega odbora.

Za to določilo so bili merodajni tehtni razlogi. V tem pogledu so se v poedinih slovenskih občinah godile velike zlorabe. Okrajni glavarji so podaljševali love »iz tehtnih lovskih ozirrov«, ne oziraje se na višje ponudbe. Slab sreski poglavar, ki ne bi mogel izsesati iz prstov takih tehtnih lovskih ozirrov, posebno pa še vsled tega če je vprašal »Slovensko lovsko društvo« za mnenje, če je šlo za zakup kakšnega odbora bližnjega člana. Zgodil se je celo primer pod PP, da je bil občinski odbor, ki je vložil proti podaljšanju priziv, razpuščen, gerent je priziv umaknil, podaljšanju pritrdil in pozneje sam pristopil k dotični lovski družbi. Zgodil se je drug primer, da je neki okr. glav. podaljšal - morda na višji ukaz - par let pred potekom zakupne dobe lovski zakup; ljudje trde, da ima občina sprito obvezne mnogo višje ponudbe drugega lovca obšutno škodo. Okrajni glavar je podaljšal pogodbo iz »tehtnih lovskih ozirrov«. Takih primerov jerobstva obšupravnih funkcijonarjev imamo cele ducate. Čudno je to, da to jerobstvo precej diši tudi po politični sopripadnosti.

Oblastni odbor hoče varovati samoupravo tudi v najnižji samoupravni ednici in bo tudi lovsko jerobstvo nad to samoupravo odklanjal.

Ali je ta določba nove uredbe proti državnemu zakonu? Ne, kajti za bivšo Kranjsko velja v tem oziru deželni zakon in je bilo določilo §§ 6 in 10 lovske min. naredbe iz leta 1852. derogirano z deželnim zakonom iz leta 1887. Deželne zakone sme oblastna skupščina po čl. 362. fin. zak. iz leta 1928/29. razveljaviti. Zato sme razveljaviti tudi medmetna določila štajerskega in koroškega deželnega lovskega zakona in ne bo zato lovskih jerobov prosila za dovoljenje.

O protizakonitosti tega določila mi pri razgovoru g. dr. Lovrenčič ni nič omenil, zato mu nisem mogel stvari pojasniti. Ker pa je to protizakonitost našel že na zborovanju, mu pojasnim stvar pri tej priliki.

V razgovoru z menoj se je g. dr. Lovrenčič spotalnil samo nad tem, da pomeni poseben način ukoriščenja lovske pravice v 3. čle-

nu te uredbe možnost, da bo tudi občina izvrševala lov. To sem mu zanimal in mu pokazal, da to določilo pomeni, da se more lovčev predpisati za širši lovski okoliš po tem določilu le poseben način gojitve divjačine, da se predpiše event. gojenje ali lovljenje pretežno te ali one vrste divjačine, da se celo iz poljedelskih ozirov more predpisati ta ali oni način lova, da pa določila glede izvrševanja lova po občini veljajo dosedaj veljavni predpisi in da niti določila deželnih zakonov v tem pogledu niso zadeta.

G. dr. Lovrenčič je tudi v tem oziru ostal pri svojem, dejansko sicer nemerodajnem mnenju, in grmel o protizakonitosti teh določil. Če je mislil, da se bo kdo grmenja zbal, se je zmotil, če je pa mislil preplašiti svoje lovce, je uspel. Pristavljam, da so mi odlični lovci že povedali svoje mnenje tudi o pravem namenu tega grmenja. (Dalje.)

Slavko Plemelj, direktor dvornih lovišč:

K lovskim uredbam oblastne skupščine

Smatram za potrebno, da napišem kratko poročilo k lovskim uredbam oblastne skupščine s strokovnega vidika. Obstoj in razvoj lovstva je odvisen od obojestranskega sporazuma med zakupnikom in kmetovalcem in lahko trdim, da je danes Slovenija na taki kulturni stopnji, da lahko ustvari lovstvu take fundamente kot v kulturnih deželah Avstriji, Češki, Nemčiji itd. Uredbe oblastne skupščine so dvigale toliko krika in preuranjenega protesta, da je potrebno javno izreči poziv k treznejši taktiki, ki edina more ustvariti atmosfero za objektivno presojo. Lovska zakonodaja mora sloneti na dveh principih. Zakupnik mora uživati pravice zakupa neprikrajšano in točno mora biti precizirano, katere pravice si z nakupom pridobi, ker jih, kot razvidno, s sedanjimi visokimi zakupninami drago plača; poljedelec pa mora dobiti za škodo po divjačini odgovarjajočo odškodnino.

Iz dosedanjega delovanja oblastne skupščine se že danes jasno vidi, da je gospodarstva osamosvojitvev in okrepitve naše zemlje njen glavni cilj in usmeril bi preko cilja, če bi na podlagi lovskih uredb, ki so bile sprejete v jesenskem zasedanju oblastne skupščine, naprtili isti tendenco uničevanja lovstva. Uredbe, ki še niso pravomočne, ne se dale na podlagi lojalnega sodelovanja vseh sektorjev z lahkoto in toliko izpremeniti, v kolikor tekst dopušča različno razlago. Pri stvarni presoji uredb se jasno vidi, da je mogoče spor le radi par besedi, ki dopuščajo različno razlago in možnost zlorabe pravice zakupnika, v ostalem in v glavnem so pa uredbе kopija dosedaj veljavnih lovskih zakonov. Preden bi se moglo govoriti o stvarnem ogrožanju lovstva, bi se moralo počakati na zaključek započete akcije in pesimistična razlaga v danem trenutku nikakor ni na mestu. Naše kmetičke občine večinoma danes mnogo bolj uveljavljajo korist razvitega lovstva za njihove blaginje in jim mirno lahko zaupamo, da bodo položaj presojele pametno. Demagogija na tem polju nima več teh pristašev kot nekdaj in mirno lahko rečem dotičnim, ki prerokujejo konec našega lovstva, da jim bo praksa pokazala, da bo oblastni odbor znal tudi to važno gospodarsko panogo razviti v smislu izenačenja interesov zakupnika in kmetovalca.

Največ vznemirjenja povzroča točka 3 v uredbi o zatiranju škodljive divjačine. Ta točka dopušča razlago, da sme vsak lastnik, zakupnik ali upravitelj na svojem zemljišču (tudi v gozdu) sam ali po naročenih osebah škodljivo divjačino kot lisice, kunje itd. ubijati ali celo ustreliti. Po zanesljivih informacijah izjavljam, da ni bil namen te točke priznati pravice lova roparje po celem revirju s strelnim orožjem vsakomur, kdor ima orožni list, ker je jasno, da bi to nesolidni elementi izkoristili tako daleč, da bi s tem sigurno padel princip zakupa in bila s tem ogrožena cela slovenska organizacija lovstva. Če se v tem členu beseda ustreliti nadomesti z besedo ubijati in mesto strelnine določi beseda »nagrada«, potem bo ta člen točnejše preciziral stališče, ki ga je zavzela oblastna skupščina.

Podaljšanje lovskih zakupov je po novi uredbi vezano na privoljenje občinskega odbora, že pri prvem podaljšanju. Proti temu ugovor ni umesten, ker ima občina kot lastnica svoje svete pravice. V uredbi je zakupna doba podaljšana na šest let. Z lovsko-gojnega stališča bi pa bila zakupna doba desetlet let boljše, ker bi se lovišča silovito povzdignila in s tem tudi njihova vrednost pri novi dražbi. Lovišče potrebuje, kot jasno kaže praksa, pet let, da se povzdigne. Torej bi zakupnik šele v drugi etapi desetletnega zakupa res lahko užival plod svojega negovanja revirja. Pri kratkorodnih zakupih pa se lov ne goji, ker če zakupnik prva tri leta nekoliko lov čuva, lovi zadnja leta, ker ne ve, kaj bo s podaljšanjem. Kratkoročna zakupna doba je glavni uničevalec slovenskega lovstva in se občine motijo, če mislijo, da imajo kako korist od kratke zakupne dobe. Lovišča bi se z desetletno zakupno dobo silovito dvignila in bi nova dražba prinesla občini čisto drugačen uspeh. Pretirani izstrel lovišč zadnja leta zakupne dobe bi se moral v lovski zakonodaji onemogočiti.

O lovski škodi se je pri nas silovito govorilo, in je res, da je lovna škoda svoje dni demagoško izrabljala. Nova lovska uredba zavzema popolnoma korektno stališče, ker določa razsodbišče, ki bo v vsakem slučaju lahko pravočasno ugotovilo dejansko škodo. Samo za večje škode, ki bi presegle n. pr. 500 Din, naj bi bilo kompetentno sodišče, če se ne doseže sporazum med obema strankama. Mislim, da je danes vsakomur jasno, da je treba škodo po lovni divjačini poravnati in vsak pameten zakupnik to tudi s primerno prijaznostjo in vljudnostjo stori. Uverjen sem, da iz

Ekspoze bolgarskega zun. ministra

Sofija, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Na koncu debate o prestolnem govoru je imel danes zunanji minister Burov političen ekspozé, v katerem je ugotavljal, da se je politični položaj Bolgarske izdatno zboljšal in da je danes nemogoča kolektivna nota sosednih držav, kakršna je bila vložena pred dvema letoma. Vodišne misli bolgar. zunanje politike ostanejo iste, kakor so bile dosedaj: sporazum s sosedmi, pridobivanje zaupanja velesil in živo sodelovanje z Društvom narodov. Odnosaji s Turčijo so zelo dobri. Z Grčijo se sedaj čistijo stara sporna vprašanja in se more v Grčiji ugotoviti stremiljenje za sporazum. Z Romunijo se bo posebno po izjavi novega ministr-

skega predsednika lahko našla pot za sklenitev medsebojnih pogodb. Na žalost pa je najmanj opaziti v Jugoslaviji, da bi Jugoslavija vpoštevala lojalnost in voljo Bolgarske za sporazum. Zaprtja meja med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki se je takoj od početka smatrala za čisto policijsko odredbo, traja še vedno in je dobila na ta način politično-demonstrativni značaj. Navzlic temu pa Bolgarska noče začeti z represalijami, temveč upa, da se bodo tudi odnosaji z Jugoslavijo zboljšali. Dalje je Burov zavrnil očitke, da dela pasivno politiko. To ni resnično, on je samo tihi. Končno je izjavil, da odklanja idejo priključitve Bolgarije na kako velesilo kot prenevarno.

Francoski vojni proračun

Pariz, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Ko se je danes v francoski poslanski zbornici nadaljevala razprava o vojnem proračunu, je prišlo do ostrih sporov. Socijalist Renaudel je izjavil, da so zahteve vojnega ministrstva mnogo previsoke. Previsok je tudi stalež moštva v aktivni vojski, radi česar je tudi Paul Boncour v Ženevi pri zastopanju francoskega stališča v razorožitveni komisiji Društva narodov zadel ob tolike težkoče, da je moral končno demisijsko. Vojni minister Painlevé je nato odgovoril, da sta on in Paul Boncour skupno sestavila nove vojaške zakone. Predsednik vojaške komisije zbornice polkovnik Fagry je očital Društvu narodov, da zavestno računa skupno aktivno vojsko in rezervo. Renaudel je zagotavljal, da tudi socijalisti še nikdar niso

delovali proti obrambi države, kakor to delajo komunisti, in je predlagal, da se razprava o vojnem proračunu še enkrat odgodi in odkaže v proučevanje komisiji strokovnjakov, da se dosežejo nadaljnji prihranki. Radikal Dadié se je pridružil temu predlogu. Nato je v zbornici nastalo silno razburjenje. Desnica je protestirala. Prisotna ministra Painlevé in Chiron sta stikala glave, potem pa je Chiron stavil vprašanje zaupnice, dočim je Painlevé hitro obvestil ministrskega predsednika Poincaréja, ki je bil takrat na ministrski seji. Poincaré je skočil v avtomobil in se odpeljal v zbornico. Ko je prišel, je bil v zbornici le mir. Poslanska zbornica je s 385 glasovi proti 185 odklonila Renaudelov predlog, proti kateremu je Chiron zahteval zaupnico.

Reparacije

Pariz, 29. novembra. (Tel. »Slov.«) Med Parizom in Londonom je prišlo do nesporazumljenja o odgovoru zaveznikov v reparacijskem vprašanju. Po »Journalu« je Anglija odklonila francoski predlog, da bi strokovnjake imenovala reparacijska komisija. Tudi je Anglija odločno za to, da se končno začne delo. Tudi v Belgiji je problem težaven. Zato je belgijski minister Jasper, kakor javlja »Petit Parisien«, čisto na tihem v torek obiskal v Parizu Poincaréja, da bi se sporazumela o skupnem postopanju. »Matin« poroča, da je Francija predlagala, da bi tudi države malih zaveznikov, ki imajo skupno dobiti 8% nemških reparacijskih plačil, dobile v konferenci strokovnjakov en glas. »Matin« poroča, da sta Poincaré in Briand včeraj v sanitetni komisiji za zunanje stvari navedla program za bodoča pogajanja: 1. Določitev nemškega skupnega dolga in višine anuitet po strokovnjakih. Skupno število anuitet naj znaša 62. 2. Komercializacija reparacijskega dolga. 3. Ustanovitev odbora za Porjenje.

Action Française

Milan, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Z ozirom na korake Vatikana proti pokretu Action Française, ki jih napoveduje »Osservatore Romano«, domneva »Corriere della Sera«, da bo papež Pij XI. že na prihodnjem konsistoriju obsodil postopanje vodstva Action Française in njegovih pristašev kot krivoverstvo in jih izobčil iz cerkve. Njihovo vedno predržene postopanje je zelo zrahljalo disciplino francoskih katolikov in ogroža njihovo združenost. Papež hoče s svojimi odredbami obvarovati cerkev večje bodoče škode.

Pred usodno razsodbo

Berlin, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Pogajanja za sporazum v velikem konfliktu železne industrije se smatrajo za prekinjena. Čuje se, da bo še danes predsednik državnega sodišča Sigmund izdal razsodbo in da se bosta morali poprej obe stranki obvezati, da bosta razsodbo sprejeli.

Tisk in diktator

Madrid, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Španski tisk zahteva v vlogi, naslovljeni na vlado, da se cenzura ukine ali vsaj ublaži, da ne bo več nepotrebnega nadlegovanja in neprestanih krivic, in da bo cenzura hitreje poslovala. Pklicna tajnost se mora ohraniti. Primo de Rivera je zahtevo odklonil z motivacijo, da časnikarji ne smejo imeti nobenih privilegijev pred drugimi državljani.

tega naslova v praksi ne bo prevelikih nesoglasij. Če včasih kak kmetič preveč reče, se navadno s primerno prijaznostjo z njim hitro pride do sprejemljivega računa.

Glede proglasitve zajca za prostega v občinah z razvitim vinarstvom in sadjarstvom je na podlagi uredb potrebno, da oblastna skupščina sporazumno z velikim županom določi občino kot tako in šele potem občina more skleniti, da je zajec prost. Uverjen sem, da kmetovalec ne bo silil v to, če je zasiguran, da se mu škoda pravično poravnja.

Izvrševanje lova po poljih v poletnem času je poglavje za se in je dejstvo, da še danes govtovi lovci preveč in brez potrebe gazijo po poljih v tem času. Za tozadevno povzročene škodo mora prevzeti jamstvo zakupnik. Tozadevna zakonodaja pa mora biti prožnejša in omogočiti lovcu kretanje po polju. Na jerebice naj bi se pričel lov s 1. septembrom in na zajca

Zdravje ang'eškega kralja

London, 29. novembra. (Tel. »Slov.«) Angleski jutranji listi ugotavljajo, da se je zdravstveno stanje angleškega kralja še dalje neloliko zboljšalo. Princ Waleški je dospel v Dar es Salam in bo lahko prispel v London do 14. decembra.

Angleško-ameriški odnosaji

London, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Na današnjem slavnostnem obedu ameriške kolonije v Londonu, ki se je vršil v proslavo zahvalnega dne, je govoril ameriški poslanik Houghton, ki se je ravnokar vrnil iz Amerike, o angleško-ameriških odnosajih. Poslanik Houghton je naglašal, da še dalje obstojajo prijateljski odnosaji med obema državama. Ameriški narod polaga veliko važnost, da se ohranijo ti dobri odnosaji, ter je pripravljen iti velik del pota nasproti, da bi ti odnosaji postali še tesnejši. Za Houghtonom je govoril Baldwin, da poudari prijateljska čustva Anglije.

Razprava proti moršču Cena bega

Praga, 29. nov. (Tel. »Slov.«) Danes se je pred kazenskim sodiščem začela razprava proti Alcibiadu Bebiju, ki je v Pragi umoril albanskega poslanika Cena bega. Bebi je rojen l. 1885 v Elbasanu, je samski, pravoslavne vere. Bebi priznava, da je umoril Cena bega iz političnih vzrokov. Nihče ga ni na to nagovoril. On je nasprotnik Ahmed Zogua in njegovega svaka Cena bega, katera je smatral oba za izdajalca domovine. L. 1927 je radi pomanjkanja denarja prekinil študije v kolegiju Monte Maria in je hotel potem dobiti v Belgradu štipendijo od jugoslovanske vlade. Tam se je odločil za umor Cena bega. Ahmudu begu Zoguu pa se je bal približati. Ko je prišel v Prago meseca oktobra 1927, se je zglasil v albanskem poslaništvu, kjer je navedel, da išče svojega očeta. Cena beg je bil obveščen, da potuje mlad človek iz Belgrada v Prago, da bi ga ubil. Bebi je obiskal poslanika v kavarni »Passage«, kjer ga je potem ustrelil. — Razprava bo trajala dva dni.

Iz Lisbone se poroča, da je bil odkrit komplot in da je bil aretiran bivši ministrski predsednik in vodja demokratov Da Silva.

Romunski zunanji minister Mironescu je Vašemur poročevalcu označil svoj obisk v Varšavi dne 15. januarja samo za akt vljudnosti.

Vlada je v industrijskem ozemlju v Luksenburgu odkrila komunistično organizacijo na moskovski bazi in uvedla obsežno akcijo za izgon antifašistov, ki so tam naseljeni posebno, da onemogoči ponavljanje krvavih napadov na italijanske državljane, ki so fašističnega mišljenja.

s 1. oktobrom, ker šele v tem času ta divjačina vsaj nekoliko dozori in postane lovna, poljski pridelki pa se več ali manj pospravijo. Če se poljski lov izvršuje z lovskega stališča korektno, ne bodo lovci nikdar prišli v konflikt s kmetovalci.

Če torej pregledamo sporne točke, tedaj pri objektivni presoji lahko mirno ugotovimo, da je sporazum, ki bi zadovoljeval obe stranki, prav lahko dosegljiv, toda le pri korektni taktiki in ne s protestnimi zborovanji. Vojska naj nastopa šele, ko so vse diplomatske vezi pretrgane in mislim, da Slovensko lovsko društvo nima interesa, ne želje, da bi prišlo do vojne. Upam, da se bo v bodoče presoja lova problem v vseh instancah mirneje in objektivno v procvit lovstva, ki pomeni za Slovenijo tako velik kapital in ki proži vsled ugodnosti naše zemlje za razvoj lovstva velike perspektive za bodočnost.

Katoliški obzornik

Na Angleškem se zelo širijo katoliške strokovne organizacije, ki imajo od lepe uspehe. Te dni je bila v Londonu osnovana strokovna organizacija katoliških železničarjev, kateri je že ob ustanovitvi pristopilo n. 2000 železničarjev.

Pri zadnjih občinskih volitvah so katoliki nastopili v mnogih občinah samostojno in dosegli delne uspehe. Pričniti pa je, da so nastopili samostojno samo tam, kjer od ostalih strank niso dobili zagotovila, da bodo podpirale zahteve angleških katolikov v šolskem vprašanju. Zanimivo je, da v tem vprašanju katolike najbolj podpira angleška delavska stranka.

Kitajska. »Osservatore Romano« priobčuje najnovejše podatke o stanju katoliške cerkve na Kitajskem. 2.439.220 katolikov je naseljenih v 73 škofijah. Šest škofov je domačinov. Duhovnikov je 3131, od teh 1271 domačinov. V preteklem letu je bilo izvršenih 380.483 krstov in 18.986 katoliških porok. Katoliške šole obiskuje 282.602 učenca. 51 Kitajcev je bilo posvečenih za duhovnike. V semeniščih pa je 759 slušateljev. Vse te številke so znatno višje od dosedanjih in kažejo lep razvoj misijskega dela na daljnem vzhodu.

Sesire Sv. Vincenca Paulskega so eden najbolj razširjenih redov. Po najnovejši statistiki imajo po celem svetu 3591 naselbin, od teh je v Evropi 3066. Največ jih je v Franciji 788. V Jugoslaviji jih imajo 33. V bolnicah, sirotišnicah in šolah deluje nad 40.000 sester reda Sv. Vincenca Paulskega.

„Jutro“ in debata o tuškem prometu

Ni zadostovala »Jutru« prva blamaža v polemiki zaradi podpor oblastnega odbora za napredek tujskega prometa, temveč si je poiskalo novo. Ker ševilk ne more utajiti, priznava »Jutro«, da je oblastni odbor v resnici nepristransko podpiral tujski promet, toda moralo je še nekaj dostaviti, da je prišla še druga blamaža.

»Jutro« namreč pravi: Kaj so te podpore oblastnega odbora v primeri s poldrugim milijonom, ki jih bo dal oblastni odbor za asanacijo vasi.

Bolj nerodnega argumenta res ni moglo najti »Jutro«, pa če bi ga iskalo s svetilko. Stara resnica je namreč, da je tujski promet zelo odvisen od tega, v kakšnem stanju so vasi. Kjer se kadi iz gnojnih jam smrad, kjer so vasi neurejene, kjer ni vaške kulture, tam tudi ni tujece. In Slovenija je za tujsca privlačna v veliki meri baš radi tega, ker so hiše lepo beljene in vasi lepe. Se mnogo bolj pa bo Slovenija za tujsca pridobila, kadar bo čisto izvedena asanacija vasi in kadar ne bodo lepe samo gorenjske vasi, temveč tudi vse druge.

Zato pa »Jutru«: Si tacuisses ...

SKS s Hrvati, a SDS?

V sredo je imel okrožni odbor SKS svojo sejo, na kateri je poročal o političnem položaju g. Pucelj. O seji je poročal precej obširno zagrebški »Jutarnji list«, čigar dobre zveze z SKS so notorične.

Med drugim je dejal g. Pucelj, da bodo slovenski kmetijci za vsako ceno ostali zvesti Hrvatom, odnosno HSS. Ta politična linija da je načelne važnosti za Slovence, ker bi Hrvati brez Slovencev mogli vzdržati, Slovenci brez Hrvatov pa le težko. To politično linijo podpirajo vsaj zaenkrat v Sloveniji tudi samostojni demokrati. Pa tudi v slučaju, da SDS spremeni svoje stališče, bodo ostali kmetijci na sedanjih političnih linijah.

Gospod Pucelj torej že računa s tem, da ga bo slovenska SDS lepega dne zapustila. Iz tega jasno sledi, da mora imeti g. Pucelj tehtne vzroke, da s to možnostjo računa. Mi pa tudi vemo, kateri so ti vzroki in kdor ni do cela slep, jih je tudi že davno videl.

KDK je na primer proglasila bojkot dne 1. decembra, v Sloveniji pa pristaši SDS odkrito proslavljajo ta dan. Dokaz, da v ustavnem vprašanju ne soglašajo s HSS. Znano pa je nadalje, da se SDS tudi v socialnem vprašanju diametralno razlikuje od SKS in zato je res le vprašanje časa, kdaj bo od g. Pucelja napovedana eventualnost postala dejstvo.

Takšna je resnica in prav hvaležni smo g. Pucelju, da je demantiral vse demantije SDS in njenega tiska.

Kdo so bili ti?

Radi poročila skupščinske komisije o raznih nepravilnostih v gozdarskem ministrstvu in državnih gozdovih bo nastala zelo velika afera neverjetno velikega obsega. Časopisi že pišejo, da bo to največja afera, kar je sploh kdaj obstajala v Jugoslaviji.

Zagrebški »Novosti« pišejo, da so v afero vpletene osebe vseh treh plemen in pripadniki skoraj vseh strank.

Vpleteni so v to veliko afero torej ne samo Srbi, temveč tudi Hrvati in Slovenci.

Kateri Slovenci so to?

Ali bo mogoče tudi to izvedeti?

Ali bi morda to povedal »Slovenski Narod«, ki je že nekaj začel o tej aferi pisati? Ali bo sploh o aferi še pisal?

Novosadska vremenska napoved. Nastopil bo mraz. Severozahodni vetrovi. Oblačno. Megleno. Sneg v severnih krajih.

Dunajska vremenska napoved. Severno Alpe: Oblačno, deževno, potem zvišanje temperature in zahodni vetrovi. — Južno Alpe: Precej jasno, temperatura zaenkrat neizpremenjena.

Kaj je novega

Koledar

Petek, 30. novembra: Andrej, (Hrabroslav), Konstancij. — Solnce vzhaja ob 7.27 in zaide ob 4.12.

Osebnosti

★ **Odlikovanje.** Nj. Vel. kralj je na predlog ministra za vere odlikoval ljubljanskega prosta in generalnega vikarja prelata gospoda Andreja Kalana za velike zasluge, ki si jih je pridobil na kulturnem in verskem polju, z redom sv. Save drugega razreda.

★ **Duhovniške spremembe v lavantinski škofiji.** Dosedanji kaplan na Bizeljskem g. Jurij Pribožič je imenovan za provizorja v Zagorju pri Pilštajnu. Kaplan na Pilštajnu g. Adolf Adamič pride na Bizeljsko.

Ostale vesti

★ **Sporod jutrišnjih slavnosti v Mariboru.** Ob pol 10 v solnici služba božja s slovenskim petjem in Tedeumom. Ob 10 zbiranje društev na Slomškovem trgu in na Trgu svobode. Nato sprevod k odkritju spomenika; sledi slavnostna povorka po mestu. Ob 12 slavnostni govori, petje in godba na Glavnem trgu (govore bo ojačevala posebna naprava). Ob 10 dopoldne se vrši slavnostna seja mariborske občinske skupščine. Ob 15 zborovanje županov v dvorani Zadržne gospodarske banke. Govorita prelat dr. Fr. Kovačič ter občinski predsednik dr. Leskovar. Istočasno se polagajo vencji na grobove dr. Vrsčiča, dr. Rosine in prof. Voglarja. Ob 16 ustanovni občini zbor Narodne občane v veliki dvorani Narodnega doma. Ob 17 slavnostna gledališka predstava. Ob 18 bakljada. Ob 20 narodna veselica v Narodnem domu.

★ **Nesramna demagogija z davki.** Zdaj, ko davčna oblast vrši popisovanje zgradb za sesavo novega hišnega katastra, so nasprotniki SLS, posebno samostojni kmetje, pričeli uprav nesramno hujskati, češ, da bodo kmetje in sploh vsi plačevali davke v mnogo višji izmeri kakor dosedaj, celo od kozlecev, od vsakega okna kakor v Italiji itd., da se vrši vse to popisovanje samo radi tega in podobno. Ljudje so vsi zbegani, ker seveda preradi verjamejo takim izmišljotinam. Vsi tega sro se obrnili na pristojno oblast in zvedeli sledeče: Popisovanje hiš in zgradb se vrši samo vsled naprave novega katastra, ker je bil stari radi mnogih novih zidov, premembne posestnikov, porušenj itd. nepopoln ter ni mogel biti več zanesljiva podlaga obdavčenju. Poleg tega je potreben nov kataster tudi zato, ker bodo od 1. januarja 1929 dalje hišnega davka popolnoma proste hiše in zgradbe davkoplačevalcev, ki so kmetje, nimaajo hiše oddane v najem ali pa niso obrtniki ali stalni namsenščenci. Tako bo po novem zakonu n. pr. v kamniškem okraju, ki šteje okoli 7000 hiš, prostih, kolikor se da vnaprej približno določiti, hišnega davka čez 4000 poslopij, za katere se je dosedaj plačevala hišna razredarina! — To je namen popisovanja, tedaj olajšanje davka, ne pa kakor navijanje. To zabrusite vsakemu hujskaču v lice in če se ne bo miroval, mu pokžite vrača, ker laže! Vse take primere hujskanja tudi naznanite, da se enkrat napravi konec zlobnemu početju takih brezvestnih ljudi! Ko se bo v polni meri pričel izvajati novi davčni zakon in bo vsak videl, da so naše gornje navedbe točne, da se bo znižal tudi zemljiški davek za več kot četrtino, tedaj bo šele vidno delo poslancev SLS, ki so to znižanje dosegli s svojim sodelovanjem v vladi in skupščini. Nam ni treba demagije in hujskanja, za SLS bodo govorile številke. In to bodo povedale, da je SLS izvršila samo z izpeljavo novega davčnega zakona v par mesecih več kakor pa vse nasprotnne stranke z vsem gobeždanjem in kritiziranjem skoro osem let neomejenega vladanja. To povejte hujskačem, pa zaupajte mirno v delo naših poslancev.

★ **Nepotrebna okrožnica.** Višje deželno sodišče je razposlalo vsem sodiščem okrožnic, v kateri se sklicuje na neki stari razpis justičnega ministrstva in zahteva, da uslužbenci nosijo v službi službeno obleko z vsnjevimi našivi, kakor so tako obleko prejeli od sodne uprave. Strogo je prepovedano od sodne uprave dobiti službeno obleko prenapeljati v civilno obleko. — Sodni uslužbenci se čudom čudijo, odkod naenkrat ta velika pozornost radi službenih oblek. Šest let niso sodni uslužbenci prejeli sploh nikake službene obleke in je bilo vse v redu, če so trkali svojo civilno s težavo nabavljeno obleko. Letos so vendar dobili nekaj službenih oblek in so brez dvoma vsi sodni upravi hvaležni, da se

je spomnila te svoje dolžnosti do uslužbencev. Dobili pa niso površnika. Ali naj sedaj v zimi hodijo brez površnika ali pa naj preko službene obleke nosijo svoj civilni površnik. Menda bo ugled sodne uprave bolj varovan, če hodijo sodni uslužbenci še nadalje v civilni obleki, čeprav v prekrojeni iz službene obleke, kot pa da se postavljajo s pomanjkljivo službeno obleko.

★ **Radio koncerti in radio predavanja** so takse prsta, glasom tarifne postavke 99 d. čl. 105 odstavka VIII. točka 5. finančnega zakona za 1928-29. Nato opozarjamo vsa društva, katera prireajo omenjene prireditve v društvenih dvoranah.

★ **Novačanov »Herman Celjski«** v češčini. Dr. Bohuš Vybiral je prevedel Novačanovega »Hermana Celjskega« v češčino. Danes, v petek, bo v Olomucu premiera Hermana Celjskega. Po izjavi dr. Vybiral pa bo Herman Celjski uprizorjen tudi v Pragi.

★ **Novi sejmi v Kamniku.** Pričenši s prihodnjim letom se namesto dosedanjih sejmov vrše isti vsak drugi tork v mesecu in sicer v letu 1929: Kramarski in živinski sejmi: 8. januarja, 12. marca, 11. junija, 13. avgusta, dne 8. oktobra in 10. decembra — živinski sejmi: 12. februarja, 9. aprila, 14. maja, 9. julija, dne 10. septembra, 12. novembra. Ako pade sejmiki dan na praznik, se vrši dotični sejem prvi prihodnji delavnik. Za 18. december 1928 javljen sejem se ne vrši, ker pade že na tretji turek v decembru. — Županstvo mestne občine v Kamniku.

★ **Prva žrtev mraza.** Čevljar Franc Koprivc iz Brezine pri Brežicah je šel skupaj s svojo ženo po stelo. Ko sta se zvečer vračala domov, se je Koprivc vstavil v gostilni pri Zagorju v Dečinih selah in kljub prigrivanju žene ni šel z njo domov. Ker ponoči močja ni bilo domov, so ga drugi dan zjutraj šli iskat in ga našli popolnoma premrznega ležati ob cesti v Dečinih selah. Koprivc je še isti dan umrl. Zapušča ženo in 6 nepreskrbljenih otrok.

★ **Vlom v Logatec.** V noči na 29. november je bilo vlomljeno v prostore kmetijske gospodarskega društva v Logatecu. Blaga je bilo odnešenega v vrednosti približno Din 2000. Gotovine ni bilo v blagajni nobene. Vlomilci so se poslužili pri vlonu težkega orodja, kakor je sklepati po sledah na dvojnih vratih in zapahih. Vlomilec so bile razmere v poslopiju dobro znane. Varnostni organi so storilec že na sledu.

★ **Trdovratna samomorilka.** Ana Čerman, rojena 1912, pristojna v občini Sv. Ana, okraj Kranj, delavka na žagah lesne družbe Jezerko v Zg. Kokri, je skočila v reko Kokro pri spodnji žagi prej omenjene lesne družbe. Gotovo smrti so jo rešili v bližini se nahajajoči delavki Berta in Pavla Weisen ter delavec Florjan Dobovšek. Ko so jo prvič potegnili iz vode, se je čez kakih pet minut na islem mestu zopet pognala v vodo, nakar sta jo iz mrzlih objemov Kokre izvelika delavca Dobovšek in Skrbot. Vzrok poizkušene samomoru je huda živčna bolezen na kateri trpi.

★ **Dom je zapustil.** Dne 4. novembra je nemnanokam odšel s svojega doma v Trobendolu, občina Sv. Rupert nad Laskim, rudarski paznik tamošnjega rudnika Stefan Cilenšek. Vzrok so očitno domače razmere, ker je imel več nastopov s svojo 50 let staro ženo. Cilenšek je večkrat tožil napram sosedom in se razgovarjal o tem, kako bi napravil konec neznošnemu življenju. Iz vsega bi bilo sklepati, da je Cilenšek ali izvršil samomor ali pa odšel kam na Hrvaškem. Cilenšek je rojen 1882 v Grižah, je srednje bolj suhe postave, bledega obraza, rjavih pristrizanih brk, kosanjevih na stran počesanih, ob robu nekoliko osivelih las. Oblečen je v rjavkast suknjič in telovnik, na glavi ima zelen zametast klobuk z enakim trakom, nosi usnjene dokolenice in čevlje iz boks-usnja na zadrgo.

★ **Nova tovarna cementa.** Neka inozemska finančna skupina namerava blizu Splita zgraditi novo veliko tovarno cementa.

★ **Zgradba vodovoda v Šibeniku.** Ministrstvo javnih zgradb je odobrilo potrebne kredite za zgradbo vodovoda v Šibeniku. Novi vodovod bo preskrboval z vodo Šibenik, okolico in vojno mornarico. Dosedanji vodovod je mogel dati le male količine vode, ki je komaj zadostovala za potrebe prebivalstva. Zato je mestna občina v Šibeniku sklenila, da najame državno posojilo.

★ **Božičeva zavora mednarodno priznana.** Casopisje je že mnogo poročalo o izumu inženirja Borivoja Božiča, ki je iznašel novo zavoro za vagon. Nova zavora je konstruirana na zračni pritisk in so jo prvič preizkusili na železniški progi Zagreb—Karlovac. Sedaj je sprejela tudi mednarodna železniška komisija, kar pomenja lep uspeh jugoslovanskega inženirja. Za novo zavoro se že zanimajo nekatere države, tako Rusija, Poljska, Čehoslovaška, Rumunija in Bolgarija.

★ **Nova klavnica v Belgradu.** Letos so pričeli v Belgradu na stroške mestne občine graditi novo klavnico v bližini meša, kjer bodo zgradili most med Belgradom in Pančevim. Klavnica se bliža dograditvi in bo na

Edno

moderno Miklavževo darilo

je dober

radijski aparat

Oglasite se

v prodajnem prostoru Radiske oddajne postaje Ljubljana na Miklošičevi cesti in si oglejte našo bogato zbirko.

Zastopstvo

s ovitih izdekov »Radione«, za vsa aparatov in sestavnih delov Telefunken, Inge en, Kapsch, Eumig, Philips, Tung-ram, Little Castig, Berliner itd., itd.

Radijska oddajna postaja Ljubljana, Miklošičeva cesta — poleg Unioaa

spomlad izročena prometu. Nova klavnica, ki znatno prekaša ljubljansko, dasi so pri njej tudi uporabili skušnje iz Ljubljane, bo v higijenskem oziru popolnoma moderna zgradba in bo celo večja in na višji stopnji kot one v Budimpešti, Pragi in na Dunaju. Nova klavnica bo zadostovala za preskrbo mesa za 500 do 600.000 prebivalcev, v skrajni potrebi tudi za 800.000 prebivalcev.

★ **Stavka železniških delavcev v Brodu.** Železniški delavci na postaji v Brodu na Savi, važnem železniškem križišču, so stopili v stavko. Nastopiti sta morala policija in orožništvo, ker so se pojavili poizkusi poškodb državne lastnine. Prišlo je do spopada, pri katerem je bilo ranjenih več oseb. Radi stavke v Brodu je nastal občuten prometni zastoj.

★ **Vihar nad Jadranskim morjem.** Ze od ponedeljka dalje divja nad vsem Jadranom velik vihar. Morje zelo razburkano. Po Liki in po vseh vrhovih severne Dalmacije je zapadel sneg. Ljudje so menja, da je ta nevihta posledica velikih viharjev, ki so divjali nad Atlantskim morjem in vso zapadno Evropo. Razen manjših zamud parnikov, ni bilo na morju nobene večje nesreče. V tork zvečer je divjal nad Splitom vihar s hitrostjo 150 km na uro. Napravil je veliko škodo v kopalnišči in na obali.

★ **Strop se je udrl na družino.** V Zagrebu se je v noči od torka na sredo pripetila stavbna nesreča in je le za las manjkalo, da ni prišlo do človeških žrtve. V novem poslopiju v Vlaški ulici št. 72b se je udrl v stanovanju uradnika Leopolda Armutha del stropa in se ob groznem trušču sesul na tla. K sreči se je strop udrl v onem delu sobe, kjer ni bilo postelj, drugače bi speči gotovo postali žrtve nesreče. Prestrašena družina je prenočila na prostem.

★ **Obsojen častnik.** V Belgradu se je te dni vršila pred vojaškim sodiščem razprava proti podporočniku Franju Vinterju, ki je po neverili državnemu erarju 2000 dinarjev. Vinter je dejanje priznal, v svojo obrambo pa ni znal ničesar navedeti. Sodišče ga je obsodilo na izgubo častniškega čina. Vinter je bil znan tudi v višjih slojih.

★ **Avtomobil povozil dijaka.** Pred dnevi se je v Karlovcu pripetila pred poslopjem državne gimnazije velika nesreča. Na tovornem avtomobilu mestne občine, ki je vozil gradbeni material v mesto, se je iz bližnje vasi Mostanja pripeljalo nekaj gimnazijcev. Med njimi je bil tudi dijak IV. gimnazije Ivan Marek. Blizu gimnazijskega poslopja je deček izgubil ravnotežje, padel pod avtomobil ter dobil hude poškodbe. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so ga takoj operirali, vendar pa je le malo upanja, da bi deček ostal pri življenju.

★ **Cigani odvedli otroka.** V sremski vasi Budivci so cigani odpeljali štiriletnega sinčka kmeta Ivana Tatčica. Otroci, ki so videli malega dečka iti jokajočega z neko ciganko, se tekli hitro domov in pripovedovali o tem. Obveščeno je bilo orožništvo, ki je takoj pričelo zasledovati cigane in jih našlo skrite v koruzi, z otrokom vred. Vseh osem članov ciganske družine je bilo aretiranih. Oblasti so prepričane, da je ta ciganska družina ista, ki je izvršila po deželi že mnogo ropov in tatvin.

★ **Tatvina pošne vreče.** V tork zvečer je neznan tat ukradel na postaji Bečkerek-kegejšno pošno vrečo, polno denarnih pisem in priporočenih pošiljk. Uradnik, ki je prevzel pošno vrečo, jo je pustil za trenutek brez nadzorstva na peronu. Ko se je vrnil, je vreča že izginila. Za tatom ni nobene sledi. Škoda, ki je vsekakor velika, dosedaj še ni natančno ugotovljena.

★ **Radi poneverbe obsojen blagajnik Narodne banke.** Porotno sodišče prve stopnje v Belgradu je izreklo predvčerašnjim ponovno obsodbo nad bivšim blagajnikom Narodne banke Milutinovičem, ker je poneveril milijon dinarjev. Ze v prvi instanci je bil Milutinovič obsojen na šest let ječe in to sodbo je porotno sodišče potrdilo. Sluga Narodne banke Gjuri-

gjevič, ki je pri poneverbi pomagal, je bil obsojen na leto dni ječe, študent medicine Nikolič pa je bil ravno tako, kot pri prvi obsodbi, oproščen krivde.

★ **»KOVAČEV ŠTUDENT«.** Komična spevoigra s klavirjem v treh dejanjih, zložil Vinko Vodopivec. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 32 Din. V priporočilo te nad vse šaljive spevoigre bo nudila poslušalcem obilno neprisliljene zabave in smeja; pregnala bo vsako čemernost in otožnost.

★ **SAVINSKOVA POVEST: MILICA, OTROK BOLESTI,** je že skoro razprodana. Kdor jo še želi, naj jo nemudoma za ceno 12 Din s poštnino vred naroči pri pisatelju v Kamniku. Oni, ki so dobili knjigo na vpogled, pa je ne mislijo obdržati in plačati, naj jo takoj ernejo, da bo mogoče ustreči novim naročnikom. Oni pa, ki so že knjigo razprodali, naj blagovolijo izkupiček čimprej nakazati po položnicah, ki so bile priložene.

★ **KLOBUKE** popravlja, čisti, barva, lika, preoblikuje Mirko Bogataj, Stari trg 14, Ljubljana.

★ **NOSEČE MATERE** se morajo skrbno varovati vsakega zaprtja z uporabo naravne »Franz-Josef« gretnice. Predstojniki esencijskih klinik za ženske healijo soglasno prisno »FRANZ-JOSEF« vodo, ker se lahko zaužije in se gotovo pojavi v kratkem času odraja-joči učinek brez neprijetnih stranskih pojavov. Dobiva se v lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

Posebni vlaki ob proslavi 10 letnice v Mariboru 1. XII. 1928

Dne 1. decembra vozijo sledeči vlaki: 1. Posebni vlak za udeležence od Ljubljane do Maribora s postankom v vseh postajah, odhaja iz Ljubljane gl. kol. ob 4. iz Litije ob 4.45 min, iz Trbovelj ob 5.10, iz Zidanega mosta ob 5.40, iz Celja ob 6.20, iz Poljane ob 7.20, iz Pragerskega ob 7.45 in prihaja v Maribor ob 8.20.

2. Posebni vlak iz Celja do Maribora za udeležence iz Savinjske doline in prege Rogatec—Grobno, odhaja iz Celja ob 7.20, iz Grobelnega ob 7.42 in prihaja v Maribor gl. kol. ob 9. Ta vlak nima postanka v ostalih postajah.

Za povratek iz Maribora vozijo posebni vlaki: 1. Za udeležence prege Grobelno—Rogatec in Savinjske doline vozi posebni vlak z odhodom iz Maribora ob 17.20 min. — 2. Za udeležence prege Ormož—Ljutomer—Gornja Radgona posebni direktni vlak z odhodom iz Maribora ob 23. — 3. Za udeležence ob 22.45 do Prevalj.

Ostali redni vlaki bodo primerno ojačeni. Ker z ozirom na dolžino vlakov ni zagotovljeno temeljito ogrevanje, se občinstvo opozarja, da se za potovanje toplo obleče.

Ljubljana

Nočna služba lekarn

Nočno službo bosta opravljali lekarni Ramor na Miklošičevi cesti in Trnkoczy na Mestnem trgu.

LJUBLJANČANI!

Prvo desetletje naše svobode je za nami. V spominu nam lebde še dogodki, ki so označevali konec krvave borbe, konec gladu in trpljenja. Raz ljubljanski grad je sprva skrivaje žarelo solnce, dokler ni končno razsypalo svojih žarkov na ljubljanske ceste v onih lepih novembrijskih dneh. Iz dneva v dan je kipeło navdušenje in sleherni jutro je zorelo: »Slovenec sam bo svoj gospod!«

Težke preizkušnje smo preživeli od takrat. Mnogo neprimlik nas je dohitelo. Toda v naših ercih je ostala zapisana svoboda. Kar pa je gnilega, bo šlo, kar je zdravega ostane!

Mladina! Tvoja zastava naj zatemni sle-dove bratskih sporov, naj bo razvita, da jo vidijo tudi tam preko tisti, ki hlastajo po našem blagu. Pridite nocoj ob 6. uri vsi pred ljubljansko univerzo, da z mladino prisrežete:

»Od Triglava do Timoka smo celota.«

Svet sluš. ljublj. univerze.

JKKOLJ

Zakaj nosimo le JKKOLJ pletenine?

Ker so najboljše in kakovostno najcenejše
GRIČAR & MEJAČ, LJUBLJANA

Miklavžev večer v »UNIONU«

dne 5. decembra ob 7 zvečer

Jutri v soboto 1. decembra se odpre v Unionu pred veliko dvorano ob 9 dopoldne predprodaja vstopnic in traja do 13. ure. Predprodaja se vrši potem v nedeljo od 9 do 13. ure, drugo nadaljnje dni pa od 3 do 7 zvečer. Darila za otroke in odrasle se sprejemajo že v predprodaji. — Prosimo in opozarjamo cenjeno občinstvo, da si vstopnice pravočasno pripravi že v predprodaji, ker ni izključeno, da na dan prireditve ne bo moglo več postreči z njimi, kakor je bil slučaj lanske leto, ko je moralo mnogo obiskovalcev oditi brez vstopnic.

Cene vstopnic: Družinske v parterju 15, 12, 10, 8 D; otroške (t. j. za one otroke, ki jih obdari Miklavž) 2 D; balkonske 12 Din; galerijske 10, 8 Din; stojišča 5 Din.

○ Zanimanje za časnikarski koncert je že zdaj izredno veliko. Nedvomno bo posej tudi letos velik, saj Ljubljana koncerta v tako velikem obsegu drugače ne pozna. Ze nastop naših najboljših pevskih društev privabi vsako leto mnogo občinstva, kajti lepo petje je pri nas že od nekdaj zelo priljubljeno. Letošnji časnikarski koncert se pa ne bo odlikoval samo z nastopom naših najboljših pevskih zborov, marveč bo imel še druge privlačnosti, tako da po pravici zasluži splošno zanimanje. Ker je povpraševanje po vstopnicah že zdaj veliko, opozarjamo cenjeno občinstvo, naj si jih po možnosti preskrbi že v predprodaji v Matični knjigarni, da ljudem ne bo treba stati in čakati pri večerni blagajni. Časnikarski koncert bo edina večerna in največja prireditev na narodni praznik 1. decembra.

○ Občinskim svetnikom SLS. Vse tovariše nujno vabim, da prisostvujejo v soboto v stolnici svečani službi božji v proslavo in zahvalo za ustanovitve svobodne domovine. M. Krek, načelnik kluba.

○ Trgovine 1. in 2. decembra t. l. Gremij trgovcev v Ljubljani je obvestil svoje člane v Ljubljani z notico pod gornjim naslovom, da smejo biti trgovine v nedeljo, 2. decembra t. l. odprte. To obvestilo ni osnovano na zakonu. Opozarjamo vse trgovce, da je zaposlevanje pomožnega osebja ob nedeljah brez izjeme po zakonu kaznivo in prosimo, da zakonite določbe o nedeljskem počitku spoštujejo. — Zveza privatnih nameštencev Jugoslavije.

○ Materinski večeri imajo namen vsem materam in odraslemu ženstvu dati priložnost, da se udeležijo v prvi vrsti praktičnega pouka iz otroškega in splošnega zdravstva; nadalje pa iz vzgoje, slova, psihologije, gospodarstva, gospodinjstva in drugih panog, ki se tičejo kulture žene, drugič pa, da se da materam in odraslemu ženstvu prilika diskusije o povzdigi zdravja, izobrazbe in kulture telesa in duše naše mladine. Predavanja in diskusijski večeri se bodo vršili brezplačno v Zavodu za zdravstveno zaščito mater in dece v Ljubljani, Lipičeva ul. 5 pod vodstvom in nadzorstvom zdravnikov-strokovnjakov, nadalje pedagogov, literatov, teologov itd. Sestanke se bodo vršili v večernih urah vsak mesec enkrat. Prvi sestanek sklicujem za 12. decembra 1928 od 20—21. — Naprosam vsa naša dobrodelna in druga kulturna društva, naj opozorijo članice na to vabilo. — Zavod za zdravstveno zaščito mater in dece v Ljubljani, dne 28. novembra 1928. — Predstojnik zavoda: Dr. B. Dragaš.

○ Njive v najem rabi 52. pešpolk. Natančnejši podatki so razvidni iz oglasa, ki je nabit na mestni deski (Mestni trg 37) in v Sp. Siskii (bivša občinska hiša).

○ Velikodušen dar. Gospa Elga Knezova, soproga veletrgovca v Ljubljani, je darovala za revne otroke v Zavodu za zdravstveno zaščito mater in dece v Ljubljani znesek 1000 Din.

○ Nabiranje darov za onemogle služkinje. Neka oseba nabira po Ljubljani in morda tudi po bližnji okolici v imenu Poselske zveze ali Zveze služkinj darove za onemogle služkinje. Poselska zveza kakor tudi Zveza služkinj opozarjata, da nista prav nikogar pooblastili, da bi v njih imenu nabiral prispevke za onemogle služkinje. Ker ni izključeno, da gre pri tem za zlorabo navedenih organizacij, se občinstvo naproša, da prijavi nabiraleca, čim se pojavi. Poselski zvezi v Ljubljani ali policijskemu ravnanstvu. — Poselska zveza in Zveza služkinj.

○ Javna berza dela. Delo je na razpolago: moškim: 1 les, manipulacija za trdi les, 30 rudarjem, 3 sodarjem, 3 čevljarjem, 3 kleparjem, 3 elektromonterjem, 3 pečarjem, 1 železostrojarju, 1 železoličarju, 1 žagarju za na venecijanko, 1 hišniku, 1 jermenarju in sedlarju, 1 mizarju, 4 zidarjem, 1 mesarju-klobasničarju, 18 navadnim delavcem, 5 vajencem; ženskam: 1 frizerki, 1 kmečki dekli, 1 pletilki za nogavice, 6 tkalkam, 1 kuharici, 2 služkinjama, 2 šiviljama za plašče, 1 šivilji za splošno delo, 1 delavki mlajši, 1 kuharici in 1 orožniški kuharici.

○ Iz policijske torbe. Neznani zlikovec je vrzel debel kamen v okno uršulinske šole in razbil dve šipi. Le malo je manjkalo, da ni kamen rani neke učenke, ki je sedela poleg okna. — V delavsko barako na Friškovicu je vlomil v eni preteklih noči neznani tat in odnesel nekaj odevi. — Kurnik posestnika Janeza Robernika na Viču je obiskala dvo-nožna lisica in odnesla pet kokoši. — Aretiran je bil neki moški radi goljufije. Prijavljenih je troje telesnih poškodb. Razgrajati radi povedo stražnikom napache naslove, da jih potem zamenja s kazenskim odloki. Sedaj so izsledili šest takih »ptičkov«. Manjši prestopki so naslednji: 1 kaljenje nočnega miru, 5 prestopkov trgovskega pravilnika in 9 cestno policijskih prestopkov.

○ Kvartopirska zgodba. »Izkuk« pravijo se v Ljubljani onim lokalom, kjer se revež včasih za majhne denarce najde, včasih pa tudi drago plača. Vsaj delavec Jakob O. je večerjo v taki ljudski kuhinji prav drago plačal. Pri večerji se je pridružil nekim Dalmatincem, ki so s starimi, špehastimi kartami igrali »ajnce«. Prav kmalu je Jakob zaigral vseh 600 Din, ki jih je imel pri sebi. Prišel je Dalmatinca, naj mu povrne vsaj toliko, da bo mogel plačati večerjo toda srečni igralci so se mu smejali v obraz, nihče pa mu ni hotel dati pet dinarjev, da bi mogel plačati lastniku kuhinje. Ker je bil lastnik kuhinje tudi med tistimi, ki so ga oskubili, je kljub temu večerjo popeljal, nazadnje pa si privoščil še malo opazko o ščurku, ki ga je našel med jedjo. Lastnik je nato zahteval, naj plača, čenur pa se je Jakob uprl. Tedaj je lastnik pograbil za stol in udaril z njim. Jakob je lastnika pokobil je odšel iz kuhinje, na Sv. Petra cesti pa se je od bolečin opotekel in zgudil na tla. Stražnik ga je spremil v bolnišnico, kjer so ga obvezali. Policija bo prišla lastnika kuhinje radi telesne poškodbe, povrhu tega pa še z Dalmatini vred radi prepovedane igre in morda še radi goljufije pri njej.

○ OPOZARJAMO na običajno Miklavžev-ro razstavo. Ogleda se jo lahko vsak čas od nedelje naprej v 1. nadstropju trgovine P. MAGDIČ, Ljubljana.

Maribor

□ Proslava državnega praznika 1. decembra 1928. V proslavo 1. decembra kot desetletnice proglasilitve zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupno državo se ob prisotnosti zastopnikov civilnih, avtonomnih in vojaških oblastev ter uradov vrši v tukajšnji stolni in mestni cerkvi ob pol 10 zahvalno bogoslužje. Za javne funkcionarje, ki žele po cerkveni svečanosti predložiti na Najvišjem mestu izraz svoje udanosti, bo v sprejemni dvorani velikega župana mariborske oblasti do 18 vpisna knjiga na razpolago. Cerkevna proslava dneva v tukajšnji pravoslavni kapeli se vrši ob 9. Državna poslopja in drugi javni uradi razobešijo ta dan zastave. V vseh državnih in drugih javnih uradih, nadalje tudi v obrtnih in trgovinskih podjetjih počiva delo ves dan.

□ Someščani! Dne 1. decembra 1928 se vrsti deseta radostna obletnica zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v skupni domovini ter končna odločitev o pripadnosti Maribora kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Da ta veliki praznik čim dostojneje proslavimo in damo duška vsej veliki radosti, ki nas navdaja ob teh slovesnih trenutkih, pozivam vse mariborsko meščanstvo, da svoja poslopja in stanovanja dne 1. decembra okraši z državnimi in narodnimi zastavami. — Mestni župan mariborski: Dr. Alojzij Juvan, s. r.

□ Orlom! Kdor ima kraj, naj se jutrišnje-ga spreveda udeleži v kroju.

□ Danes popoldne na vsako hišo zastavo, na okna zasijavce!

□ Nabiralec podpisov za majniško deklaracijo iz leta 1917 naj se jutri 1. decembra zberejo na Trgu svobode pri tablici z napisom: »Nabiralec podpisov deklaracije iz leta 1917.«

□ Slavnostni koncert Glasbene Matice se vrši jutri ob 20 (točno radi podeželskih obiskovalcev). Ker so trgovine jutri zaprte, se dobe vstopnice popoldne pri Matični blagajni.

□ Pozdravni večer priredi drevi ob 20 v dvorani Zadrudne gospodarske banke Prosvetna zveza. Sominšljeniki, iskreno vabljeni!

□ Primorci! Vsi do zadnjega moramo biti v manifestacijskem obhodu 1. decembra brez ozira na to, kako se bo reševalo in končno pravično rešilo vprašanje ureditve naše države. Nam bodi pred očmi zaslužena domovina, kjer gori streha nad glavo naših bratov in sester. Jugoslavija je za nas in njih cilj hrepenenja, je beseda, pri katere izgovarjanju nam in njih kri hitreje valovi in srce močnejše utripa. Zberimo se vsi pod črtiljem društva »Jadranc« ob pol 10 na Trgu svobode. — Društvo Jadran.

□ Umetnostno razstavo priredi v kazinski dvorani prof. I. Mežan. Razstava traja od 1. do 12. decembra.

□ Opozorilo. Ob priliki proslave desetletnice osvobodjenja Maribora in narodnega zedinjenja dne 1. decembra 1928 se Kopališča in Vetrinjska ulica od 10.30 do 13.30 zatvorita za vozovni in avtopromet. Vsa vozila naj uporabljajo v gornjem času Frančiškansko, oziroma Sedno ulico.

□ Z ljudske univerze. Drevi predava dr. Vekoslav Kukovec minister n. r. o. ustavnih bojih v naši državi, od njenega početka do danes. — V ponedeljek pa predava o našem planinskem raju prvak naših planincev g. prof. Makar iz Ljubljane.

□ Potovanje po Jugoslaviji. Omenjeni film, izdan v Mariboru, se predvaja jutri ob 15 in 17 v kinu Apolo. Film pojasnjuje predvanje prof. Ribariča. Prireditev se vrši v okvirju Jadranske Straže.

□ Za zimsko poročno zasedanje so se razpisali še sledeči slučaji: 14. decembra proti Janezu Mejevsku radi goljufije in Janezu Popošku radi uboja; 15. decembra proti Vinku Stoklasu radi goljufije.

□ S kolesom po svetu. V Maribor sta prišli Litvanci, članici Litavske športne zveze, ki sta se podali na 20.000 km dolgo pot po svetu s kolesom. Njuna pot vodi iz Kovna, Preko Frankfurt, Berlina, Dresdena, Prage in Dunaja sta prikolesarili včeraj v Maribor ter nadaljujeta svojo vožnjo preko Zagreba v Beograd. Na programu imata pogumni kolesarici tudi vožnjo po Italiji, Franciji, Španiji, Portugalskem, Afriki, Turčiji in Bolgariji. Svetovni potovalki se pišeta Anastazija Gedimin ter Leonas Gediminas.

□ Zile si je prerazela na obeh rokah v samomorninem namenu včeraj dopoldne 66 let stara zasebnica Ernesta Barilli. Poslužila se je pri tem

navadnega kuhinjskega noža. Rešilni oddelek ji je nudil prvo pomoč ter jo nato prepeljal v bolnico. V zadnjem času je 66 letna starka kazala znake duševne zmedenosti.

□ Vandalstvo. Zadnji čas se ponavljajo pritožbe o vandalskem poškodovanju nagrobnih spomenikov na starem cerkvenem pokopališču. V pretekli noči so neznani pobalini razbili kameniti križ na nagrobnem spomeniku rodbinske grobnice Pfrimerjeve. Čas je, da se temu vandalstvu napravi konec.

Celje

○ Zieljenje celj. kat. dijaštva je bilo vseskozi kar najbolj aktivno. Dobivalo je na zunan izrazu v akademijah, ki so bile vsako leto nekaj posebnega. Tudi skrbno izbrani in stilno zaokroženi spored letošnje akademije, ki je proslava dijaškega praznika in obenem 15-letnica obstoja Dij. kongregacije, obeta biti zanimiv pogled v snovanje naših dijakov. V nedeljo 2. dec. ob pol 4 vsi v Narodni dom!

○ III. prosvetni večer se vrši v ponedeljek dne 3. decembra 1928 ob 8. zvečer v telovadni dvorani celjskega orlovskega doma. O socialnem pomenu literature predava pisatelj Fr. Sal. Finžgar. Spremne točke izvajajo učitelji celjske Glasbene matice g. Kuntara, pevski zbor katoliških dijakov ter recitatorja gg. Marolt in Persuh. Vstopnice po Din 2 in 1 se prodajajo v Ljudski knjižnici na Cankarjevi cesti 4. Opozarjamo na to, da je večina sedežev že razprodanih.

○ Ljudska knjižnica Kat. prosvetnega društva v Celju, Cankarjeva cesta 4, bo jutri na narodni praznik in v nedeljo dne 2. decembra zaprta. Cenj. posetniki knjižnice naj si blagovolijo nabaviti čtivo tekom današnjega dne.

○ Podporno društvo za revne otroke v Gaberju priredi v sredo dne 5. decembra 1928 ob pol 6. zvečer v dvorani Sokolskega doma v Gaberju svoj vsakoletni Miklavžev večer. Spored: Nastop gojencev otroškega vrtca v Gaberju; nastop Miklavža z velikim spremstvom. Med odmorom igra godba na lok. Začetek je točno ob napovedani uri. Vstopnina za osebo Din 5. Obdarovani otroci z legitimacijami v spremstvu so vstopnino prosti. Za privatnike sprejema Miklavževa darila iz prijaznosti gostilničar.

○ Trgovine na državni praznik. Na praznik zedinjenja dne 1. decembra 1928 bodo vse trgovine ves dan zaprte. Trgovski gremij opozarja na to p. n. odjemalce s prošnjo, da si potrebno nabavijo tekom današnjega dne.

○ Poročno zasedanje. Dne 10. decembra 1928 se prične pri celjskem okrožnem sodišču zimsko poročno zasedanje. Doslej so razpisane sledeče razprave: V ponedeljek dne 10. decembra ob pol 9. dopoldne pod predsedstvom viš. dež. sod. svet. dr. Levičnika: Franc Gaber — tatvina; istega dne popoldne ob pol 4.: Adolf Krajnc — težka telesna poškodba. Dne 11. decembra ob pol 9. zjutraj pod predsedstvom viš. dež. sod. svet. dr. Bračiča: Ana Rajh in Matija Vrečko — goljufija. Nekatere razprave bodo naibž prihodnje dni še razpisane.

○ Sprememba posesti. Hni trgovca Emerika Berne v Gosposki ulici je te dni kupil trgovec g. Anton Never.

○ Posledice Poljskovega zdravljenja. V bolnišnici v Celju je umrla Marija Kastelec iz So. Hudinja 11 na raku na prsih. Decembra preteklega leta je bila še sposobna za operacijo in bi se bila operacijska rana izcelila v 8 dneh. Bila bi potem še več let zdrava in za delo sposobna. Poljskov mazaški nastop pa je zmanj bolnico, da se je njemu zavalala. Takrat se ni imela rane, temveč neko trdo bulo pod kožo, ki še ni nič bolela. Poljsak je bolnico zdravil s svojim svinčnim mazilom, rak na je nemoteno stalno napredoval. In ko je predrl kožo in je nastala rana, je bolnica vsa vesela pripisala ta pojav v dobro Poljskaku. Oziroma smatrala je to kot zdravilni uspeh, meneč, da maza bolezen sven vleče. 20. junija t. l. je bila rakovna rana že 10 cm široka, 8 cm visoka in 5 cm globoka, kakor da je kak lev izgrgal iz prsi velk kos mesa. Dno rane je bilo črno in duh iz rane je bil tako hudo, da je ostal še dolgo v sobi, v kateri se je bolnica nahajala. — Gotovo nekaj groznega; a bolnica je bila teza uspeha vesela! Rekla je, da ji je Poljsak obljubil, da bo v 2 mesecih zdrava, ona sama pa je rekla, da bo že v enem mesecu zdrava. Rano je razločevala na ta način, da se lušči iz rane »stržene« in ko bo ta zvenela, se bo rana zaprla. Zamenjala je očividno »rak« s »strženo«, pri katerih se iztrebi stržen in se rana potem zaceli. Rak na je hodil zopet svoje neusmiljeno pot dalje! Dne 20. junija je bila bolnica še tako močna, da je bilo videti, da lahko najtežja dela opravlja z lahkoto, odslej pa je začela propadati. Septembra je od te orjaške žene ostala le še senca. Neverjetno je bilo, kako je meso zdrknilo raz telo in nihče je ne bi spoznal več, tako se je sprememila. Šele sedaj je začela bolnica domniti o nevarnosti Poljskovega zdravljenja! Sta je v bolnišnico — a bilo pa je že zamujeno. Rak se je lotil že kosti prsnega koša. Spominjamo se, kako ogorčeno, tako rekoč v sveti jezi, je takrat g. primarij kirurški oddelka celjske bolnišnice v našem časopisu obsodil prokletstvo Poljskovega mazaštva — in ne brez razloga! Nadaljnji potek bolezni je obsodbo opravičil — pretekli petek je bolnica umrla...

in ostalo občinstvo, da tako umazano čtivo opuste. Mislimo, da pa tudi prodajanje takega čtiva pralajcem ne bo prineslo blagoslova.

○ Praznovanje 1. decembra. Zvečer se priredi ob priliki 10-letnice zedinjenja države SHS skupni obhod vseh novomeških društev ter korporacij in bekljada iz trga Kraljeviča Petra proti glavarstvu in nazaj do Buhovala vile v Kandiji. Koder se bo sprevod pomikal v od županstva označenem sporodu, bo občinstvo razsvetlilo okna hiš.

Litija

Desetletnica zedinjenja proslavi litijska šol. mladina v soboto 1. dec. Po sv. maši priredi v šoli akademijo s petjem, deklaracijami in dram. prizori. Starši in oni, ki jim je mar patriotska vzgoja naše mladeži, vljudno vabljeni.

○ Sr. Križ pri Litiji. Dne 28. t. m. smo pokopali 2 ženi, ki sta bili obe skupaj 160 let stari: Katarina praprotnik je imela 70 let, Marija Pavla pa 90 let.

Trbovlje

○ Proslava 1. decembra. Vsa kulturna društva, korporacije in šolska mladina se zberejo ob 9 pred gasilskim domom — Vode — in odidejo v sprevodu z godbo na čelu v Cerkev. Na trgu pred cerkvijo bo slavnostni govor tukajšnjega župana g. Sitterja.

○ Sr. Barbara bodo rudarji proslavljali v nedeljo 2. t. m. Zbirajo se pred graščino in »Jokarako« z godbo na čelu ob pol 10 v župno cerkev.

○ Sr. Miklavž se na svojem potovanju po svetu oglašuje tudi v Trbovliah v Društvenem domu

Usta ingrlo

so najlažji pot, po katerem prihajajo bolezenske krali v naše telo. Otrike obvarujejo nevarnega učinka teh klice, ki povzročajo razna okuženja, kot narahod, influence in ostale nevarne infekcijske bolezni, okusne

ANACOT-PASTILE

DR. WANDER

v sredo ob 5. pop in hoče obdariti vse pridne otročiče. Svojo priljago bo poslal v konzum Društva-nega doma.

○ Občinski ubožci dobe že 1. decembra 100 nagrado za Božič dvojno podporo.

○ Trboveljska podružnica SPD je prošlo nedeljo markirala pot na Sveto Planino (985 m) mimo Cestnika in skozi Planinsko ovas. Po potrebi so se nabile tudi orientacijske tablice. Ker se je že pri povratku ugotovilo, da so neznani zlikovci zbrisali več markacij, naprosamo vse planince, naj pazijo na naše naprave in nam morebitnega poškodovalca javijo. Po odredbah velikega županstva ga bo zadela zaslužena kazen. Oni čani, ki si še nameravajo nabaviti za zimsko sezono nove smuči, naj se pisмено prijavijo podružnici vsaj do 28. t. m. Smuči naroči podružnica skupno. Približna cena za par z vso pripremo 340 Din.

Laško

○ Popravek. V »Slovenec« dne 25. julija t. l. št. 167 je izšel članek z naslovom: »Še o dr. Rošu«. Priznavamo, da se je delala v tem članku g. dr. Rošu krivica, kar s tem lojalno popravljamo in se mu zahvaljujemo, da je odstopil od težbe. — Uredništvo »Slovenec«.

Ptuj

○ Ptujsko gledališče. Tretje gostovanje mariborskega gledališča bo v ponedeljek, 3. decembra. Vprizori se nad vse zabavna, duhovita in moderna Fuldova komedija iz zakonskega življenja »Ognjenike«. Ta predstava ni primerna za deco, zato pa bo odraslim toliko bolj ugajala.

○ Št. Vid pri Stični. Naša šentviška fara, ki je ena največjih na Dolenjskem, je povsem res kmetska fara. Veliko se trudimo za izobrazbo in napredek kmetске mladine. V našem domu se je vršilo že nebroj predavanj in raznih kmetijskih tečajev. Letos smo se pa okorajžili in smo na šoli ustanovili dveletno kmetijsko šolo. Napravili smo si jasen načrt za dve leti. Poučevalo se bo na tej šoli dvakrat na teden od 6 do 9 zvečer, torej šest ur na teden in bo trajala šola vsako leto 20 tednov, skupaj torej 40 tednov. Obravnavali bomo kmetijstvo, kmetijsko spise in računstvo, državljanstvo, narodno zgodovino, gospodarstvo, zdravstvo in verouk. Poučevali bodo gg. šolski upravitelj Lovro Jevnikar, župnik Janez Hladnik, okrožni zdravnik dr. A. Jenko in benediktinac Jožef Oven. Samo kratko omenilo in priglasilo se je 39 nad 17 let starih fantov in mladih mož gospodarjev.

Smrt reveža

Čudna reč je smrt in če kdo med nami umre, vzbudi njegova smrt še nekaj besedi med njegovimi znanci. Čez dan, dva po pogrebu je smrt že pozna! Jera in življenje se mirno dalje ter ni niti za las skočilo s svojega navadnega tira. Včasih se pripeti, da kdo odide s tega sveta, ne da bi se kdo za to sploh zanimal in tudi ne da bi pokojnik še prej čemu slisnil roko, brez slovesa je odšel, ljudje pa tega niti opazili niso in bi se morda bolj začudili, če bi zmanjkala opeka s strehe. Še celo truplo ostane skrito in neopaženo, kot da pokojnika sploh treba ni bilo na svetu.

Tako se je zgodilo s smrtjo 72-letnega živinskega priganjača in berača Janeza Boštjančiča, doma od nekdaj iz Repč pri Šmarju na Dolenjskem. Janez Boštjančič je bil svoj čas mesar in je svoj delež dela, kot je pri-sojen vsakemu, tudi posteno opravič. Na stara leta pa, saj veste, ljudje gredo rajše kupovat meso in klobase k mlajšemu konkurentu, tam kjer je boljša postrežba. Saj se je Boštjančiču morala proti koncu dni tresti roka, ko je moral zaklati živino. Zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi. Boštjančič se je končno pričel preživljati s tem, da je drugim mesarjem, svojim nekdanjim tovarišom pričel goniti živino s sejmov in kadar teh ni bilo, je moral pač beračiti. Zive duše naokrog ni imel nobene, le hči iz Amerike mu je semintja poslala kak dolar, sicer pa tudi tam ne pobirajo denarja po tleh.

Kam naj se človek da v mrzli jeseni, kje naj prebije to noč, da bo mogel podnevi dalje skrbeti za prenočišče v naslednji noči? Gostilničar Zabajek na Poljanski cesti in njegova gospa sta usmiljena. Dovolila sta Boštjančiču, da je smel spati v hlevu v senu. Videli so ga iti spat, vstati ga ni nihče videl in nihče tudi ni vprašal za to.

Čez dobrih štirinajst dni so prišli krovec in so popravili streho. Videli so škorenj moleti iz sene in mlad krovec se je hotel pošaliti z »zaspanelom« in ga pategniti iz sene, pa ga je starejši tovariš — še so dobri ljudje na svetu — posvaril, naj privoščijo revežu počitka. Krovec seveda nista vedela, da Janezu Boštjančiču, ki je že štirinajst dni nevdramno počival v senu, ne more nihče več motiti počitka. Opoldne sta ga hotela zbuditi in sta spoznala, da je mož mrlič.

V uradih, ki vodijo skrb in nadzorstvo nad življenjem vsakogar, kjer se kopičijo arhivi in se akti rušijo s polic, tam so pokložili na polico nov akt, akt o smrti berača in živinskega gonjača Janeza Boštjančiča, 72-letnega reveža, ki ga je zadela kap in za katerega pogrebom iz mrtvašnice pri Sv. Kristofu na pokopališču (oddelek za reveže) ne bo šel prav nihče in ki ga prav nihče ne bo objokoval. Le župan njegove pristojne občine se bo morda še malo razjezil nad računom o pogrebnih stroških.

Dopisi

Kamnik

○ Z županske razglasne deske: Vsi imetniki in prodajalci vžigalnikov morajo iste prijaviti na občini do 15. dec. t. l. Dan žigosanja pa se objavi pozneje. — Spremembe posestev naj se javijo v dneh 3., 4. in 5. dec. t. l. katastrski upravi v Kamniku, Velika ulica. — Občinski proračun je v osnutku razgrnjen na občini za štirinajst dni na vpogled strankam. Pečati se bomo z osnutkom v prihodnjih dneh. Proračunska seja se bo vršila v kratkem.

Novo mesto

○ Umazano čtivo. Tudi v Novo mesto je s Hrvaškega zašlo umazano čtivo. Prve številke raznih šundskih romanov so bile razposlane na različne naslove. Večina naslovnikov se vabilu na umazano čtivo ni odzvala. Vendar se je našla trgovina, ki to čtivo, ki prihaja trikrat na teden in nosi vpljive naslove, razprodaja. Po tem umazanemu čtivu pa pridno sega nedorastla mladina, ki s slasijo požira rakne opolzke ocvirke le šundarije ter kviri s tem svoj moralni in estetični fut. Vse dobro misleče pozivamo, da primerno vplivajo na mladino

PRIZNANO

najboljša oblačila pri najnižjih cenah nudi renomirana trdka

J. MAČEK

Ljubljana, Aleksandrova cesta 12

Zločini „Goriške straže“

Mi smo že povedali svoje mnenje, zakaj je bila ustavljena »Goriška Straža«. Sedaj pa iz uradnega fašistovskega glasila izvemo vse pregrehe tega slovenskega lista. Da bi se javnost o brezpravnem zatiranju slovenskega tiska še bolj prepričala, objavljamo članek fašistovskega glasila v celoti:

»Medtem ko je urednik Goriške Straže v ječi pod obtožbo, da so ga našli, ko se je peljal z avtomobilom, namenjenim v Idrijo, na katerem je bilo čez 12.000 patronov za pištole »Steyr«, časopisi onkraj meje ne najdejo dovolj besed, da grajajo ustave tega slovenskega lista, ki naj bi bil zadnji slovenski časnik, tiskan v Italiji. Ne glede na dejstvo, da ta trditve ne odgovarjajo resnici, ker izhaja samo v goriški deželi še pet časnikov v slovenskem jeziku, in sicer Gospodarski Vestnik, Zbornik, Naš čoln, Jasele in Staničev Vestnik, je dejstvo, da Goriška Straža ni bila nikdar zaplenjena, ker je pisana v slovenščini, kakor kaj radi zvijačno trdijo onkraj meje, ampak vsaka zaplemba je bila globoko utemeljena.

Trnasta zloba. Prefektura je nasproti listu iz Riva Plazzutta še celo preveč prizanesljivosti pokazala in je njegove urednike večkrat opozorila, naj bi bila zmernejša in naj bi se držala mej resničnosti in treznosti ter je vsak svoj opomin spremljala z očetovskimi nasveti, ki jih niso nikdar upoštevali niti poslušali, ko so morali vendar enkrat razumeti, da z namigavanji in puščicami proti ustanovam vlade niso mogli drugega doseči kot zaplembo, opomin in končno preklic priznanja odgovornega urednika.

Prvi opomin je bil dejansko dan Goriški Straži 1. septembra 1927 po dolgi vrsti zaplemb, radi njenega zahrbljenega rovarjenja, vsega potkanega z gnevom in srdom proti ustanovam domovine. Članki, objavljeni v Straži pred tem opominom, čeprav so bili včasih gospodarski, so vedno vsebovali grenke kritike od vlade izdanih odlokov in so bili tako navdahnjeni, da bi v braveh morali vzbuditi čustvo sovražstva proti vsemu, kar diši po italijanstvu. Niso manjkale zaplembe radi odkritega sovražstva proti armadi, ko so zlobno komentirali pisma fanlov vojakov.

Po daljši dobi ponavljajočih se zaplemb, izvršenih vedno radi tendencioznih člankov, je prefektura Goriški Straži 6. septembra 1928 poslala drugi opomin radi javnega hujskanja tega lista proti enotnosti italijanske države.

V teh člankih so skušali vcepiti drugorodni mladini nezaupnost in sovražstvo proti ustanovam vlade in so trdili, da Slovenci ne tvorijo rase, govorče drug jezik, ter utrjevali v vseh drugorodnih zavest, da je slovensko ljudstvo narod, ki stoji, če ne višje vsaj na isti stopnji kot italijanski in zato ga morajo tudi v Italiji spoštovati kot narod!

Niti ta opomin ni koristil, da bi se Straža brzdala. Prav za prav so se njeni uredniki še bolj razsrdili in postopoma nadaljevali razpravljanje o političnem vprašanju, ki so ga skušali zaman proglasiti v začetku leta. Vse sile so napenjali v boju za narodno neodvisnost. Ta misel se je zrcalila večkrat tudi v nezaplenjenih člankih, v katerih so pravili, da se borijo za »žareče sonce«.

Stare zvijačnosti. Takih tudi debelotiskanih člankov je bilo še precej. Mnogi so bili dvomni. Najdrzejši so pa bili članki, s katerimi so skušali diskreditirati agrarni kredit po spremembi Goriške Zveze v državno ustanovo (članek misli goriško Zadržno zvezo). Pod vplivom takih člankov so tudi župniki po deželi s prižnice opozarjali kmete, naj dvignejo vloge pri zadržnih posojilnicah. Bil je tudi trenutek, ko so ljudje denarje dvigali. A ta gonja je trajala le malo časa, ker so ljudje kmalu razumeli, da so se pridigarji v svojem sovražstvu do italijanskih institucij grdo zlagali. Kljub temu se članki, ki so nameravali spravljati Italijane v slabo luč, niso omejevali na zadevo Zadržne Zveze, ampak v Straži so našle široko gostoljubnost podrobne vesti, v katerih so zamolčevali majhne domače uzmo-

viče, pač pa na vse načine opozarjali na to, ve, če so bili Italijani.

Včasih so imeli nadzorovalni organi skoro vtis, da imajo v Straži pred seboj list, ki se ne tiska v Italiji. Uredniki so se namreč na vse načine trudili, da bi opozarjali na potovanja kralja Petra, dela v skupščini, dogodke v Jugoslaviji, mnenje Poincaréja o narodnih manjšinah, govore nemškega kancelerja glede poljskih manjšin, Seiplovo delovanje, zveze nemških akademikov v Inomostu z jugoslovanskimi tovariši, politično življenje v Ljubljani, speve domorodne ljubezni, lirčne pesmi Prešernove, obupne vzkliske duhovnika Gregorčiča. Če so govorili o naših krajih, so navajali le pritožbe proti podežlatom, ki so jih smatrali za skrajno škodljivo ustanovo, in dokazovali škodljivost davščin, kakor da bi te bile vpeljane samo v pogin Slovencev.

Z eno besedo, bilo je, kakor da bi ta list prihajal iz inozemstva, ne pa iz italijanskega mesta. In ta težnja, da bi slovensko mladino orientirali za Jugoslavijo, je nadaljevala z nezmotljivo trmo kljub neprestanim opozorilom prefektore.

Boj italijanski šoli. Potem je prišla še vojna proti italijanskim učiteljem. Na tem polju so si pa dovoljevali najrazličnejše stvari. Zagovarjali so na najbolj nezmisljen način slovenske učitelje hujskače proti ukrepom šolskih oblasti. Zahtevali so ironično, naj jih narodna vlada vpokoji.

Mnogi so bili načini, s katerimi je ta slovenski list izzival intervencijo oblasti, vsi so imeli en sam namen. Se celo do te nezmislne zahteve so prišli, da bi morale biti osebne izkaznice in potni listi slovenski. Nekega dne je Straža morala objaviti tudi kategoričen demant proti nemškemu listu Zillier Zeitung, ki se tiska v Jugoslaviji, in ki je očital Straži postopanje z manjšinami v Jugoslaviji, kjer je poudarjal ta list, da se tem manjšinam mnogo slabše godi kot drugorodnim manjšinam v Italiji.

Ni bilo dovolj, da je Straža namigavala proti vsem in proti vsemu, skušala je tudi nahujskati starše, da bi otrok ne pošiljali v italijanske šole. Zato je Straža svetovala slovenskim materam, naj spremenijo svoja stanovanja v šole za poučevanje slovensčine. Pa so pritegovali dogodke iz Drežnice in Vrabč, da bi naše najlepše patriotične ustanove blatili. Končali so s pozivom mladeničem, da morajo slovensko akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani smatrati kot najvišje svetilišče, kot svetilnik žareče veličine, od katerega izhaja žarka luč bodočnosti.

Niso manjkale žalteve ironične opazke proti fašizmu, proti Vojvodni, proti velikeinu svetu. Zaganjala se je proti Balili, želeč osemšiti to ustanovo, sarkastično so pisali o spreminjevanju imen. Niso pozabili kvesture (polije) in skušali so sploh diskreditirati državo pred drugorodci. Sledile so cele vrste najrazličnejših zlobnih dopisov. Prefektura, ki je bila upala, da se bo Straža po drugem opominu poboljšala, se je uverila, da je postalo njegovo pisanje le še bolj strupeno in zločinsko.

Upravičen ukrep. Tako je prišlo do tretjega opomina in do preklica priznanja odgovornega urednika.

To je resnica, ki je prefekturo prisilila k ukrepom proti »Straži« in naj se ne reče, kakor se to onkraj meje trdi, da je bila ustavljena, ker je to bil edini slovenski list v Italiji.

Dejstva dovolj jasno dokazujejo uprav nasprotno. Dodamo, da je bila prefektura sploh mnogo prepoustljiva proti voditeljem »Straže« in da je vse predlogi trpela take razmere, ki bi mogle med Slovenci vzbuditi sum, da so Italijani ljudje, iz katerih se lahko vsak norčuje.

Ta uradna izvajanja so najbolj dragoceno priznanje fašistov samih, da je slovenska manjšina v Italiji brez vsake pravice. So obenem dokaz, da so doseganje kritike in protesti bili še vse preblagi.

Gospodarstvo

Plenarna seja zbornice

se vrši v sredo, dne 5. decembra 1928 ob 8. uri zjutraj v zbornišni dvorani. Dnevni red je: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo o razsodišču Zbornice za trgovino, obrt in industrijo. 3. Racionalizacija v naši trgovini. 4. Poročilo odbora za sestavo načrta službene pragmatike. 5. Proračun Zbornice za leto 1929. 6. Samostojni predlog. 7. Tajna seja. Iz bilance hrvatske lesne industrije. Drvinje, d. d., Zagreb izkazuje za 1927 na kapital 9.25 milj. Din izgubo v znesku 14.816 Din (izguba za 1926 je znašala 106.452 Din). Krapinska tovarna poljšiva in parna žaga, d. d., Zagreb izkazuje pri kapitalu 2 milj. Din za 1927 izgubo v znesku 49.167 Din, do čim je znašala izguba za 1926 801.173 Din. Sedaj ima podjetje samo parno žago. — Iz bilane je razvidno izboljšanje v letu 1927 napram 1926.

Obrestna mera

Na zadnji seji upravnega odbora Narodne banke so člani odbora poročali o gospodarskem položaju v posameznih pokrajinah naše države. Najzanimivejši podatki iz teh poročil so gotovo o višini obrestne mere.

Tako znaša v Sloveniji obrestna mera za vloge brez odpovedi v Ljubljani 5—6%, v Mariboru 5—6%, za vezane vloge 7—7½%, v Mariboru pa 8—8½%. Eskontna obrestna mera je 10—12%, ravno toliko za tekoče račune; za hipotekarna posojila se plačuje pa po 8—9%.

Na Hrvatskem je obrestna mera za vloge pri večjih zavodih 4—8%, za eskont in tekoče račune 10—14%, pri malih zavodih se obrestujejo vloge po 6—12%, krediti pa po 16—20%, pri privatnih celo 25%, v nekaterih slučajih celo več.

V Vojvodini znaša obrestna mera za vloge 6—7%, za eskont in tekoče račune pa 12—17%. Zadnji čas se opaža podražitev denarja.

V Bosni in Hercegovini je pri bankah obrestna mera za vloge 6—10%, v nekaterih slučajih tudi 12%; za eskont se plača 12—24%; pri večjih bankah 12—16%, pri srednjih 14—18%, pri manjših pa 16 in 24%.

V Valjevu (notranjost Srbije) je razmeroma »solidna (cilat!) obrestna mera: za vloge se plačuje 10—12%, za eskont, tekoče račune in lombard pa 15—18%.

IZKAZ O STANJU NARODNE BANKE

z dne 22. novembra 1928. (Vse v milj. Din: v oklepajih razlika napram izkazu z dne 15. nov. 1928.) Aktiva: kov. podloga 372.3 (+ 6.9), posojila 1032.6 (— 47.2), saldo razn. računov 615.2 (— 69.3); pasiva: bankovci 5487.6 (— 163.6), drž. terjatve 418.1 (+ 142.7), razne obveznosti 618.8 (— 88.7); ostale postavke neizpremenjene.

III. oblastna vinska razstava in vinski sejem v Ptujju se vrši v dneh 3., 4. in 5. marca 1929. Ker je letošnja vinska letina izpadla kvantitativno in pri poznih trgativah tudi kvalitativno prav ugodno, bo ta razstava brez dvoma nudila vsem zanimancem veliko čisto dobrega vina po zmernih cenah.

Borza

29. novembra 1928.

DENAR

Devizni promet na ljubljanski borzi je nadalje slab. Tečaj Berlina, Pariza in Londona so popustili, dočim so ostale devize neizpremenjene. Privatno blago je bilo zaključeno edino v devizi Trst in deloma Pariz, vse ostalo pa je dala Narodna banka.

Zagreb. Berlin 1354.50—1357.50, Curih 1094.10 do 1097.10, Dunaj 798.50—801.50, London 275.86 do 276.16, Newyork 56.77—56.97, Pariz 221.36—223.36, Praga 168.27—169.07, Trst 296.04—298.04.

Belgrad. Berlin 1357.1—1359.5, Budimpešta 990.5—993.5, Curih 1094.10—1097.10, Dunaj 793.4

Rabite
Tungsram
barium-elektronke

—801.5, London 275.25—275.50, Newyork 56.775—56.975, Pariz 221.23—223.36, Praga 168.27—169.07, Trst 297.017—297.07.

Curih. Belgrad 9.1225, Berlin 123.71, Budimpešta 90.48, Bukarešt 3.12, Dunaj 72.98, London 25.1825, Newyork 519 —, Pariz 20.295, Trst 27.195, Praga 15.3775, Sofija 3.75, Varšava 58.15, Madrid 83.65.

Devizni tečaji na ljubljanski borzi

29. novembra 1928.

	povpraš.	pon.	srednji	sr. 28 XI.
Amsterdam	—	2285.—	—	—
Berlin	1354.50	1357.50	1356.—	1356.50
Bruselj	—	791.17	—	—
Budimpešta	—	992.04	—	—
Curih	1094.10	1097.10	1095.64	1095.60
Dunaj	798.50	801.50	800.—	800.—
London	—	275.95	—	—
Newyork	—	56.875	—	—
Pariz	221.36	223.36	222.36	222.42
Praga	168.27	169.07	168.67	168.67
Trst	297.09	299.09	298.09	—

VREDNOSTNI PAPIRIJI

Ljubljana. Celjska 158 den., Ljublj. kreditna 128 zaklj., Prastediona 920 den., Kred. zavod 175 den., Vevče 110 den., Ruše 260—280, Stavnica 56 den., Sešir 105 den.

Zagreb. Drž. pap.: vojna škoda ar. 436.50—437.50, kasa 436—437, termini: 11. 440—440.50, 7% inv. pos. 85.50—86, agrari 53.50—54. — Banč. pap.: Union 57.50—58.50, Poljo 17.50—18, Kred. 85, Jugo 90—91, Lj. Kr. 126—127, Medjun. 57.50, Prasted. 920—925, Srpska 152—153, Zem. 139—140, Obrt 38—39. — Ind. pap.: Guttman 200—202.50, Slavonia 6.50—6.75, Slaveks 100—105, Danica 150—154, Drava 475—525, Seferana 460—470, Split cem. 675, Osj. ljev. 175—180, Brog. vag. 300—305, Union 305—320, Isis 23—25, Ragusea 490—500, Trbovlje 480—485, Vevče 114, Nar. šum 16, Pir. Sar 275—280, Milin 19.50, Oceania 255—370.

Belgrad. Narodna banka 7050—7180, vojna odškodnina 436—438, 12. 441.50, 7% inv. pos 86—86.25, agrari 53.50—54.50.

Dunaj. Podon.-savska-jadrana. 84.40, Zivno 129.25, Alpine 42.95, Leykam 9.55, Trbovlje 58.90, Kranjska industr. 35.15, Slavex 12, Slavonija 0.74.

Zito

Danes je pšenica zopet padla v ceni ter se dobi gornjebaško blago po 245 Din nakl. post., vendar na ugodnejših postajah blaga ni na ponudbo. Banška pšenica velja 238—242.50 Din nakl. post. Kupčije ni. Času primerno suha koruza velja 247.50 Din, umetno sušena pa 267.50 Din nakl. post. Kupčije ni. Laplatsko blago notira za julij, avgust in september 280 Din Postojna. Pšenična moka se drži na bazi 360 Din za srednjo baško znamko. V ostalih predmetih ni izpremembe.

V Ljubljani so notacije nespremenjene. Zaključena sta bila dva vagona pšenice. Tendence neizpremenjene.

Novi Sad. Pšenica: bč. bn. sr. 242.50—245; oves: bč. bn. sr. 242.50—244.50; koruza: bč. nova 237.50—240; ječmen: bč. 255—260; krompir: slov. 105—110, medjim. 104—110; moka: 0 g 347.50—357.50, 2 327.50—337.50, 5 307.50—317.50, 6 270—280, 7 265—275, 8 205—215; otrobi 180—185, bn 175—180; seno 115—120. Promet: 25 vag. pšenice, 2 sena, 15 koruze, 3 krompirja, 6 moke; skupaj 49 vagonov.

Les

Na ljubljanski borzi je bilo zaključenih šest vagonov prago. Tendence čvrsta.

Deželni pridelki

Fižol je brez vsakega zanimanja in cena mu je oslabela. Nakupuje se sedaj: visoke vrste po 6—8 Din, nizke vrste po 5—5.60 Din.

Detelja je ravnotako brez zanimanja in se plačuje producentu po 16 Din.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Petek, 30. novembra: 12.30: Reproduciran glasba in borzna poročila. — 18.30: O gospodinjstvu, predava gđe. C. Krekova. — 19: Francoščina, poučuje dr. Stane Leben. — 19.30: Ljudska umetnost, predava dr. Stane Vurnik. — 20: Adamič: Ecce dolor, poje zbor »Ljubljanec«. Nato simfonični koncert godbe Dravske divizije. — 22. Poročila.

Drugi programi

Petek, 30. novembra.

Zagreb: 17.15 Laha glasba. — 20.35 Komorni koncert. — Breslau: 20.15 Orkestralni koncert s pestrin sponedom. Odlomki iz oper itd. — Praga: 12.30 Opoldanski koncert. — 16.30 Popoldanski koncert godal. kvarteta. — 19 Valčki. — 20 »Strakoniški igralec na dudo«. — 22.20 Plesna glasba. Leipzig: 20. Orkestralni koncert. — 21 »Klarise pol srca«, veseloigra. — Stuttgart: 16.15 Popoldanski koncert. — 20.15 Koncert vojaške godbe. — 21.15 Vokalna glasba; nato veseloigra. — Bern: 20 Poljuden večer. Moški pevski zbor in mandolinski orkester. — 21.20 Orkestralni koncert. — Katowice: 18 Prenos koncerta iz Varšave. — 20.15 Simfonični koncert iz Varšave. — Rim: 17.30 in 20.45 Vokalni in instrumentalni koncert. — Berlin: 17 Zabavna orkestralna glasba. — 20 Koncert Wagnerjeve glasbe. 21.30 Recitacija iz zabavne proze. — Dunaj: 11 Koncert godalnega kvarteta. — 16 Popoldanski

koncert. — 17.30 Brahms: Vijolinska sonata. — 20.05 Zborovski koncert dunajskega madrigalnega društva. — 21.25 Koncert narodnih pesmi. — München: 12.55 Koncert šramel tria. — 19 Vokalni koncert. — 20.05 Simfonični koncert. — Milano: 20.30 Instrumentalni in vokalni koncert skladb A. Zanella. — Budapest: 12.20 Koncert tria. — 17.10 Koncert ciganske kapele. — 19.30 Prenos iz opere; nato jazz band.

Sobota, 1. decembra.

Zagreb: 17.30 Poljuden koncert. — 20.35 Večer najmlajše jugoslovanske lirike. — Breslau: 20.15 Poljuden koncert. — 22.30 Plesna glasba. — Praga: 12.30 Opoldanski koncert. — 16.30 Popoldanski koncert. — 20 Suppé: Boccaccio, opereta. — 22.25 Plesna glasba. — Leipzig: 20. Zabaven večer. — 22.30 Plesna glasba. — Stuttgart: 16.30 Odlomki iz italijanskih oper. — 20.15 Večer Brahmsove komorne glasbe; nato vesel spored in plesna glasba. Bern: 17 Orkestralna glasba. — 20 Berlioz: Requiem. — Katowice: 20.30 Prenos večernega koncerta iz Varšave. — Rim: 17.30 Vokalni in instrumentalni koncert. — 20.45 Massenet: Cendrillon, opera v 4 dej. — Berlin: 16.30 Zabavna glasba. — 20 Zabava. — 21 Koncert sodobne glasbe. — Dunaj: 11 Koncert kvarteta. — 16 Popoldanski koncert simfon. orkestra. — 19.30 Komorni koncert. — 20.50 »Der Fall Panische«, igra; orkestralni koncert. — München: 18.10 Ljudske pesmi za mešani zbor. — 20.30 »Netopir« (J. Strauß). — Milan: 20.30 Koncert s pestrin sponedom. — Budapest: 17.45 Laha glasba. — 20.30 »Netopir« (Strauß). — 22.20 Koncert ciganske kapele.

Sveta življenje in vrvenje

Peter Klemen:

Slovenski kurir in njegova smola

(Popotni spomiri iz dni po prevratu.)

(Dalje)

Legacijski tajnik doktor M. Mihajlovič, mlad šibak gospod, je na vsak način želel, da se sestanemo. Ivan Lorkovič je bil tega vesel, je bil pač politik in politika zanimajo vse druge reči kakor nepraktične, čudaške jezikoslovce.

Vendar je tudi mene pričel zanimati ta nepričakovani rendez-vous. Zdelo se mi je,

† Admiral Reinhard Scheer, poveljnik nemškega brodoma v veliki bitki pri Skagerraku in zadnji načelnik nemškega cesarskega admiralskega štaba.

da se ne počutim več tako nervoznega in blebetavega kot prej, vrivale so se mi celo nesrečne misli, da me ljudje smatrajo za resnega politika, ki ga domovina pošilja v tujino, da zastopa njene interese. Da bi bila moja politična dostojanstvenost še večja, sem si kupil nov ovratnik, manšete in nekaj robcev po dve liri.

Ker je bil moj popotni sobojevnik Rude že odšel, sem se preselil tudi jaz isti večer iz hotela »Quirinal« v »Flora«, da bi bil skupaj na vseh potih z gospodom Lorkovičem. Dobil sem ga v sobi, ko si je ravno snažil nohte. Umiš se je že bil. Preoblekel sem se tudi jaz, oziroma menjal sem ovratnik in manšete, zapel sem z vsemi gumbi suknjo, da se ne bi videla strgana podvleka na desni strani, in toaleta je bila končana.

Pogledal sem v ogledalo, se zasukal na levo, na desno in vprašal gospoda Ivana, če sem dober.

»Dobri ste,« je rekel, »in nič ne de, če imate strgano podvleko, tudi v politiki je večkrat kaj proklete strganega, če se tudi na zunaj gumbi še drže.«

Šla sva.

Pri gospodu Müllerju so naju zelo prijazno sprejeli. Hišna nama je odprla in nama pomagala sleči zimske suknje, a jaz sem bil zopet v zadregi, ker moja ni imela traku, in ubogo dekle se je stegalo in stegalo toliko časa, da je suknja nazadnje le obvisela na kljuki.

Počakala sva v čakalnici. Medtem sem jaz še enkrat pregledal svoje gume, se pošteno useknil in vrata v salon so se odprla.

Bila je to prav mala, pa okusno opravljena soba s kaminom na eni strani in s knjižnico na drugi. Bili so tam že gospodje Mihajlovič, Marchese de Viti de Marco in korespondent Müller z gospo.

Sedli smo in začel se je banalen pogovor o lepoti rimskih cest in spomenikov.

Vse je bilo: »assai bello, molto bello« in Müller je pripomnil, da je Viktor Emanuelov

spomenik: terribilmente bello. — Menda je mislil tudi tako kot jaz, kajti ta asirska zgradba je res »strašno lepa«.

Prišel je pogovor tudi na vreme. Oni so nama pripovedovali, da je v Rimu zelo lepo, midva sva odgovarjala, da je pri nas mrz in precej grdo.

Rekli so, da je antanta zmagala, midva sva pripomnila, da sta Avstrija in Nemčija premagani.

Marchese je izpraševal o prehrani pri nas, jaz sem si dovolil vprašanje o prehrani v Italiji.

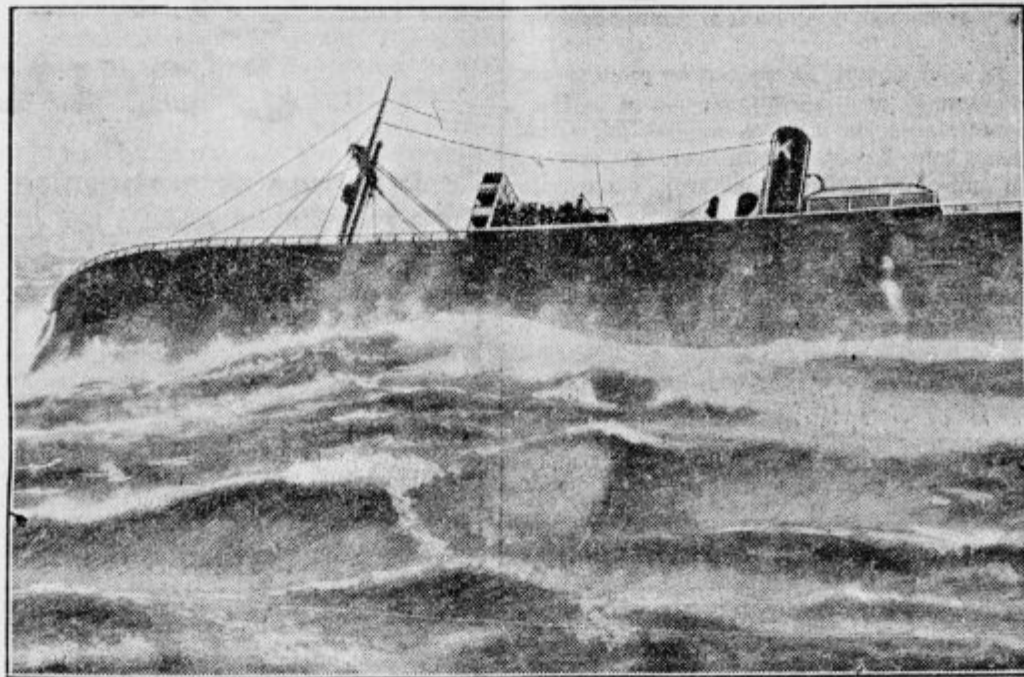
Prav duhovito, tako duhovito, da sem že komaj sedel, četudi je bila med tem gospa Müllerjeva nalila taso čaja in mi jo postavila na kolena.

Pri vsem tem pogovoru sem se bal le tega, da v svoji pozabljenosti odpnem suknjo in ljudje zagledajo razdejanje na moji podvleki.

(Dalje.)

Boj za prestole

Čudna stvar: prestoli se rušijo kakor bi bili iz ila, razne bivše kronane glave postajajo smešne prikazni, na vsak način jim vedno manjka denarja — človek bi rekel, da bi se danes komaj še našli interesi za kak nezaseden prestol. Temu pa vendar ni tako — prestoli imajo še vedno svoje pretendente. Tako se n. pr. za ogrski prestol potegujejo kar štirje legitimni in nelegitimni pretendenti. Predvsem je tu prvorojeni sin pok. cesarja Karola — Oton, vsekakor najzakonitejši

Britanski parnik, ki ga je viharno morje vrglo na belgijsko obalo. Moštvo se je rešilo.

med pretendenti. Z njim tekmuje sin bivšega nadvojvode Friderika — Albrecht. Proti njemu je nastopil bivši nadvojvoda Leopold, ki je v nekem intervjuju izjavil, da je Albrecht dejansko sin polkovnika Pronaya, ki je stalen gost pri Friderikovi in mu je Albrecht čudovito podoben; pozval je Albrehta, naj si da preiskata kri, da tako dokaže, ali je Habsburžan ali ni. S tem je hotel Leopold onemogočiti Albrehta kot pretendenta, toda uračunal se je. Cisti Madžari so sedaj šele prav navdušeni za Albrehta, češ da se v njegovih žilah pretaka madjarska kri. — Kot nadaljnji pretendent na ogrski prestol velja dalje židovski potomec Harmsworth, sin lorda Rothermera, velikega zagovornika madjarskih veleogrskih zahtev. — Tiho, pa vztrajno si utira pot do ogrskega prestola četrti pretendent — sedanji ogrski guverner Nikolaj Horthy. Enega sina je oženil s hčerjo grofa Jožefa

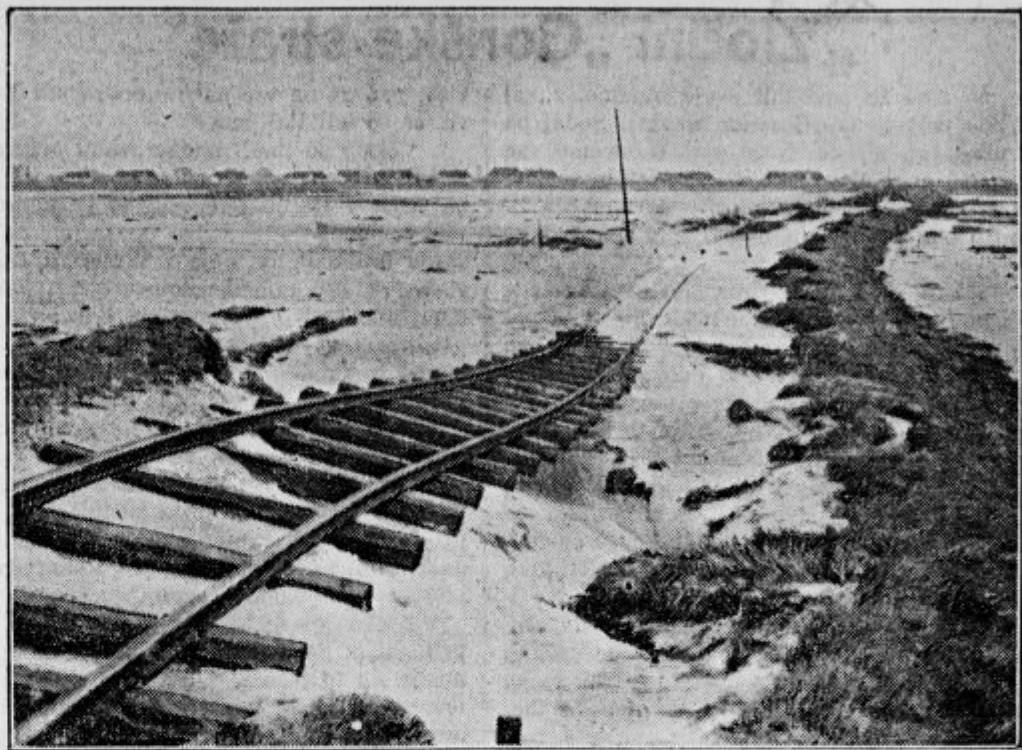
delski Piasta, iz rodu Boleslava II., ki si privaja naslov poljskega kralja kot Pavel I. Mož živi v Ameriki in si vzdržuje cel dvor, dasi v skromnih mejah. Za njim stoji »Organizacija kanadskih plemičev«. Poljaki v domovini se »Pavlu I.« smejejo.

Radio in film v Sovjetski Rusiji

Mnogo večjega pomena nego kje drugod sta radio in film v deželah, kjer ni prometnih sredstev in kjer je med prebivalstvom nepismenost še zelo velika. To velja posebno za Rusijo. Sovjeti zlasti radio temeljito izkoriščajo. Vsaj vsako nedeljo doni radijski zvočnik po trgih in vaseh in razširja izobrazbo in — seveda — komunistično vero. — O ruskem filmu izredno zanimivo poročila nemški pravosodni minister Erich Koch-Weser v svoji knjigi »Današnja Rusija«. »Neverjetno je, kako malo je videti po ruskih kinematografih dragocene ruske filme. Zdi se, da imajo premalo filmov in da so mnogo predragi. Zato služijo pač v prvi vrsti za izvoz.« Pisatelj nato ostro obsoja ameriški filmski kič, ki se predstavlja tudi po Rusiji, in nadaljuje: »Razveseljivo je, kako odločno odbija ruska filmska umetnost vse, kar ima namen podžigati spolni nagon. Zdi se, kakor da bi dalekosežna svoboda v spolnem življenju gasila veselje nad takimi predstavami in da zlasti ženske igralkice brezpogojno odpravljajo, da bi nastopale na odru kot spolno bitje namesto kot človek. Vse je usmerjeno po zahtevah razuma, čustva in lepočutja.«

Ob nogo in ženina

Lastnica velikega modnega salona v Parizu bi se bila imela v kratkem poročiti. Samo ena stvar je bila nekaka ovira — nevesta je imela precej močno razvite noge, na kar jo je ženin večkrat z neprikrito ironijo opozoril. Nesrečna nevesta bi se bila rada za vsako ceno rešila tega nedostatka. Proti vsemu pričakovanju je našla kirurga, ki je bil voljan, da ji meča dobesedno obteše. Najprej je izvršil operacijo na eni nogi; v teku 48 ur je pa postalo stanje bolnice tako nevarno, da so ji morali nogo nemudoma odrezati. Ženin je nato takoj razdril zaroko. Nesrečno dekle toži sedaj kirurga na plačilo 500.000 fran kov odškodnine — za nogo in ženina.

Železniška proga pri Hörnau na Syltu, ki jo je ob zadnjih viharjih morsko valovje porušilo.

V dveh - treh vrstah

Sigrid Undset, norveška katoliška pisateljica, daruje pravkar prejeto Noblovo nagrado v človekoljubne namene.

Na dunajski univerzi je v tekočem zimskem semestru vpisanih 11.245 rednih slušateljev, za 500 več nego lani. Med slušatelji je posebno mnogo državljanov iz nasledstvenih dežel, posebno z Balkana. Rednih profesorjev je 205, priv. docentov nad 400 in 176 asistentov.

Kmetijskih strokovnjakov žele v Sovjetski Rusiji; »Sovnarkom« je sprejel poseben zakon za nastavljanje inozemskih strokovnjakov na višjih kmetijskih šolah.

Monografija o Sofiji je izšla v spomin 50-letnice bolgarske svobode; izdal jo je arheološki institut.

Častni naslov najboljšie filmske umetnice je dobila Lillian Gish v sedmi knjigi, ki jo je letos izdala vseučiliška knjižnica v Washingtonu. Te majhne knjižice, od katerih vsaka obdeluje kakšno fazo iz ameriškega kulturnega življenja, so v Ameriki zelo popularne in Lillian Gish je prva igralka, o kateri se piše v teh knjižicah.

Sofijska univerza, ki je edino bolgarsko vseučilišče, je letos otvorila še veterinarsko fakulteto. Vseh slušateljev je letos vpisanih na univerzi 4000, od tega 1200 žensk. Največ slušateljev ima pravna fakulteta — 1100, najmanj medicinska: 500; vzrok je v tem, ker je zdravnikov na Bolgarskem že danes preveč.

Spomini o Dostojevskem. V Moskvi pripravljajo izdajo spominov mlajšega brata pisatelja F. Dostojevskega — Andreja Mihajloviča. Spomini obsegajo ogromno gradiva iz otroških let Dostojevskega in odkrivajo razmere, v katerih je rastel.

V Vatikanu sta se podri dve nadstropji zgradbe, v kateri je bila nastanjena papeška garda. Človeških žrtev ni bilo.

Propadla je banka Credito Meridionale v Neapolju. Posluževala se je fašistične reklame in na ta način dobila za 350 milijonov vlog. Drzne spekulacije so jo zadavile. Med bančnimi funkcionarji je bilo več vodilnih fašistov.

*

Pisatelji in kritiki se navadno ne ljubijo med seboj. Mladi Göthe je klet: »Ubij ga psa, zakaj kritik je!« — Ko je umrl francoski pesnik Scarron, so našli v njegovi zapuščini skrbno v papir zaviti zlatnik. Na listku je bilo teh-le par vrstice: »Ta zlatnik sem hranil 20 let z namenom, da bi si na Trgu Grese najel okno, ako bi kdaj obešali kakega kritika.«

*

Slikar: »Danes sem prejel državno naročilo.«

Prijatelj: »Beži, kaj takega pa?«

Slikar: »Vabilo na sodnijo kot priča.«

Martha Barth, bivša kravja dekla princa Avgusta Viljema Pruskega, ki je po vojni štiri leta nastopala kot princezinja Margareta Pruska, občevala v knežjih družinah in izvajala raznim patriotičnim ljudem velike vsote. Zaradi teh goljufij je stala te dni pred porotniki v Erfurtu in bila obsojena na 2 leti ječe; vsteje se ji eno leto preiskovalnega zapora, a čez 6 mesecev se pogojno izpusti na svobodo za tri leta, nakar se ji, če se bo pošteno obnašala, ostala kazen odpusti.

Razvaline dvonadstropne hiše, ki se je te dni podrla na Alserbachstrasse na Dunaju. Hiša je bila stara nad 100 let; pritličje so predelovali za trgovino ter pri tem s traverzami preobtežili oporne stebre. Na srečo je eden zidarjev opazil, kako popuščajo opore ter pravočasno opozoril delavce in stranke, da so rešili vsaj golo življenje.

Za duha in srce

Zagrebsko pismo

Zopet smo doživeli premijero na trgu Kralja Tomislava, in sicer premijero »Crkvene miši od L. Fedora. Komad sam nima posebne vrednosti, vendar pa ga bo publika rada gledala. O njem vam ne bi niti poročal, da se ni pri premijeri vprav proslavila gđe. Nada Babič. Ta izredno nadarjena igralka vedno krepke napreduje do prvostopne moči. Vsak njen komad daje vedno več dokazov o njenih odličnih umetniških sposobnostih. Vsako vlogo poglubi in ji da mnogo naravnosti, iskrene prisrčnosti, veselja in moči. Poleg nje je bil na višini g. Dujšin, o katerem je bilo govora o Krljezi »V agoniji«. Tako dan za dnevom mlade sile v našem gledališču polagoma prevzemajo slavo naše stare generacije, pa bi bilo dobro, da zopet vidimo naše stare igralce v večjih vlogah, a ne, da nam g. Pavič figurira na odru kot nemogoči škof Taussi.

Matica Hrvatska, ki je med vojno zašla v krizo in ki jo je že zdavnaj premagala, je v zadnjem času razvila nenavadno veliko delavnost. Tako je za preteklo leto izdala »Hrvatsko kolo«, velik almanah z mnogovrstnimi prispevki, v katerem so kot med sodružniki mnogi znani hrvatski pisatelji. Izmed ostalih del je potrebno posebej omeniti delo pokojnega hrvatskega pravnega zgodovinarja Vladimira Mažuraniča »Gibalim«, potem razpravo pokojnega zgodovinarja Klaiča »Crvena Hrvatska in crvena Rusija«. Dalje je zelo zanimiva razprava Gjura Szabca o starem Zagrebu, v kateri ta marljivo raziskovalec zagrebske zgodovine govori o licu Zagreba v 19. stoletju, podajajoč zanimivo zgodovino poedinih stavb in poedinih graditeljev, zlasti onih, ki so v Zagrebu zgradili lepo število hiš v novoklasicizmu. Urednik »Hrvatske Prosvjete« je objavil v tej številki »Kolo« pregled hrvatske književnosti po ekspresionizmu. O staroslovenskem koralu je napisal razpravo naš proslavljeni kompozist Božidar Sirola. Slovenski rojak dr. Boris Zarnik je napisal dokumentarno razpravo o »rasnem sestavu evropskega prebivalstva«. Poleg tega vsebuje to »Kolo« veliko število literarnih prispevkov od najboljših hrvatskih književnikov. Razen tega je, kakor smo že javili, Matica ustanovila tudi svoj list »Hrvatska revija«, prva dvojna številka v velikem kvart formatu je izšla v krasni opremi Vladimira Kirina. V rednih izdajah je izdala veliko monografijo arheologa Frana Bulića »Dioklecijanova palača«. V tej knjigi je proslavljeni učenjak podal zgodovino Dioklecijanove palače in pregled spisov o tem glavnem spomeniku rimskega stavbarstva; kljub strogo znanstvenemu značaju se čita knjiga lahko in prijetno. O Tomi Spilčanu, državniku in pisatelju, je objavil Kerubin Segvič razpravo pod naslovom: »Toma Spilčanu«. Pesnik Vladimir Nazor je zasloven v letošnjih izdajah s knjigo »Priče«, a nedavno umrli pisatelj Fran Mažuranič s knjigo prekrasnih črtic »Od zore do mraka«. Dalje je Matica izdala tudi »Zbrane novele« bolgarskega pisatelja Eline Pelina (Dimitra Ivanova) v prevodu. Slednjič je treba omeniti še izredno izdanje »Hrvatske Matice«, namreč veliko in monumentalno delo Josipa Strzygowskega (dunajskega vseučiliškega profesorja za um. zgodovino) »Staro-hrvatska umjetnost«. Kakor se vidi, je postala Matica zelo aktivna in se trudi, da preskrbi svojim članom dobre knjige in od najboljših pisateljev. Tako je ona, poleg Društva sv. Jeronima, postala najaktivnejša hrvatska založba, dočim nekateri naši knjigarnarji, kateri imajo sredstva in možnosti, spijo ali prodajajo sejmsko blago. Knjige »Matice Hrvatske« moremo priporočiti tudi slovenski čita-joči publiki, zlasti knjigi Vladimira Nazora in pok. Mažuraniča, ker je v njih reprezentirana dvojica krepkih hrvatskih književnikov. Posebno je zanimiva knjiga Frana Mažuraniča, ker se v njej najbolj očituje pisateljevo življenje in njegovo gledanje na

svet, a življenje F. Mažuraniča je bilo nenavadno burno. Zadnjih dvajset let je bival v tujini, ne da bi se vrnil v domačo zemljo. — (Knjige »Matice Hrvatske« se naročijo pri upravi M. H., Zagreb, Matičina ulica.)

„Ruch slowianski“

To ime si je nadel novi, slovanskemu življenju in kulturi namenjeni mesečnik, ki izhaja pod uredništvom prof. T. Lehr-Splawinskega v Lvovu. (Naslov: Lvov, Ossolineum. Letna naročnina za inozemstvo 22.50 zlotov.) Prejeli smo prvo številko od 1. t. m. V uvodni izjavi se uredništvo spominja, kolikokrat so postali tekom zgodovinskega življenja Slovani žrtve lastne medsebojne nevednosti in nesložitosti. Novi, popolnoma nepolitični časopis hoče poglobiti medsebojne stike. Slovani morajo biti složni v obrambi zoper inozemski imperializem pa tudi na gospodarskem polju, da ne postanejo žrtve denarne močovitosti istega imperializma. Slednjič se mora pričeti doba kulturne vzajemnosti, ki naj bi ustvarila slovansko enotno duhovnost in jo uvrstila med druge, sedaj priznane svetovne kulture: latinsko, anglosaksonsko, germansko. Z ozirom na to nalogo bo časopis tudi prinašal pred vsem članke o dnevnih vprašanjih, čeprav hoče v splošnem podajati celokupno, vse panoge obsegačo sliko sodobnega slovanskega življenja. Vsebinsko prve številke tvorijo pregledi: naše kraljevine ob desetletnici, češkoslovaškega gospodarstva, češkoslovaške razstave sodobne kulture v Brnu in slovanske udeležbe pri lvoškem »Vzhodnem velesojmu«, ki so ga obiskali tudi številni jugoslovanski gostje. Edini literarno-zgodovinski članek poroča o prvem zvezku spominov A. Staška (1849-1893), znanega češkega prijatelja poljskega naroda, ki jih je založila praška akademija znanosti l. 1925. Številko zaključujejo navadna tekoča poročila, književne vesti in slinč.

Paul Bourget o Tolstemu

Znani francoski pisatelj Paul Bourget, član pariške akademije, piše v »Revue Catholique« des idées et des faits, da je imel Lev Tolstoj kakor malokateri umetnik dar označiti zunanost ali duševnost svojih junakov. Zato pa je manj umel, kakor kaže primerjanje z drugimi mednarodnimi velikani: Moliérom ali Shakespearejem, ustvariti umetniško celoto. Njegovi romani: Vojna in mir, Ana Karenina in dr. so preveč razkosani kljub vsej prepričljivosti posameznih prizorov ali značajev. Velikanski razsežni snovi primanjkuje arhitektonske uravnosti, enotnega notranjega razvoja. Ta napaka korenini v Tolstojevi notranjosti: zanimal se je samo za pojav ne da bi razsvetlil njegove posledice ali vzroke, njegovo psihološko nujnost. Osebnost je Tolstemu veljala vedno več kakor splošna načela. Zato je tudi našel Tolstoj pozneje, ko se je izneveril umetnosti, v evangeliju nauke, katerih v njem nikoli ni bilo. Ni hotel razumeti, da verstvo ni mogoče brez Cerkev, kateri je izročil Kristus svoje nauke. Pretiravanje osebnega spoznanja je pri Tolstemu povzročilo domišljijo, ki pa je greh, ker temelji na sebičnosti. Stalna zmedena nemirnost in slednjič žalostni beg pa smrt kažejo tudi, da je Tolstemu primanjkovalo duševnega mira, ki je dan samo ponižnim in deležnim pravega spoznanja.

Cerkev in prostozidarstvo

P. Friedrich Muckermann S. J. ugotavlja v listu »Römische Weltkorrespondenz«, da postaja framažonstvo vedno bolj spravljivo napram Cerkvi. Vzroki so v preganjanju prostozidarjev po socialistih in komunistih, ki so prepovedali njihovo delovanje n. pr. v Švici ter na Ruskem. Fašizem je prostozidarjem tudi napovedal vojno, in vedno bolj izgubljajo tla tudi v Ameriki, na bližnjem in daljnem Vzhodu. V tej stiski bi se prostozidarstvo rado naslonilo na katolicizem kot najmočnejšega sovražnika komunističnih in drugih prevratnih gibanj. Tako so poskušali dunajski prostozidarji dr. Reichel in dr. Lennhof, pa tudi ameriški voditelj Ossian Lang, navezati stike s P. Grubrom S. J., ki je tako pobijal framažonstvo. Seveda pa ne morejo ti poskusi spremeniti stališča Cerkev napram prostozidarstvu, pri katerem ne sme slejkoprej ničesar iskati nobeden verni katolik.

Spori

VREMENSKA POROČILA.

JZSS je prejel sledeča vremenska poročila z dne 29. t. m.:
Krajska gora: 8. cm snega, mrzlo, jasno vreme. Na Vršču in v Planici 20 cm snega. Smuka spodobna za vezbe.

Pokorje: Ruška koča in Koča na Klopnem vrhu javljata 20 cm snega, mestoma tudi več. Vreme mrzlo in jasno. Smuka mogoča, četudi ne idealna.

Boh. Bistrica—Sv. Janez. Pripravlja se drsališče pri hotelu Sv. Janez. Ako bo led dober, bo objavljeno jutri v trgovini Gorec. Drsališče je novo zgrajeno po vzgledu ljubljanskega drsališča SK Ilirije in po načrtu inž. Bloudka. Sneg v dolini ni zapadel.

TRIDESET LET NEMŠKE ATLETIKE.

Pričetek lahkoatletike sporta v Nemčiji se ne more več natančno ugotoviti. Vemo le, da so angleški sportniki v desetletju 1880 do 1890 prirejali prve tekme, ki so se jih tudi sami udeleževali. Seveda so bili takrat Angleži večinoma še visoko nad svojimi učenci. Ni bilo natančnih pravil, razdalje so merili z angleškimi merami, priredili so na pr. tudi nemško prvenstvo tekmo na 100 jardov. Ko je postalo gibanje nekoliko živahnije, so ustanovili leta 1894. hamburški in berlinski klubi

NEMŠKO AMATERSKO ATLETSKO ZVEZO,

ki se je pa že po dveh letih razšla. Sicer je nastal v Berlinu nekakšno konkurenčno podjetje, »Slovena nemška sportna zveza«, a ni izven Berlina imela nobene veljave. Šele nujna potreba, da se vršijo tekme v Nemčiji povsod po istih določbah ter da se zlasti prilagodijo mednarodnim predpisom, je privedla do spojitve, ki so si jo želeli vsi uvidevni sportniki.

VZGOJA K SPORTNI MORALI.

V juniju 1929 se bo vršil v Lausanne v Švici kongres, ki bo pod predsedstvom švicarskega olimpijskega odbora razpravljal v prvi vrsti o vprašanjih sportne morale. Seveda moramo tak kongres in njegovo stremenje prav prisrčno pozdraviti; namen posvetovanj je, da se dvigne sportno gibanje na višjo višino. Oni, ki goji sport, naj se bolj kot doslej vzgaja k pravemu viteštvu, k pravi plemenitosti. Kako zelo potreben je tak kongres! Kako zelo potreben bi bil posebno pri nas!

Novomeška porota

PRETEP RADI GASILSKE CASTI.

V sredo, dne 28. t. m. je sedel pred poroto v Novem mestu Leopold Lovšin, posestnik in rešetar iz Sajeve pri Ribnici. Državni pravdnik ga je dolžil, da je dne 5. avgusta tega leta v svoji domači vasi v sovražnem namenu tako udaril Franceta Bartola, da se je ta zgrudil na tla, nakar ga je Lovšin še obrl s čevlji v glavo, tako, da je Bartol dobil hude poškodbe, zlomila se mu je kost v očesni votlini in ranjen je bil tudi vidni živec, kar je imela za posledico, da je Bartolu trajno oslabil vid.

V nedeljo, dne 5. avgusta so gasilci priredili v Gorici vasi veselico. Več gasilcev je nato v kroju prišlo z veselice v Gorici vasi v Sajevec v Klučovo gostilno, kjer je Leopold Lovšin že poprej pil. Lovšin je prisledel k gasilec in pogovor je nanesel seveda tudi na gasilsko društvo. Lovšin je pričel izzivati, češ, da je pri gasilcih sama politika. Njegovo govorjenje ni bilo vseh gasilcem, najbolj pa sta mu odgovarjala gasilec France Bartol in župan. Lovšin je končno odnehal ter celo pohvalil domače gasilsko društvo.

Ob desetih zvečer so se odpravili iz gostilne. Lovšin in Bartol sta šla skupaj. Med potjo je Lovšin zopet pričel godrnjati, da so pri gasilcih sami baharji, ki iščejo le šarž. Bartol se je ujezil in ga zavrnil, naj se ne utika v gasilske stvari. Vročerjavi Lovšin se je razjezil še bolj in krepko udaril Bartola, da se je padel na tla, na tleh pa ga je krepko obrl s čevljem v glavo, da je Bartol omedlel. Pri zdravniški preiskavi je dr. Ješe ugotovil, da je Bartolu pokvarjeno desno oko. Vid se je Bar-

Dnevno svežo praženo kavo

vso specerijo po najnižjih dnevnih cenah, dnevno svežo delikateso ter l-pa in prikladna darila za M klavža

v ljudno priporočila

B. Motoh, Ljubljana Vodnikov trg 5

tolu pozneje sicer nekoliko izboljšal, vendar pa praktično Bartol ne bo mogel več rabiti očesa. Lovšin je izjavil pred poroto, da je že mogoče, da je ranil Franceta Bartola, kar so potrdili tudi priče. Izgovarjal pa se je, kot navadno vsi taki obtoženci, da se dogodka prav nič ne spominja, ker je bil popolnoma pijan. To so mu porotniki radi verjeli, saj so pričel celo povedale, da je bil od vina kar penast krog ust.

Senat je stavil porotnikom glavno vprašanje radi hude telesne poškodbe, dodatno vprašanje radi pijanosti in eventualno vprašanje v smislu §-a 523 k. z. Porotniki so glavno vprašanje zanikali, saj so glasovali proti 4, obe ostali vprašanji pa sta odpadli. Leopold Lovšin je bil oproščen.

Senatu je predsedoval dež. sod. sv. Luznar, votirala sta v. sv. Kozina in s. s. Romih. Državno pravdnistvo je zastopal drž. pravdnik Barle, obtoženca pa je branil dr. Režek.

Naznanila

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Začetek ob 20.

Petek, 30. novembra: Zaprt.
Sobota, 1. decembra: »Herman Celjski.« Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.
Nedelja, 2. decembra ob 15: »Triglavska bajka«, ljudska predstava. — Ob 20: »Krog s kredoc«, ljudska predstava.
Ponedeljek, 3. decembra: »Tajna dolgega življenja«, Red D.

OPERA:

Začetek ob pol 20.

Petek, 30. novembra: »Lepa Vida.« Slavnostna predstava. Premijerski abonma.
Sobota, 1. decembra: Ob 15: »Prodana nevesta.« Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.
Nedelja, 2. decembra: »Nikola Šubie Zrinjski«, premijerski abonma.
Ponedeljek, 3. decembra: Zaprt.

»Gledališki list« štev. 5 je pravkar izšel in prinaša tole vsebino: Pod naslovom »Ob stoletnici rojstva Tolstega« je priobčeno ono izmed značilnih Tolstojevih pisem na soprogo, ki v zbirki iz l. 1911 še niso objavljena in ki jasno osvetljuje Tolstojev razmerje do njegove žene; članek Snov za »Živega mrtveca« objavlja resnični dogodke, ki je služil Tolstemu za snov imenovane drame; zanimivi odlomek o Stanislavskem je preveden iz članka, ki ga je napisal o velikem režiserju nemški igralec Noisss; nadalje pa sledijo poročila o prihodnjih domačih dramskih novostih, o jubileju Moskovskega Hudožestvenega Teatra in drugih inozemskih gledaliških dogodkih. Gledališki list izhaja redno dvakrat na mesec ter prinaša informativne članke o igranem sporedu. Za naročnike stane celoletno (20 števil) 50 Din, za abonente 20 Din, posamezna številka pa velja 3 Din. Naroča se pri upravi, napredaj pa je v vseh knjigarnah in pri gledaliških vnatrajih pri večernih predstavah. Občinstvu ga najtopleje priporočamo.

Mariborsko gledališče

Petek, 30. novembra. Zaprt.
Sobota, 1. decembra ob 17 (5): »Slavnostna akademija«. — Ob 20: »Dobri vojak Švejk«. Gostovanje g. Daneša.
Nedelja, 2. decembra ob 15: »Dobri vojak Švejk«. Gostovanje g. Daneša. — Ob 20: »Adieu Mimie«.

Slavnostna akademija v mariborskem gledališču. Dne 1. decembra ob 17 (5) popoldne se vrši v mariborskem gledališču slavnostna akademija. Na sporedu je predavanje g. dr. Fr. Sušnika o slovenski umetnosti v svobodni državi in v Mariboru, nadalje recitacije ter na koncu Koroljeva enodejanka »Jugana, vila najmlajša«.

Prireditve in društvene vesti

Mladinski dom Kodeljevo. Drevi ob pol 8. predavanje o temi: Clovek in opica.

Naše dijaštvo

Danes ob 18. pred univerzo proslava 10 letnice ujedinjenja, Nato obhod po mestu.

Zarjani! Drevi ob 8. uri društveni sestanek. Predava tov. Leo Eržen: Pomen Firenze za umetnost. — Za člano obvezno, tovariši bratskih društev vabljene. — Odbor.

Akademiki iz Primorja in slovenski akademiki v Zagrebu prirede spomin Rapalla v petek 30. t. m. ob 20. uri v prostorih »Istres«, Preradovičeva ul. 29-II. Gostje vljudno vabljene!

Hotel „ROYAL“ Beograd

Kralja Petra 70. — Telefon 55-27

Hotel 1. vrste z najmodernejšim konfortom.

Cene sob od Din 50.— naprej.

Sir Arthur Conan Doyle:

Izgubljeni svet

(The lost world.)

Roman.

»Potem še ne smem z vami izgubiti vsakega upanja. Menda se vam vendar počasi svita v glavi. Bova poizkušala potrpežljivo obuditi trohico razuma, ki ga še imate. Pustiva zdaj rajnega Amerikanca in nadaljujva poročilo. Razumete seveda, kako mi je bilo težko zapustiti pokrajino ob Amazonki, ne da bi si po bliže pojasnil vso zadevo. Imel sem namreč nekatere podatke, ki so mi dovolili sklepati, odkod je prišel mrtvi potovalec. Lahko bi mi služile za vodnika že indijanske pravljice, zakaj pri vseh rodovih je razširjena ob reki govorica o neki skrivnostni deželi. Slišali ste že najbrž kaj o Curipuriju?«

»Nikoli.«

»Curipuri je skrat v pragozdu, je grozovito, hudobno bitje, katerega se najrajši clovek izogiblje. Nihče ni v stanu popisati njegovo zunanost ali bitstvo, vendar pa plaši ljudi vzdolž vse amazonske obali. Vsi rodovi trdijo isto o deželi, kjer biva Curipuri. To je baš kraj, odkoder je priromal Amerikanec. Ni dvoma, da je morala na tej poti obstojati neka nevarnost. Zastavil sem si torej nalogo, ugotoviti, kaj bi to bilo.«

»In kaj ste potem storili?« »Nikakor nisem več mogel smatirati te zgodbe za sad prazne domišljije. Moral sem postati spoštljiv in pozoren napram tej močni osebnosti.«

»Premagal sem močno nevoljo, ki so jo kazali domačini, čeprav sem niso niti upali govoriti o teh stvarih. Z razumnim prigrvanjem, darovi in — priznati moram — tudi z grožnjami, da jih že naučim ubogati, se mi je vendar posrečilo, dobiti dva indijanska vodnika. Po različnih doživljajih, katerih ni potreba omenjati, in daljšem potovanju (oddaljenosti vam tudi ne-

čem navesti) v nekem pravcu (ki ga tudi moram zamolčati), smo dospeli slednjič v kraje, ki dozda niso bili popisani ter — razen mojega nesrečnega predhodnika — po nikomer obiskani. Poglejte, prosim, še to!»

Izročil mi je fotografsko sliko v velikosti 9 × 12 centimetrov.

»Plošča je, kakor vidite, v žalostnem stanju, je pripomnil, »ker se je pri povratku naš čoln prevrnil in se na nesrečo razbil tudi zaboj z nerazvitimi slikami. Ta dogodek je imel neprijetne posledice: skoro vse plošče so bile uničene, in to je nenadomestljiva izguba. Ta slika je ena izmed nemnogi, ki se je jih vsaj za silo posrečilo rešiti. Mislim, da zadostuje to pojasnilo za vse fotografske napake in nedostatke. Ljudje so govorili o slepariji, a zoper take in podobne trditve se ne mislim braniti.«

Slika je res bila jako nejasna. Neprijazen sodnik bi lahko napačno tolmačil megleno, medlo podobo. Kazala je sivo, preprosto pokrajino, in ko sem počasi razložil posamezne podrobnosti, sem ugotovil, da je to dolg, izredno visok skalnat zid: od daleč je bil izredno sličen mogočnemu slapu. Spredaj je bilo videti z drevesi porastlo, dvigajočo se ravnino.

»Mislim, da je to ista pokrajina, kakor na oni sliki s tušem,« sem rekel.

»Ista pokrajina je,« je odgovoril profesor. »Našel sem tudi sledove taborišča onega Amerikanca. Zdaj pa pogledajte še to!«

Tudi druga slika je bila ista pokrajina, samo bolj blizu posneti. Takoj sem spoznal kraj, dasi je bila slika izredno pokvarjena. Razločno se je videla osamljena štrleča skala z drevesom na vrhu, ki je stala sama zase, ločena od ostalega kamenitega zida.

»Zdaj ne morem o tem več dvomiti,« sem rekel.

»Dobro, potem sva že nekaj dosegla,« je odgovoril profesor. »Sva že napredovala, ali ne? Oglejte si zdaj, prosim, pozorno vrh osamljene, navpične skale. Kaj opazite?«

»Velikansko drevo.«

»In na tem drevesu?«

»Veliko ptico,« sem rekel.

»Profesor mi je dal povečalno steklo.

»Seveda« sem nadaljeval z lečo pred očesom, »na veji sedi velika ptica. Videti je, da ima ogromen kljun. Morebiti je pelikan, tako izgleda.«

»No, ne morem vam zavidati dobrih oči,« je rekel profesor. »To ni pelikan, to sploh ni ptica. Zanimalo pa vas bo zvedeti, da se mi je posrečilo ustreliti to bitje, edino, ki sem ga videl. To je bil tudi edini nepobitni dokaz za moja odkritja, ki sem ga utegnil pripeljati domov.«

»Ali imate res to žival? To bi bil slednjič res nedvomen dokaz.«

»Imel sem jo. A žal se je izgubila s toliko drugimi stvarmi vred pri isti nezgodi s čolnom, ki mi je uničila tudi fotografske slike. Zagrabil sem jo, ko je hotela izginiti v vrtnico sredi reke, a ostal mi je v roki samo kos njene peroti. Valovi so me vrgli brezvestnega na obrežje, rešil sem zgolj žalosten kos dragocenega dokaza. Pokažem vam ga zdaj.«

Dobil je iz predala neko reč, ki je po mojem mnenju izgledala kakor zgornji del netopirjeve peroti. Bila je kvečjemu dva čevlja dolga, zakrčljiva kost, katere se je držala večja čunja tenke kože.

»Ogromen netopir!« sem zašepetal.

»To ni netopir,« je rekel strogo profesor. »Meni, ki živim v izobraženi in znanstveni okolici, je res težko, predstavljati si, da so tako malo poznani temeljni pojmi zoologije. Ali je mogoče, da nikoli niste nič čuli o začetnih podatkih primerjalne anatomije, da ni namreč pri ptici perot nič drugega, kakor njena podlehtnica, dočim tvorijo perot pri netopirju trije seveda nima ta kost nič skupnega s podlehtnico. Razen tega vendar sami vidite, da visi ta enostransko pritrjena koža samo na eni kosti, in tedaj ni govora o netopirju. Če pa ni to ne ptica ne netopir, kaj je potem?«

IIIIII

»Ljudska knjižnica iz zakazništva Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani: 24. zvezek: A.

Marby, HANKA, Lužičko-slovenska povest. Din 22. vez. Din 30. — 25. zvezek: Haggard, H. R.

ČESARJA MONTEZUMA. Din 32. vez. Din 42. — 26. zvezek: Lorenzini, STORČEK IN

NEGOVO BURKASTO ŽIVLJENJE. Din 14. vez. Din 22. — 27. zvezek: Prigib-

OTROCI SOLNCA. Din 24. vez. Din 32. — 28. zvezek: Haggard, KLEOPATRA. Din 28.

Din 40.

IIIIII

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par ali prostor drobne vrstice 150 Din. Najmanjši znesek 5 Din. Oglasi nad 9 vrstic se računajo višje. Za oglaševanje strogo trgovskega in reklamnega značaja vsaka vrstica 2 Din.

Najmanjši znesek 10 Din. Pristojbina za šifro 2 Din. Vsak oglas treba plačati pri naročilu. Na pismena vprašanja odgovarjamo le, če je priložena znamka. Ček račun Ljubljana 10.349. Tel. št. 23-28.

Službe iščejo

Iščem službo odvetniškega koncipienta s 1. januarjem 1929. Sem doktor prava in končam v decembru t. l. enoletno sodno prakso. Cenjene ponudbe na upravo »Slovenca« v Mariboru pod »Koncipient«.

Službodobe

Hlapec pošten in marljiv, viden vsakega kmetskega dela, se išče za župnišče. Ponudbe na upravo Slov. pod »Hlapec« št. 11.682.

Praktikant iz boljše hiše, s popolnim znanjem nemščine — se sprejme za malim začetnim plačilom v pisarno svetovne družbe. Maturo in absolventi trgov. akademije imajo prednost. Natančne oferte pod značko »Bodočnost« št. 11.647 na upravo Slov.

Mesarski pomočnik dober, se išče za izdelavo raznih klobas v Ljubljani. Naslov pove uprava »Slov.« št. 11.728.

Krepkega vajenca iz bližnje okolice, za mizarstvo in parketarstvo obrt sprejme Ferdo Primožič, mizar in parketar, Ljubljana, Trnovski priistan št. 4.

Elektrotehnika lastno koncesijo takoj sprejmem kot družabnika. Kapital postranska stvar. Ponudbe na ogl. odd. Slovenca pod šifro: Takoj v Ljubljani 11.732.

Trgovski vajenec krepak, močan, poštenih krščanskih staršev, ki je dovršil vsaj petrazredno osnovno šolo, se sprejme. Lastnoročno pisane ponudbe je poslati na trdiko Martin Plut, Črnomelj.

Išče se komornik (Herrschaftsdienner) — po možnosti Slovenec, verziran mora biti v postrežbi gospoda. Ponudbe pod »Sluga« upravi »Slovenca«.

Inserirajte v „Slovenca!“

Pouk

Otvoritev novih tečajev francoščine, italijanščine, nemščine, angleščine in zasebne lekcije dne 4. decembra. Vsak profesor poučuje izključno samo svoj materni jezik. Šola za jezike po metodi Berlitz. Kralja Petra trg 8/L.

Zasluzek

Veliko denarja lahko zaslužite, ako prodajate pri privatnih strankah naš povsod iskani predmet. Za vzorec karkoli navodila vpsolati 10 Din. Rozman, Maribor, poštini predal št. 2.

Zastopnika iščemo v vsakem kraju za gospodarske pridelke, 25% zaslužek. Ponudbe na Publicitas, Zagreb, Gunduličeva 11 pod »Zasluzek«.

Vnajem

V prometnem kraju se odda 2 lokala, pripravnost za obrt ali kot skladišče. Naslov v upravi »Slovenca« št. 11.746.

Stanovanja

Lepo stanovanje na Kodeljevem, ena ali dve sobi, kuhinja in pritlikline, se takoj odda mirni stranki. Naslov v upravi pod: Solčna lega.

Meblirano sobo s posebnim vvhodom in električno razsvetljavo — oddam solidnemu gospodu s 15. decembrom. Naslov v upravi št. 11.663.

Lepo sobico oddam v centru dvema dijakoma. Naslov pove Slovenec pod št. 11.698.

V Celju ali najbližji okolici se išče za 1. januar ali pozneje stanovanje tri sobe s pritliklinami, in če mogoče, z vrtom, najraje pa se vzame v najem cela manjša hiša — vila. Plača se tudi za del časa naprej, da posojilo ali ev. kupi. Ponudbe upravi Slovenca pod št. 11.716.

Stanovanje soba in kuhinja se takoj odda. Naslov v upravi Slovenca pod št. 11.743.

Prodamo

Koks suh, 80 Din (100 kg) vedno na zalogi. Mestna plinarna.

Krasna pariška ura črn mramor, s tremi kipi (poljedelstvo, lov, ribarstvo), posebno dekorativna za kamin. Resljeva c. 1, II. stopnice, I. nadstropje, levo.

Objave

Razprodaja moških boks čevljev se vrši od 30. nov. do 6. decembra t. l. pri Janko Kos, Tržaška cesta — Stan in dom.

Obrt

Puhasto perje kg 38 Din. razpošiljam po povzetju najmanj 5 kg izkoristite priliko. dokler zaloga traja. Imam tudi beli puh kg 300 Din L. Brozovič, kem čistilna perla. Zagreb. Ilica 82.

Steklarska dela izvršuje solidno in po zmernih cenah Franjo Zrnc, steklar v Ljubljani. Naročila se sprejemajo začasno Pred škofijo 10, v brivnici.

Slike za legitimacije izdeluje najhitreje fotograf Hugon Hibler, Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

Čevlje, klobuke čepice, dežne plašče, razno perilo itd. kupite posebno ugodno sedaj za Miklavža, Božič in Novo leto v trgovini Martin JANCIGAJA na Jesenicah, poleg kolodvora.

Najboljšo polenovko namočeno. dobite pri Buzzoliniju — delikatesna trgovina, Ljubljana.

Razno

Vsakovrstno **zlato kupuje** po najvišjih cenah. CERNE, juvelir, Ljubljana. Wollova ulica št. 3.

Debele luskinaste trobe kupite najceneje pri trdki A VOLK, Ljubljana, Resljeva cesta 24.

Koruzo

za krmo in prehrano. kakor koruzni šrot in vse druge mlevske izdelke dobite najceneje pri FRAN POGAČNIKU, Ljubljana, Dunajska c. 36.

Za Miklavža in Božič

Najprimernejša darila so: volnene in /or nogavice, rokavice, triko perilo, puloverji, vestje za dame, gospode in otroke, žepni robci, naravnice, kralje, srajce, ovrtniki, ročne torbice, aktovke, dežniki, toaletna mila itd.

od 1. XII. 1928 do 5. I. 1929

10% popusta od starih cen, zato izrabite priliko!

Le pri Josip Petelincu, Ljubljana blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Novost! Dveletno jamstvo! Za Miklavža in Božič samo 150 Din

patentno polnilno pero Everdry s takoj sušilnim črnilom. Dopisnica — dostuje na zastopnika: G. Benedika, Bled. Pošlje po povzetju!

Druva

bukove in hrastove odpadke od parketov dostavlja po nizki ceni na dom parna žaga V. SCAGNETTI v Ljubljani za gorenskimi kolodvorom.

Avtoposestniki!

Kupim rabljene luksuzne AVTOMOBILE v dobrem stanju odnosno zamenjam za nove. O. Žužek, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 11.

Kupi se dobro ohranjen

navijalni stroj

(SPULENAPARAT) s 6—8 špulami, za ročni ali nožni pogon — Ponudbe z navedbo cene je poslati na trdiko Blau & Bartoš, Dolenja Lendava — Prekmurje.

Za božično dobo

priporoča Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani cerkvenim zborom sledeče skladbe:

Grum Anton: Odpevanje pri lavretanskih litanijah za mešani zbor. Din 16.—.
Hladnik Ign.: Božične pred- in poigre. Din 10.—.
Premrl Stanko: Slava Bogu na višavi. Deset božičnih pesmi za mešani zbor in orgle. Partitura Din 24.—, glasovi po Din 6.—.
— »Le spi, neboško dete Tice in »O ve lesene jaslice«. Dve božični pesmi za mešani zbor in orgle. Din 3.—.
Sattner P. Hugolin: Božičnice. Šest božičnih pesmi za mešani zbor. Din 20.—.
Sattner-Premrl: Dve božičnici. Dvoglasna ženska zbor s klavirjem Din 10.—. (Samo za domače božične prireditve.)
Sieherl Jos.: Pastirski iz spanja 16 božičnih pesmi za solo, mešani zbor in orgle. (Napevi starih skladateljev: Rihar, Cvek, Gerbič, Vavken itd. Part. 36.—, glasovi po Din 6.—.
Sieherl-Premrl: Pridite molit Jezusa, 17 božičnih pesmi za solo mešani zbor in orgle. (Riharjevi, Cvekovi, Vavkovi in drugi napevi.) Partitura Din 30.—, glasovi po Din 6.—.

ZA ADVENT

priporoča Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani cerkvenim zborom sledeče skladbe:

Adamič K., V svitu zarje. Zbirka adventnih pesmi za mešani zbor. Part. Din 24, glasovi po Din 6.—.
Grum A., Adventne pesmi za mešani zbor. Part. Din 10, glasovi po Din 4.—.
Foerster A., 12. cerkvenih pesmi za mešani zbor. Din 12.—.
Foerster A., Cantica sacra III. del. Za moški ali ženski zbor. Din 30.—.
Premrl St., Cerkevna ljudska pesmarica za eno ali dvoglasno petje z orglami. (Nova izdaja). Part. Din 50, glasovi po Din 24.—.
Premrl St., 40 Marijinih pesmi za mešani zbor. Part. Din 40, glasovi po Din 5.—.
Sattner p. H., Slavospevi presv. Srcu Jezusovemu za mešani zbor. Part. Din 25, glasovi po Din 5.—.

Direkcija državnega rudnika Velenje razpisuje na dan 14. decembra 1928 ob 11 dopoldne drugo pismeno ofertalno licitacijo za zgradbo

2 obiteljskih uradniških stanovanjskih hiš

Pogoji in načrti so na vpogled pri podpisani vsak delavnik med uradnimi urami. Ponudbe je kolkovati po 100 Din. Kavcijo, in sicer 5% za domače, po 10% za tuje ponudnike je položiti na dan licitacije pri blagajni podpisane do 10 dopoldne.

Iz pisarne Direkcije drž. rudnika Velenje broj 8952 V.

Destilerija d. d.

GLAVNO ZASTOPSTVO ZA SLOVENIJO
EMERIK ZELINKA, LJUBLJANA
CELOVŠKA CESTA 34

prva jugoslovanska tvornica esenc za rum in likerje, eteričnih olj in etra v Zagrebu

Naša senzacija prihodnjega tedna

Velika izbira primernih daril za Miklavža

HUMANIK

Ljubljana, Dunajska cesta 1a, »PETOVIA«
Maribor, Gosposka ulica 17
Celje, Aleksandrova cesta 1
Ptuj, Slovenski trg, »PETOVIA«

Najprimernejša darila za Miklavža in Božič:

Novo: Josip Korban, Koča v Globeli, za mladino primerna knjiga, vezana Din 34.—

Obenem priporočamo:

Dornik: Pasijske povestice za mladino Din 5.—
Jančič Iv.: Risanje, navodilo za risanje v vseh panogah " 120.—
Kocbek: Savinjske Alpe, geograf. in turistični pregled " 125.—
Remec: Iz moje domovine, mlade povesti " 24.—
Šorli Iv.: Golobovi, Novela " 40.—

Goričar & Leskovšek, Celje.

Cenj. čitateljem se priporoča naslednje trdke

Blaž Jančar pleskar Ljubljana, Breč

Elektromontaze za tur in pogon, prodaja in popravila elektromotorjev mehanična delavnica Elektrooprele, Ljubljana VI., Jernejeva c. 4, telef. 325

K. Pečenko trgovina vseh vrst nauga in čevljarstva po reščin Ljubljana Sv. Petra, cesta 35

PRISTOL & BRICEL črkoslikarja, Ljubljana Resljeva c. 4 - Sv. Petra c. 31 Tel. 2908 Ustan. 190

Franc Fujan krovec Ljubljana, Galjeva c. pri dolani kolodvoru

Ivan Pavlin izdelovanje in popravila avtomobilov, avtomobilna ulica 6

Zahtevajte znamko

„TRETORN“

Galoše in snežni čevlji

TRETORN

nimajo tekmeča

FILIP PRISTOU ML.

sin črkoslikarja in posestnika

SYLVA PRISTOU roj. KOROŠEC

hčerka hotelirke in posestnice

sta se danes poročila

LJUBLJANA

29. novembra 1928

BLEJ

Prva strokovna delavnica

prevzema v popravilo galoše, snežne in druge gumijaste čevlje na Bor-nikovem trgu 1
Izidki ulici št. 2
Dunajski cesti št. 7
ter izvršuje dela samo s strokovno izkušenimi čevljarstvenimi pomočniki. Brezplačno popravlja pomanjkljive pete, ki ne sede dobro v snežnih čevljih, da se čimbolj ohranijo in ne zveržijo gumijeva peta. Avgust Škof.

Naznanjamo pretužno vest, da je naša nad vse ljubljena in nepozabna hčerka in sestra

GRETI FATURJEVA dijakinja

v cvetoči mladosti 18 let, po dolgi, mučni bolezni, včeraj, dne 28. t. m. ob 21. prevedena s sv. zakramenti sv. vere, mirno v Gospodu zaspala. Pogreb pokojnice bo 30. t. m. ob 2 popoldne iz hiše žalosti Frankopanska ulica 29.

Zalujoča rodbina Faturjeva.